

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

IIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

VITA S. PETRONII, BONONIENSIS
EPISCOPI, EX PROBATA AVTHORIBVS ET VE-

tustis monumentis per Carolum Sigonium virum doctissimum excerpta.

Habetur impressa Bononiæ in Officio eiusdem sancti viri, ab illu-
strijs. Cardinali Gabriele Paleoto Bononien. Episcopo
restituto, & ad me humanissimè ab eodem
Cardinali transmissa.

4. Octobris.
Cap. 1.
S. Petronij
pater, præ-
fectus præ-
torio.

S. Petronij
eruditio &
pietas.

ETRONIVS, Bononiæ Episcopus, patre natus est Pe-
tronio, ciue Constantinopolitano, viro clarissimo, & ho-
mine literarum disciplinis egregiè erudito. Nam cum is
præfecturam prætorij gessit, quæ dignitas apud Imperato-
res amplissima fuit, tum librum de Episcopi ordinatione
conscripsit, plenum doctrinæ & Christianæ pietatis. Hic
igitur vt Græcè & Latinè doctus erat, sic filium Petroni-
um erudiendum, Christianisq; moribus imprimis, atque
optimarum artium doctrina instituendum curauit. Itaque
puer breuè in magna rerum cognitione progressus, in
sanctè viuendi institutis ita profecit, vt frequenti ciuium
sermone, eius sanctitas celebraretur. Spiritu enim Dei ductus, cum rei omnis initium
ab oratione fieri oportere intelligeret, nihil aggredi solebat, nisi primò ecclesiam in-
gressus, sanctioribus precibus rei agendæ auxilium à Deo imploraret, ad cum vnum
referens cogitationes, actiones, & studia sua.

Cap. 2.

Confirmata iam ætate, ardore quodam Christianæ religionis vehementius inflam-
matus, monachorum imprimis amore flagrauit, quorum eo tempore disciplina erat
in Aegypti solitudinibus quàm florētissima. Quare, etsi quæcunq; illi piè religioseque
agerent, ab alijs ipse cognorat: tamen cum ad instituti sui rationem non satis esse pu-
taret ea auribus percepisse, oculis perlustranda existimauit tum loca, tum cætera
omnia, quæ studiosè audierat. Itaque in Aegyptum venit, vbi in intimam eremum
penetrans, singulorū colloquio vti non desinit, quoad planè cognouit sancta eorum
vitæ instituta. Indè domum reuersus, illam disciplinam tam vehementer amauit, vt
literarum monumentis tradiderit monachorum vitas: quas religiose conscriptas, val-
deque probatas iidem monachi amplexi sunt quasi certas quasdam regulas, in qui-
bus maximè eluceret omnis optima monastici instituti sui ratio.

Inuisit Ae-
gypti mona-
chos.

Scribit eo-
rum vitas.

Cap. 3.

Omni igitur cura & cogitatione vir religiosus defixus in sanctissimis Christianæ fi-
dei institutis, quò magis in dies contemplatione accenderetur, Aegypti solitudine
iam peragrata, Hierosolymam peregrinari statuit, vbi peractæ redemptionis nostræ
impressa vestigia Christus reliquit verus Deus & homo. Itaque cum ad eam urbem
venit, totus meditationis studio exardescens, Domini sepulcrum imprimis, & reliqua
illius sacra rerum gestarum monumenta, ac singula loca, quæ absens intima animi
pietate coluerat, præsens veneratus est sanctè & religiose. Cumque omnia tandem
perlustrasset incredibili quodam mentis ardore, quò tamen magis ad contemplatio-
nem fixa in animo illa hærent, singulari etiam diligentia eorum situm ac rationem
notauit. Quamobrè meritò quidem Theodosij minoris, qui tum imperabat, reli-
giosissimi principis gratiam & amorem sibi ita conciliauit, vt is sanctitatis opinione
non minùs authoritatis apud illum obtineret, quàm pater obtinuisset rerum geren-
darum industria.

Hierosoly-
mæ sacra lo-
ca venera-
tur.

Est charus
Theodosio
Imper.

Cap. 4.
Nestorij he-
resis.

Theodosius
cum Romæ
legatū mit-
tit.

Felix Bono-
niæ Episco-
pus moritur

Nam pietate ad Dei religionem attentissimi viri & prudentia cognita, Theodosius
eius opera vti voluit in rei grauißimæ tractatione. Conabatur enim eo tempore Ne-
storius Constantinopolitanus Episcopus, diuinarum literarum studio intemperan-
ter abusus, sanctissimam catholicæ fidei doctrinam violare peruerso dogmate. Eirei
pius princeps Theodosius maturè occurrendum arbitratus, vniuersæ Ecclesiæ pa-
storem & gubernatorem, Pontificem Romanum sibi consulendum existimauit. Ita-
que Petronium, virum sibi probatissimū Romam legatum misit, qui rem cum Ponti-
fice Cælestino diligenter ageret. Factum est autè Dei consilio, vt à quo tēpore is à The-
odosio missus Romam venit, legati quoque adessent, quos, mortuo Felice Bononiæ
Episcopo, qui intus S. Ambrosij Mediolani Episcopi sodalis extiterat, Bononienses
Ponti-

Pontificem rogatum miserant, vt in illius locum successorem sibi Episcopum substitueret.

Paulò autem antè, quàm ij legati Romam aduentassent, diuina voluntate à sancto Petro Apostolo in somnis Cælestinus Pontifex admonitus est, vt quandò Felix Bononia Episcopus è vita hac migrasset, Petronium, qui legatus à Theodosio Imperatore missus, ad Urbem propedièm adfuturus erat, Bononiensibus Episcopum præficeret: cum neminem esse idem affirmaret, qui & Episcopatus munere religiosius perfingeretur, & Bononiensium desiderium sanè iustum expleret. Qua quidem re còmotus Pontifex, cum iam Petronius simul & Bononienses adessent, ac sua vtrique postulata exposuissent, quæ per quietem acceperit, eis ostendit, atque Perronium idoneum Felicis successorem se dare pronunciauit. De re autem Nestoriana, quam ille Theodosij nomine retulerat, collaudata primùm religiosi illius principis pietate, priuatim ei respondit, se, nè ea pestifera hæresis latius serperet, œcumenicam, vt moris esset, synodum indicturum: quæ synodus Ephesi prior sequenti anno celebrata est frequenti ducentorum Episcoporum conuentu.

Diuinæ igitur voluntatis significatione declaratus à Pontifice, Bononia Episcopus Petronius, vt is, qui cerneret Episcopale onus graue esse, neque facile sustineri, nisi singulari quadam diuinarum virtutum præstantia, id primò recusare contendit: at cognita constanti voluntate Pontificis, qui diuinitus delatum ei munus planè repudiari nolebat, illius iussui obtemperauit. Itaque datis, vt Pontifex iusserat, ad Theodosium literis de synodo contra Nestorium Ephesi conuocanda, Bononiam Roma profectus est vnà cum legatis Bononiensibus. Vbi verò ad urbem accessit, effusa omnium ætatum atque ordinum gratulantis ciuitatis multitudo exceptus, basilicam sancti Petri, quæ tum extra urbem sedes Episcopi erat, ingressus, Deo, vt ab incunte ætate instituti sui erat, religiosis precibus gratias egit. Indè ad explendas optimi pastoris partes, & commoda ciuitatis procuranda se contulit.

Quo autem tempore Bononiam venit ad pastorem ecclesiæ suæ sedem, cum hæresis Arrianæ reliquæ nondum prorsus extinctæ erant, tum nefaria eorum impietate, ac barbarorum simul, qui proximè in Italiam irruerant, immani feritate ecclesiæ multæ euersæ ac prostratæ iacebant. His malis inprimis cum is, zelo domus Dei accensus, sibi occurrendum existimaret, primùm doctrina & sanctæ vitæ officijs ciuitatem instruere, proposito quæ sancti Ambrosij Mediolanensis Episcopi exemplo, fidem Catholicam, Arriana perfidia violatâ, restituere summoperè contendit. Deindè templâ Dei disturbata atque euersa refecit, & alia itè noua, quò maior ad Dei cultum in dies accessio fieret, summo Bononiensium studio ædificauit. Quorum vnum Bartholomæo Apostolo, alterum Marco Euangelistâ, tertium Fabiano & Sebastiano martyribus, quartum Martino, quintum Barbatiano confessoribus, sextum Agathæ, septimum Lucie virginibus & martyribus consecrauit.

Quinetiam templa duo, non longo inter se interuallo disiuncta, magnis rerum diuinarum significationibus dedicauit, vnum Stephano protomartyri, alterum Iohâni Euangelistâ. In hoc, quod in monte, ex tumulo terræ de industria aggesto, construxit, religiosè effinxit môtè Oliueti, vbi Christus Dominus, postquam resurrexit à mortuis, stans, discipulis videntibus, ascendit in cælum. In illo, quod sancto Stephano dicatum, cum ecclesia sanctorum Petri & Pauli, à beato Ambrosio consecrata, coniunxit, diligèter expressit imaginem & montis, vbi in ara Crucis Dominus sanguinem pro generis humani salute effudit, & sepulcri, in quo idem mortuus conditus est. Quæ verò inter hæc duo templa planities loco submissiore intercedit, eius situ celebrem illam, quæ Iosaphat vocatur, vallem repræsentauit.

Vt autem sollicitus pastor gregis sui mères vehementius etiam excitaret ad ardentem Dei charitatem, propositis, quas colerèt, sacris imaginibus ad similitudinem eorum locorum, quæ ipse iam præfens Hierosolymis veneratus erat, in ecclesia sancti Stephani hæc sanctè exprimenda atque effingenda curauit: Columnam, ad quam Christus Dominus flagellis est verberatus: Crucem, cui est affixus: Triclinium, in quo idem cum discipulis discubuit: Locum item, quo Petrus Apostolorum princeps, postquam se Christi discipulum esse negauit, peccati sui pœnitens secessit: & Cubiculum præterea, in quo Gabriel Angelus, de cælo missus, Deiparam Virginem salutauit. Quæ omnia sanctissimæ religionis monumenta adhuc magna Bononiensis populi pietate coluntur, augustioremq; reddunt ipsam S. Stephani ecclesiâ, quam ille Hierosolymæ nomine

Cap. 5.
Somnium
Cælestini
Papæ.

Prima
Ephesina
Synodus.

Cap. 6.
S. Petroni
us Bononia
Episcopus.

Cap. 7.
Ab Arrianis
euerse ec-
clesiæ.

Eas S. Petro-
nius instau-
rat.
Nouas con-
dit.

Cap. 8.

Multa in ijs
repræsentat
locâ terræ
sanctæ.

Cap. 9.

Nota de sa-
cris imagi-
nibus.

nomine appellauit, eamque ob causam vicus nunc etiam eidem ecclesie cōiunctus, Hierusalem nominatur.

Cap. 10. Dum autem ecclesia ipsa construitur, mirifici operis in Dei nomine edendi occasio est oblata. Nam faber quidam, non tam viribus corporis, quam ingenio fretus, obnixè columnam marmoream, operis & instrumentis adiuantibus, erigebat: sed funibus, quibus columna tollebat, effractis, ille repentina columnæ ruina oppressus, interiit. Ea re audita, beatus Petronius accurrit, orationeque ad Deum habita, fabrum, qui mortuus iacebat, ad vitam diuinitus reuocauit, omnibus, qui presentes aderant, cum rei admirabilis spectaculo obstupescens, tum Petronij Episcopi sanctitatem certatim inter se collaudantibus.

Hominem
extinctu re-
uocat ad vi-
tam.

Cap. 11. Quinetiam rogatu sanctæ Iulianæ viduæ, ecclesiam sanctis Vitali & Agricola consecrauit, quam exadificandam eo loco pecunia sua curaræ, vbi illi martyres excruciatifuerant. Nè verò quid officij, quod à se proficisci posset, erga populum Bononiensem prætermitteret, Theodosij Imperatoris, cui charissimus erat, & ciuium Bononiensium, quos vnicè in Christo diligebat, auxilio vsus, vrbis ambitum auxit. His igitur operibus perfectis, beatus Petronius Episcopus Constantinopolim reuersus, pro ea, qua multum apud Theodosium valebat, autoritate sacras multas ex ea vrbe alijsque locis reliquias transferendi facultatem impetrauit. Quibus reliquijs, mox demum indè regressus, cum alia Dei templa à se constructa, tum imprimis ipsam S. Stephani ecclesiam, ac sacella ad Cruces quatuor, quas idem erexerat, collocata, religiosè pieque ornauit.

Augeat Bo-
noniæ am-
bitum.

Multas in
eâ sacras re-
liquias im-
portat.

Cap. 12. Cum ergo, quod ex literarum sanctæque vitæ studijs iam adolescens Petronius prudenter ac pie conceperat, id Episcopus, tanquam populi sui parens & magister, exemplo vitæ, pietatisque operibus, atque omni pastoralis sollicitudinis officio comprobasset, Ecclesia Bononiensi aliquot annos administrata, mirificè profuit & ciuitatis pierati, & vrbis ornamento. Demum cum in morbum incidisset, quo in dies ingrauescente, obitus sui tempus instare sentiret, clericos ad se suos vocauit, eisque Ecclesiam ac fidem orthodoxam, quam grauissima potuit oratione commendauit. Paulò post cum omnia sacramenta religiosè percepisset, Deum sanctè precatus, Theodosio & Valentiniano Imperatoribus, migravit ad cælum: qui multis etiam post obitum miraculis clarus, vt præcipua à Bononiensibus coleretur religione, promeruit.

E terris in
cælum migrat

Corpus eius
inuenitur,
anno 1141.

Indulgentiæ
per octauas
festi eius
concessa.

Eius corpus in ecclesia S. Stephani sepultum est, quod multis post seculis diuino consilio ciuitati ignotum, Innocentio secundo Pontifice inuentum est, dum sacras reliquias Henricus Episcopus recēseret, quas in ea Ecclesia extare, à maioribus traditum erat. Itaque inuento beati Episcopi Petronij corpore, sancitum est, vt quo die illius obitus, eodem coleretur inuentio, biennij indulgentia in octo sequentes dies concessa. Quam ob causam canonicarum horarum officium, iamindè ab eo tempore in eius honorem sanctè institutum, illis octo diebus pie religioseque perpetuò celebrat Ecclesia Bononiensis.

VITA BEATISSIMI PATRIS FRANCISCI,
AVTHORE S. BONAVENTURA, CARDINALI ET EPI-
scopo Albanensi doctissimo, de qua nos iudicium Aloysij Episcopi,
Singulari pietate & eruditione clarissimi,
huc adscripsimus.

ALOYSIVS EPISCOPVS VERONENSIS, PIO LECTORI.

Alexandri
Halesij de
Bonauentu-
ra dictum.

AM, quæ sequitur, Diui Francisci vitam beatus ille Bonauentura, sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalis & Episcopus Albanensis, Franciscani instituti non solum sectator, verum & instaurator & rector, vir in diuinis scripturis eruditissimus, & vitæ sanctitate conspicuus, de quo præceptor eius Alexander de Hales, dicere solebat; In Bonauentura Adam peccasse non videtur: puro ac simplici stylo descripta, tanta autem rerum copia & sententiarum grauitate refertam, vt totus mundus eius lectione instrui possit, & ad amorem Dei per beati Francisci exemplum instaurari. Ego, vt verum fatear, cum Francisci vitam lego, non solum accendor, sed in eius medi-

meditatione totus exardescit, ut potè in quo tanta diuini amoris claritas effulserit, ut Angelus potiùs, atque ex supremo ordine, qui ardor & incendium dicitur, magis quam homo dici posse videatur. Semper enim beatissimus iste cogitatione in cælo versabatur, semper felix eius anima summo auctori purissimè & intentissimè inhæbat, adeò ut præ amoris magnitudine, præ ea, quam intus gustabat, dulcedine (quod hominibus plerunq; ardentissimè amantibus contingere solet) alienatus à sensibus, atque extra se esse videretur. Accede & tu benignè Lector, accede ad sancti ignem istum: certò scio, calesces plùs fatis. Sed iam ipsum Diuum Bonauenturam audi.

S. Francisci
eximia laus.

IN VITAM SANCTI FRANCISCI PRO
LOGVS BEATI BONAVENTURAE.

APPARUIT gratia Dei Saluatoris nostri diebus istis nouissimis in seruo suo Francisco omnibus verè humilibus, & sancte paupertatis amicis, qui superaffluentè in eo Dei misericordiã venerantes, ipsius eruditur exemplo, impietatem & secularia desideria funditè abnegare, Christo conformiter viuere, & ad beatam spem desiderio indefesso sistere. In ipsum nanque, ut verè pauperculum & contritum, tanta Deus excelsus benignitatis condescensione respexit, quòd non solum de mundialis conuersationis puluere suscitauit egenum, verum etiam Euangelicæ perfectionis professorem, ducem atque præconem effectum, in lucem dedit credentium: ut testimonium perhibendo de lumine, viam lucis & pacis ad corda fidelium Domino præpararet. Hic etenim quasi stella matutina in medio nebulae, claris vitæ micans & doctrinæ fulgoribus, sedentes in tenebris & umbra mortis irradiatione præfulgida direxit in lucem, & tanquam arcus refulgens inter nebulas gloriæ signum in se Dominici fœderis representans, pacem & salutem euangelizauit hominibus, existens & ipse Angelus veræ pacis, secundum imitatoriam quoque similitudinem præcursoris, destinatus à Deo, ut viam parans in deserto altissimæ paupertatis, tam exemplo, quam verbo poenitentiam prædicaret, primùm supernæ gratiæ præuentus donis, dehinc virtutis inuictæ adactus meritis, prophetali quoque repletus spiritu, necnon & Angelico deputatus officio, incendioque Seraphico totus ignitus, & ut vir hierarchicus curru igneo sursùm vectus, sicut ex ipsius vitæ decursu lucullenter apparet, rationabiliter comprobatur venisse in spiritu & virtute Eliæ.

Esa. 66.

Ecc. 50.

Malac. 3.

Ideoque alterius amici sponsi, Apostoli & Euangelistæ Iohannis vaticinatione veridica, sub similitudine Angeli ascendentis ab ortu solis, signumque Dei viui habentis, adstruitur non immeritò designatus. Sub apertione nanque sexti sigilli, Vidi (ait Iohannes in Apocalypsi) alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei viui. Hunc Dei nuncium amabilem Christo, imitabilem nobis, & admirabilem mundo, seruum Dei Franciscum indubitabili fide colligimus, si culmen in eo eximie sanctitatis aduertimus, qui inter homines viuens, imitator fuit puritatis Angelicæ, qui & positus est perfectis Christi sectatoribus in exemplum. Ad quod quidem fideliter sentiendum & piè, non solum inducit officium, quod habuit, vocandi ad scutum & planctum, caluitium & cingulum sacci, signandique Thau super frontes viro- rum gementium & dolentium signo præsentiali Crucis, & habitus Cruci conformis: verum etiam irrefragabili veritatis testificatione confirmat signaculum similitudinis Dei viuens Christi, videlicet Crucifixi, quod in corpore ipsius fuit impressum, non per naturæ virtutem, vel ingenium artis, sed potiùs per admirandam potentiam spiritus Dei viui.

Esa. 22.

Ezech. 9.

Ad huius tam venerabilis viri vitam, omni imitatione dignissimam describendam, indignum & insufficientem me sentiens, id nullatenus attentâsem, nisi me fratrum feruens incitasset affectus, generalis quoque Capituli condors induxisset instantia, & ea, quam ad sanctum patrem habere teneor, deuotiò compulisset, ut potè qui per ipsius inuocationem & merita, in puerili ætate, sicut recenti memoria teneo, à mortis faucibus erutus, si præconia laudis eius tacuero, sceleris timeo argui ut ingratus. Est & hæc penes me causa præcipua hunc assumendi laborem, ut ego, qui vitam corporis & animæ à Deo mihi conseruatam recognosco per ipsum, & virtutem eius in meipso expertus agnouis, vitæ illius virtutes, actus & verba, quasi fragmenta quædam

S. Bonauenturâ à morte seruat S. Franciscus.

partim neglecta, partimque dispersa, quanquam plenè non possem, utrunque colligerem, nè morientibus ijs, qui cum seruo Dei conuixerant, deperirent. Ut igitur vitæ ipsius veritas ad posteros transmittenda, certius mihi constaret & clariùs, adiens locum originis, conuersationis & transitus viri sancti, cum familiaribus eius adhuc superuientibus collationem de ijs habui diligentem, & maximè cum quibusdam, qui sanctitatis eius & conscij fuerunt, & sectatores præcipui, quibus propter agnitam veritatem, probatamque virtutem, fides est indubitabiliter adhibenda.

In descriptione autem eorum, quæ per seruum suum Deus dignanter effecit, curiosum styli ornatum negligendum esse putavi, cum legis de uotio plus simplici sermone, quam phalerato, proficiat. Nec semper historiam secundum ordinem temporis textui propter confusionem vitandam: sed potius ordinem seruare studui magis aptæ iuncturæ, secundum quod eodem peracta tempore, diuersis materijs, vel diuersis patrata temporibus, eidem materiæ congruere videbantur. Initium autem vitæ ipsius, progressus & consummatio, quindecim distincta capitulis describuntur, inferius adnotatis. Agitur enim primo de conuersatione ipsius in habitu seculari. Secundo de perfecta conuersione eius ad Deum, & de reparatione trium ecclesiarum. Tertio de institutione religionis, & approbatione regulæ. Quarto de profectu ordinis sub manu ipsius, & confirmatione regulæ prius approbatæ. Quinto de austeritate vitæ, & quomodo creaturæ præbebant ei solatium. Sexto de humilitate & obedientia, & de condescensionibus diuinis sibi factis ad nutum. Septimo de amore paupertatis, & mira suppletionem defectuum. Octauo de pietatis affectu, & quomodo ratione carentia, affici videbantur ad ipsi. Nono de seruore charitatis & desiderio martyrij. Decimo de studio & virtute orationis. Undecimo de intelligentia scripturarum, & spiritu prophetiæ. Duodecimo de efficacia prædicandi, & gratia sanitarum. Decimotertio de stigmatibus sacris. Decimoquarto de patientia ipsius & transitu mortis. Decimoquinto de canonizatione & translatione ipsius. Postremo de miraculis, post transitum eius felicem ostensis, aliqua subnectuntur.

Summa totius opusculi huius.

VITAE HISTORIA.

De conuersatione S. Francisci in habitu seculari. Cap. I.

Octobris 4.
S. Francisci patria.

Iuuenis exercebat mercaturam.

Miseratio eius erga pauperes. Luc. 6.

Promittit Deo, se nunquam petenti eleemosynam denegaturum.

Virtutes eius adhuc laici.

VIR erat in ciuitate Assisij, Franciscus nomine, cuius memoria in benedictione est, pro eo quod Deus ipsum in benedictionibus dulcedinis benignè praueniens, & de presentis vitæ periculis clementer eripuit, & cælestis gratiæ donis affluenter impleuit. Etenim cum inter vanos fuerit hominum filios iuuenili ætate nutritus in vanis, & post aliqualem literarum notitiam, lucratiuis mercationum deputatus negocijs, superno tamen sibi assistente præsidio, nec inter lasciuos iuuenes, quanuis effusus ad gaudia, post carnis petulantiam abiit, nec inter cupidos mercatores, quanquam intentus ad lucrum, sperauit in pecunia & thesauris. Inerat nanque iuuenis Francisci præcordijs diuinitus indita quædam ad pauperes miseratio liberalis, quæ secum ab infantia crescens, tanta cor ipsius benignitate repleuerat, ut iam Euangelij non surdus auditor, omni proponeret se petenti tribuere, maxime si diuinum allegaret amorem. Cum autem solis negociationis intentus tumultibus, pauperem quendam pro amore Dei petentem eleemosynam præter morem solitum vacuum repulisset, statim ad cor reuersus, cucurrit, post ipsum, & eleemosyna illi clementer impensa, promisit Domino Deo, quod nunquam ex tunc, dum a desset possibilitas, petentibus pro amore Domini se negaret. Quod vsque ad mortem indefessa pietate obseruans, copiosa in Deum dilectionis & gratiæ incrementa promeruit. Aiebat enim post, cum iam perfectè Christum induerat, quod etiam existens in habitu seculari, vocem diuini expressiuam amoris, audire vix unquam sine cordis immutatione valebat. Porrò mansuetudinis lenitas cum elegantia morum, patientia & tractabilitas supra humanum modum, munificentiæ largitas vltra suppetentiam facultatum, quibus bonæ indolis adolescens certis florere conspiciebatur indicijs, quædam videbantur esse præludia, quod copiosior super

cum

eum foret in posterum diuinæ benedictionis abundantia diffundenda.

Quidam sanè vir de Assisio, valdè simplex, vt creditur, eruditus à Deo, cum ali-
quandò per ciuitatem eunti obuiaret Francisco, deponēbat pallium, sternerat ipsi-
us pedibus vestimentum, asserens omni fore Franciscum reuerentia dignum, vt potē
qui esset in proximo magna facturus; & ob hoc ab vniuersitate fidelium magnificè
honorandus. Ignorabat autem adhuc Franciscus circa se consilium Dei, pro eo
quòd tam iussione patris ad exteriora distractus, quàm corruptione naturalis origi-
nis ad inferiora depressus, nondùm didicerat contemplari caelestia, nec assuēerat
de gustare diuina. Et quia spiritali auditui dat intellectum inflicta vexatio, facta est
super eum manus Domini, & immutatio dexteræ excelsi, diutinis languoribus ipsius
corpus affligens, vt coartaret animam ad sancti spiritus vnctionem.

Cumque resumptis corporeis viribus, sibi vestimenta decentia more solito præ-
parasset, obuium habuit militem quendam, generosum quidem, sed pauperem &
malè vestitum: cuius pauperiem pio miseratus affectu, illum protinus, se exuto, vesti-
uit, vt scilicet in vno geminum impleret pietatis officium, quò & nobilis militis ve-
recundiam tegeret; & pauperis hominis penuriam releuaret. Nocte verò sequenti
cum se sopori dedisset, palatium speciosum & magnum cum militaribus armis; Cru-
cis Christi signaculo insignitis, clementia sibi diuina monstrauit, vt misericordiam
pro summi Regis amore pauperi exhibitam militi, præostenderet incomparabili
compensandam esse mercede. Vndè & cum quæreret, cuius essent illa omnia, sua fo-
re, militumque suorum, superna fuit assertione responsum. Euigilans itaque manè,
cum nondùm haberet exercitatum animum ad diuina perferenda mysteria, nesci-
retque per visibilibus species transire ad contuendam inuisibilem veritatem, ma-
gnæ fore prosperitatis indicium existimabat insolitam visionem. Disposuit itaque,
diuinæ adhuc dispositionis ignarus, in Apuliam ad quendam liberalem Comitem se
conferre. In ipsius sperans obsequio decus adipisci militiæ, vt ostensa sibi visio præ-
tendebat. Cumque paulò post iter aggressus, iuisset vsque ad proximam ciuitatem,
audiuit in nocte Dominum familiari sibi alloquutione dicentem: Franciscus, quis
potest melius facere tibi dominus, aut seruus, aut diues, aut pauper? Cui cum Franci-
scus respòdisset, quòd tam dominus quàm diues, facere melius potest? intulit statim,
Cur ergò relinquis pro seruo Dominum, & pro paupere homine diuitem Deum? Et
Franciscus: Quid me vis, Domine, facere? Et, Dominus ad eum: Reuertere in terram
tuam, quia visio, quam vidisti, spiritualem præfiguratur effectum, non humana, sed diui-
na in te dispositione complendum.

Manè itaque facto, cum festinatione reuertitur Assisium versùs, securus & gau-
dens: & iam exemplar obedientiæ factus, expectabat Domini voluntatem. Ex-
tunc à publicæ negociationis tumultu se subtrahens, supernam deuotè precaba-
tur clementiam, vt quid sibi foret agendum, ostendere dignareretur. Cum autem
ex frequenti orationis vsu flamma desiderij caelestis in eo vehementer succresceret,
& iam pro amore supernæ patriæ, terrena omnia despiceret quasi nihil, thesaurum
sentiebat se reperisse absconditum, ac velut prudens negociator, margaritam in-
uentam excogitabat, venditis omnibus, comparare. Adhuc tamen, qualiter id
ageret, ignorabat: nisi quia ipsius suggerebatur spiritui, quòd spiritalis merca-
tio à mundi contemptu sumat initium, Christi que militia sit à suis ipsius victoria in-
choanda.

Quadam itaque die dum equitaret per planitiem, quæ subiacet ciuitati Assisij,
leprosum quendam habuit obuium, cuius inopinatus occurfus ei non paruum in-
cussit horrorem. Recurrens autem ad perfectionis mente iam conceptæ propo-
situm, & recolens quòd seipsum oporteret primùm deuincere, si vellet effici Chri-
sti miles, ad deosculandum eum, equo lapsus, accurrit. Cui cum manum, quasi
aliquid accepturus, leprosus protenderet, pecuniam cum osculo reportauit. Statim
autem equum ascendens, & se circumquaquè conuertens, cum campus pateret
vndiquè liber, leprosum illum minimè vidit. Admiratione itaque repletus & gau-
dio, laudes cœpit Domino decantare deuotè, proponens ex hoc semper ad maiora
conscendere. Solitaria proinde loca quærebat amica mœroribus, in quibus dum
gemitibus inenarrabilibus incessanter intenderet, post longam precum instanti-
am à Domino meruit exaudiri. Dum enim vna dierum sic sequestratus oraret, &
præ nimietate feruoris totus esset absorptus in Deum, apparuit ei Christus Iesus ve-
luti

Vaticinium
cuiusdam
de eo.

Esa. 28.
Infirmitur.

Insigne ex-
imia chari-
tatis exem-
plum.
Visio eius.

Vult se dare
militiæ, sed
diuinitus re-
uocatur.

Terræna
omnia, pr-
suis ei vile-
scunt.

Nota.

Christum in
leproso oscu-
latur.

Christus
Crucifixus
ei apparet.

luti Cruci confixus. Ad cuius conspectum liquefacta est anima eius, & memoria passionis Christi visceribus cordis ipsius adeò impressa medullitus, vt ab illa hora, cum Christi Crucifixio veniret in mentem, vix posset à lachrymis & gemitibus exteriùs contineri? sicut ipse postmodum familiariter retulit, cum appropinquaret ad finem. Intellexit per hoc nempe vir Dei illud Evangelicum sibi dici; Si vis venire post me, abnega te ipsum, & tolle crucem tuam, & sequere me. Induit extunc spiritum paupertatis, humilitatis sensum, & affectum intimæ pietatis. Nam cum priùs leproforum non solum consortium, verumetiam longinquum contuitum vehementer horreret, iam propter Christum Crucifixum, qui iuxta verbum propheticum, contemptibilis vt leprosus apparuit, vt semetipsum planè contemneret, humilitatis & humanitatis obsequia leprosis benefica pietate præstabat. Visitabat enim frequenter domos ipsorum, liberaliter eis cleemosynas erogabat, & cum multo compassionis affectu manus eorum osculabatur & ora. Pauperibus etiam mendicantibus non solum sua, verumetiam seipsum cupiebat impendere, aliquandò vestimenta exuens, aliquandò dissuens, aliquandò scindens ad largiendum eis, cum præ manibus alia non haberet. Sacerdotibus etiam pauperibus reuerenter subueniebat & piè, præcipuè in ornamentis altaris, quò & cultus diuini particeps fieret, & cultorum inopie supplementa præberet.

Cum autem religiosa deuotione tunc temporis limina visitaret Apostoli Petri, conspecta multitudine pauperum ante fores ecclesiæ, partim pietatis ductus dulcedine, partim paupertatis allectus amore, vni ex eis magis egenti, proprias largitus est vestes, & semicindijs contactus illius, diem illum in medio pauperum cum insolita spiritus iucunditate transiit, vt & secularem gloriam sperneret, & ad perfectionem Euangelicam gradatim conscendendo perueniret. Mortificationi carnis inuigilabat attentius, vt Christi Crucem, quam interitus ferebat in corde, exteriùs etiam circumferret in corpore. Agebat autem hæc omnia vir Dei Franciscus, nondum habitu vel conuictu sequestratus à mundo.

De perfecta conuersione eius ad Deum, & de reparatione trium ecclesiarum. Cap. 2.

Quoniam autem seruus altissimi doctorem non habebat aliquem in huiusmodi, nisi Christum, addidit adhuc ipsius clementia eum in gratiæ visitare dulcedine. Dum enim die quadam egressus ad meditandum in agro, deambularet iuxta ecclesiam sancti Damiani, quæ minabatur præ nimia vetustate ruinam, & in eam, instigante se spiritu, causa orationis intrasset, prostratus ante imaginem Crucifixi, non modica fuit in orando spiritus consolatio repletus. Cumque lachrymofis oculis intenderet in Dominicam Crucem, vocem de ipsa Cruce dilapsam ad eum, corporeis audiuit auribus ter dicentem; Franciscè, vade, & repara domum meam, quæ, vt cernis, tota destruitur. Tremefactus Franciscus, cum esset in ecclesia solus, stupet ad tam mirandæ vocis auditum, cordeque percipiens diuini virtutem eloquij, mentis alienatur excessu. In se tandem reuertens, ad obediendum se parat, & totum se recolligit ad perficiendum mandatum de materiali ecclesia reparanda, licet principalior intentio verbi ad eam ferretur, quam Christus suo sanguine acquisiuit, sicut eum spiritu sanctus edocuit, & ipse postmodum fratribus reuelauit. Surrexit proinde, signo Crucis se muniens, & assumptis pannis venalibus, ad ciuitatem, quæ Fulgineum dicitur, accessit, ibique venditis, quæ portauerat, equum cui tunc insederat, felix mercator, assumpto precio, dereliquit. Rediensque Assisum, ecclesiam, de cuius reparatione mandatum acceperat, reuerenter intrauit, & inuento illic sacerdote pauperculo, ei reuerentiam decentem exhibuit, & ad reparationem ecclesiæ & pauperum usum, pecuniam obtulit, & vt secum se morari pateretur ad tempus, humiliter requisit. Acquieuit sacerdos de mora ipsius, sed timore parentum, pecuniam recusauit. Quam verus pecuniarum contemptor in quandam fenestram proiciens, abiectam velut puluerem vilipendit.

Moram autem faciente seruo Dei cum sacerdote prædicto, cum hoc intellexisset pater ipsius, perturbatus animo, cucurrit ad locum. At ipse, quia nouus Christi erat athleta, cum audiret persequentium minas, & eorum præsentiret aduentum, dare locum iræ volens, in quadam occulta fouea se abscondit. In qua diebus aliquibus latitans, rogabat Dominum incessanter, lachrymarum imbre perfusus, vt liberaret

de

Vox ad eum
editur ab
immagine
Crucifixi.

Vide pecuniam
contemptam.

de manibus persequentium animam suam, & pia, quæ inspirauerat, vota benigno fauore compleret. Igitur excessiua, quadam completus lætitia, cœpit de pusillanimitatis ignauiā semetipsum arguere: relictaque fouea, & abiecto pauore, versus ciuitatem Assisij iter aggressus est. Quem cū ciues cernerent facie squalidum, & mente mutatum, ac per hoc alienatum putarent à sensu, luto platearum & lapidibus imperebant, & tanquàm insano & dementi clamorosis vocibus insultabant. Famulus autem Domini nulla fractus aut mutatus iniuria, vt surdus in omnibus pertransibat. Cumque clamorem huiusmodi pater audisset, statim accurrens non ad liberandum eum, sed potius ad perdendum, omni miseratione subtracta, pertractum, domi primò verbis, deinde verberibus & vinculis angit. Ipse autem ad exequendum Domino, quod cœperat, promptior & validior reddebatur, recolens illud Euangelicum verbum; Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

Multis iniurijs afficitur à ciuib.

Item à patre suo.

Math. 5.

Post modicum verò tempus, patre à patria discedente, mater eius factum mariti non approbans, & inflexibilem filij constantiam emolliri posse non sperans, à vinculis absolutum abire permisit. At ipse gratias omnipotenti Deo referens, ad locum, in quo prius fuerat, est reuersus. Rediens autem pater, & eum non inueniens domi, conuicijs illatis vxori, fremens cucurrit ad locum, vt si eum reuocare non posset, saltem de prouincia effugaret. Franciscus verò confortatus à Deo, obuium vtrò se obtulit patri furenti, libera voce clamans, se pro nihilo ducere vincula & verbera eius, insuper & contestans, se pro Christi nomine gaudenter mala omnia subiturum. Videns itaque pater, quod eum reuocare non posset, ad extorquendam pecuniam se conuertit. Qua tandè inuenta in fenestrella quadam, aliquantulum ipsius mitigatus est furor, avaritiæ siti utcunquè per haustum pecuniæ temperata. Tentauit deinde pater carnis, filium gratiæ pecunia iam nudatum, ducere coram Episcopo ciuitatis, vt in ipsius manibus facultatibus renunciaret paternis, & omnia redderet quæ habebat. Ad quod faciendum se promptum exhibuit veræ paupertatis amator. Perueniensque coram Episcopo, nec moras patitur, nec cunctatur de aliquo, nec verba expectat, nec facit, sed continuò depositis omnibus vestimentis, restituit ea patri. Inuentus est autem tunc vir Dei cilicium habere ad carnem sub vestibus delicatis. Insuper ex admirando feruore, spiritu ebrius, reiectis etiam femoralibus, totus coram omnibus denudatur, dicens ad patrem; Vique nunc vocaui te patrem in terris, amodò autem securè dicere possum; Pater noster, qui es in cælis, apud quem omnem thesaurum reposui, & omnem spei fiduciam collocaui. Hoc cernens Episcopus, & admirans tam excedentem in viro Dei feruorem, protinus exurrexit, & inter brachia sua illum cum fletu recolligens, vt erat vir pius & bonus pallio, quo erat amictus, operuit, præcipiens suis, vt aliquid sibi darent ad membra corporis contegenda. Oblatus est autem ei mantellus pauper & vilis cuiusdam agricolæ seruiantis Episcopo. Quem ipse gratanter suscipiens, cum cemento quod sibi occurrit, ad modum crucis manu propria consignauit, operimentum formans ex eo crucifixi hominis & pauperis seminudi. Sic igitur seruus Regis altissimi, nudus relictus est, vt nudum sequeretur Crucifixum Dominum, quem amabat: sic utique Cruce munitus, vt animam suam ligno salutis cõmitteret, per quod de mundi naufragio saluus exiret.

Pro nihilo ducit vincula & carceres ac verbera.

Planè nunciū remittit facultatibus omnibus.

Denudatus à patre cum vestibus ab Episcopo.

Solutus exindè mundi contemptor à vinculis mundanarum cupidinum, ciuitate relicta, securus & liber secretum solitudinis petijt, vt solus & silens, supernæ audiret alloquutionis arcanum. Dumque per syluam quandam iter faciens, laudes Domino lingua Francorum vir Dei Franciscus decantaret cum iubilo, latrones super eum ex abditis irruerunt. Quibus ferali animo, quis esset, interrogantibus, vir Dei confidentia plenus, prophetica voce respondit; Præco sum magni Regis. At illi percutientes eum, in defossū locum plenum niuibus, proiecerunt, dicentes; Iace rustice præco Dei. Ipse verò, recedentibus illis, exiliuit de fouea, magnoque exhilaratus gaudio, altiori cœpit voce per nemora laudes creatori omnium personare. Et veniens ad quoddam vicinum cœnobium, elemosynam petijt vt mendicus, & recepit vt incognitus & despectus. Indè verò, progrediens, deuēnit Eugubium, vbi à quodam amico pristino agnitus & susceptus, paupere tunica, vt Christi pauperculus, est contactus. Exindè totius humilitatis amator, se transtulit ad leprosos, eratque cum eis, diligentissimè seruiens omnibus propter Deum. Lauabat ipsorum pedes,

Incidit in latrones.

Male ab eis accipitur.

Seruit leprosis officio.

des, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat. Osculabatur etiam ex miranda deuotione vlcerofas plagas ipsorum, Euangelicus medicus mox futurus. Propter quod tantam est à Domino consequutus virtutem, vt in spiritualibus & corporalibus morbis mirabiliter expurgandis, mirabilem efficaciam obtineret.

Referam vnum de multis, quod accidit, viri Dei fama postmodum latius clarescente. Cum enim cuiusdam de comitatu Spoletano, os pariter & maxillam morbus quidam horribilis depascendo corroderet, nec subueniri posset eidem aliquo medicina remedio: contigit vt propter ipsorum sanctorum exposcenda merita, Apostolorum visitatis liminibus, de peregrinatione rediens, seruo Dei occurreret. Cumque præ deuotione vellet ipsius osculari vestigia, vir humilis hoc non ferens, osculari volenti pedes, osculum oris dedit. Dum autem leproforum seruus Franciscus, mirabili pietate illam plagam horribilem ore sacro contingeret, omni fugato morbo, æger ille sanitatem recuperauit optatam. Nescio quod horum magis sit meritò admirandum, an humilitatis profunditas in osculo tam benigno, an virtutis præclaritas in miraculo tam stupendo.

Franciscus leproforum seruus, osculo sanat morbidum.

Fundatus iam Christi humilitate Franciscus, ad memoriam reducit obedientiam sibi è Cruce iniunctam de sancti Damiani ecclesia reparanda, & tanquam verus obediens Assisium redijt, vt saltem mendicando, voci diuinæ pareret. Depositaque omni verecundia, propter amorem pauperis Crucifixi, mendicabat apud eos, inter quos abundare solebat, debile corpus, attritum ieiunij, oneribus lapidum supponendo. Prædicta igitur ecclesia, iuuante se Domino, & deuotione ciuium assistente, refecta, nè post laborem corpus torperet ignauia, transiit se ad reparandam ecclesiam quandam beati Petri, longius à ciuitate distantem, ob deuotionem specialem, quam ad Apostolorum principem sincerae fidei puritate gerebat. Hac tandem ecclesia consummata, peruenit ad locum, qui Portiuncula dicitur, in quo ecclesia beatissima Virginis genitricis Dei antiquitus fabricata extiterat, sed deserta tunc à nemine curabatur. Quam cum vir Dei sic derelictam conspiceret, ob deuotionem feruentem, quam habebat ad Dominam mundi, coepit illic assidue pro ipsius reparatione morari. Sentiens autem, iuxta nomen ipsius ecclesiae, quo ab antiquo, sancta Maria de Angelis, vocabatur, Angelicarum ibi visitationum frequentiam, pedem fixit ibidem propter reuerentiam Angelorum, amoremque præcipuum matris Christi. Hunc locum vir sanctus amauit præ ceteris mundi locis. Hic etenim humiliter coepit, hic virtuosè profecit, hic feliciter consummauit, hunc in morte fratribus, tanquam Virgini charissimum, commendauit.

Assisi mendicat.

Triatemplum instaurat.

Locum S. Mariae de Portiuncula, quantum amauit. Visio cuiusdam fratris.

De hoc frater quidam Deo deuotus ante conuersionem suam, visionem viderat relatione condignam. Innumeros cernebat homines cæcitate percussos, facie in caelum directa, & genibus flexis, in huius ecclesiae stare circuitu, qui omnes protensis manibus in altum, lachrymabiliter clamabant ad Deum, misericordiam postulantes & lumen. Et ecce ingens de caelo splendor aduenit, se per omnes diffundens, qui lumen vnique tribuit, & salutem desideratam concessit. Hic est locus, in quo fratrum Minorum ordo à sancto Francisco per diuinæ reuelationis instinctum inchoatus est. Diuinæ namque prouidentiae nutu, qua Christi seruus dirigebarur in omnibus, tres materiales erexit ecclesias, antequam ordinem inchoans, Euangelium prædicaret: vt non solum à sensibilibus ad intelligibilia, à minoribus ad maiora, ordinato progressu conscenderet: verum etiam vt quid esset factururus in posterum, sensibili foris opere mysterialiter præsignaret. Nam instar reparatae triplicis fabricae ipsius sancti viri ducatu, secundum datam ab eo formam, regulam & doctrinam, Christi triformiter renouanda erat Ecclesia, trinaque triumphatura militia saluandorum: sicut & nunc cernimus esse completum.

Vt tres fabricas, ita triformi instituto Dei renouauit Ecclesiam.

De institutione Religionis, & approbatione Regule. Cap. 3.

Iohan. I.

In ecclesia igitur Virginis matris Dei moram faciente seruo ipsius Francisco, & apud eam, qua concepit Verbum plenum gratiae & veritatis, continuis insistente gemitibus, vt fieri dignaretur aduocata ipsius, meritis matris misericordiae concepit ac peperit spiritum Euangelicae veritatis. Dum enim die quodam Missam de Apostolis deuotus audiret, perlectum est Euangelium illud, in quo Christus discipu-

discipulis ad prædicandum mittendis, formam tribuit Euangelicam in viuendo, nè videlicet possideant aurum, vel argentum: nec in zonis pecuniam, nec peram in via; nec duas tunicas habeant, nec calceamenta deferant, neque virgam. Quod audiens & intelligens, ac memoriæ commendans Apostolicæ paupertatis amicus, in dicibili mox perfusus lætitia: Hoc est, inquit, quod cupio, hoc quod totis præcordijs concupisco. Solut proindè calceamenta de pedibus, deponit baculum, peram & pecuniam execratur, vnaque contentus tunica, reiecta corrigia, pro cingulo funem sumit, omnem solitudinem cordis apponens, qualiter audita perficiat, & Apostolicæ rectitudinis regulæ per omnia se coapter. Cœpit ex hoc vir Dei diuino instinctu Euangelicæ perfectionis æmulator existere, & ad pœnitentiam cæteros inuitare. Erant autem ipsius eloquia non inania, nec risu digna, sed virtute spiritus sancti plena, medullas cordis penetrãtia, vt in vehementem stuporem audiẽtes conuerterent. In omni prædicatione sua pacem annuncians, dicendo: Dominus det vobis pacem, populum in sermonis exordio salutabat. Hanc quippè salutationem, Domino reuelante, didicerat, sicut ipse postmodum testabatur. Vnde factum est, vt iuxta sermonem propheticum, & ipse prophetarum spiritu afflatus, annunciarer pacem, prædicaret salutem, ac salutaribus monitis fœderaret plurimos veræ paci, qui discordes à Christo prius, extiterant à salute longinqui.

Matth. 10.

Admirabile
studium pau-
pertatis.

Esa. 52.

Multos ad
Dominum
conuertit.

Innotescente iraque apud multos viri Dei, tam doctrinæ simplicis veritate, quàm vitæ, cœperunt ipsius exemplo viri quidam ad pœnitentiam animari, & eidem, reiectis omnibus, habitu vitæque coniungi. Quorum primus extitit vir venerabilis Bernardus, qui vocationis diuinæ particeps factus, patris beatî primogenitus esse promeruit, tam prioritate temporis, quàm priuilegio sanctitatis. Hic enim serui Christi paupertate comperta, ipsius exemplo disponens perfectè contemnere mundum, ab eodem qualiter id perficeret, consilium requisit. Quo audito, Dei famulus pro propriæ proles conceptu sancti spiritus consolatione repletus: A Deo est, inquit, hoc consilium requirendum. Intrauerunt proindè ecclesiam sancti Nicolai, manè iam facta: & oratione præmissa, cultor Trinitatis Franciscus ter Euangeliorum librum aperuit, trino exposcens à Deo testimonio sanctum Bernardi propositum confirmari. In prima libri apertione illud occurrit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. In secunda: Nihil tuleritis in via. In tercia verò: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Hæc est, ait vir sanctus, vita & regula nostra, omniumque, qui nostræ voluerint societati coniungi. Vade igitur, si vis perfectus esse, & perface quæ audisti. Non multo post vocatis eodem spiritu quinque viris, filiorum Francisci senarius numerus completus est: inter quos tertium sortitus est locum sanctus pater Aegidius, vir utique Deo plenus, & celebri memoria dignus. Hic etenim postmodum virtutum sublimium exercitatione præclarus, sicut famulus Domini de seipso prædixit, quanquam esset idiota & simplex, ad excelsæ contemplationis sublimatus est verticem. Nam per multa curricula temporum sursùm actionibus incessanter intentus, adeo crebris in Deum rapiebatur excessibus: quemadmodum & ego ipse oculata fide conspexi: vt magis censeretur inter homines vitam Angelicam agere, quàm humanam.

Bernardus
primus eius
locus.Matth. 19.
Luc. 9.
Ibidem.S. Aegidius,
eximus S.
Francisci
locus.

Illo quoque tempore cuidam sacerdoti ciuitatis Assisij, nomine Syluestro, honestæ conuersationis viro, quadam à Domino fuit ostensa visio non tacenda. Cum enim modum & viam Francisci, fratrumque suorum humano spiritu abhorreret, nè periclitaretur pro temeritate iudicij, respectu fuit supernæ gratiæ visitatus. Videbat nanque in somnis totam Assisij ciuitatem à dracone magno circumdari, præ cuius magnitudine nimia, tota regio videbatur exterminio subiacere. Contuebatur post hoc Crucem quandam auream, ex ore procedentem Francisci, cuius summitas cælos tangebatur, cuiusque brachia protensa in latum, vsque ad mundi fines videbantur extendi. Ad cuius etiam ad spectum præfulgidum, draco ille teter & horridus penitus fugabatur. Hoc dum sibi tertio monstraretur, diuinum æstimans esse oraculum, viro Dei & fratribus suis per ordinem enarrauit, ac non multo post tempore mundum relinquens, vestigijs Christi sic perfectè adhæsit, quod vita ipsius in ordine authenticam reddidit eam, quam in seculo habuerat, visionem. Ex huius visionis auditu vir Dei non in gloria est elatus humana, sed bonitatem Dei in suis beneficijs recognoscens, fortius animatus est ad hostis antiqui fugandam versutiam, & Crucis Christi gloriam prædicandam.

Visio Sylue-
stri sacerdo-
tis.Perfecta
eius con-
uersio.

Quadam autem die dum in quodam solitario loco annos suos in amaritudine recogitans deploraret, sancti spiritus in eum superueniente lætitia, certificatus est de remissione plenaria omnium delictorum. Raptus deinde supra se, ac in quoddam mirandum lumen totus absorptus, dilatato mentis sinu, quæ circa se & filios suos futura erant, luculenter adspexit. Post hoc reuersus ad fratres: Confortamini, ait, charissimi, & gaudete in Domino: nec quia pauci estis, efficiamini tristes, neque vos terreat mea vel vestra simplicitas: quoniam sicut mihi à Domino in veritate ostensum est, in magnam multitudinem faciet nos Deus crescere, suæque benedictionis gratia multipliciter dilatabit. Eodem quoque tempore, quodam alio bono viro religionem intrante, ad septenarium numerum viri Dei soboles benedicta peruénit. Tunc pius pater omnes ad se filios conuocauit, & plura eis de regno Dei, de cõtemptu mundi, de abnegatione propriæ voluntatis, corporisque castigatione pronuncians, propositum suum de mittendo illos in quatuor partes orbis aperuit. Iam enim sterilis & paupercula simplicitas sancti patris pepererat septem, & desiderabat vniuersitatẽ fidelium ad poenitiæ lamenta vocatam, Christo Domino parturire. Ite, inquit dulcis pater ad filios, annunciantes hominibus pacem: prædicatẽ poenitentiam in remissionem peccatorum. Estote in tribulationibus patientes, in orationibus vigilantes, in laboribus strenui, in sermonibus modesti, in moribus graues, & in beneficijs grati, quia pro his omnibus regnum vobis præparatur æternum. At illi coram seruo Dei humiliter se prosternentes in terram, cum gaudio spiritus suscipiebant obedientiæ sanctæ mandatum. Ipse verò dicebat vnicuique singulatim: læta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet. Hoc verbum dicere solitus erat, quotiescunque fratrem aliquem ad obedientiam dirigebat. Tunc & ipse sciens se datũ alijs in exemplum, vt prius faceret, quàm doceret, cum vno sociorum versũ vnã orbis partem perrexit, reliquis sex ad modum Crucis, tribus alijs mundi partibus deputatis. Modico autem elapso post tempore, benignus pater charæ prolis exoptans præsentiam, cum in vnum eos per se conuocare non posset, per eum orabat hoc fieri, qui dispersiones congregat Israël. Sicque factum est, vt absque humana vocatione omnes exinsperatõ post modicum temporis, iuxta eius desiderium diuina operante clementia, non sine ipsorum admiratione pariter conuenirent. Illis quoque diebus, quatuor sibi adhærentibus viris honestis, ad duodenarium numerum excreuerunt.

Rapitur extra se S. Fraticus. Cernens autem famulus Christi paulatim accrescere numerum fratrum, scripsit sibi & fratribus suis simplicibus verbis formulam vitæ, in qua sancti Euangelij obseruantia pro fundamento indissolubili collocata, pauca quædam alia inseruit, quæ ad vniuersalem viuendi modum necessaria videbantur. Desiderans autem per summũ Pontificem approbari quæ scripserat, disposuit cum illo simplicium cœtu Apostolicæ Sedis adire præsentiam, de sola consensu directione diuina. Cuius desiderium Deus ex alto respiciens, sociorum animos, simplicitatis suæ consideratione perterritos, ostensã viro Dei visione huiusmodi, confortauit: Videbatur siquidem ei, quod per quandam viam incederet, iuxta quam stabat arbor celsitudinis magnæ. Ad quam cum appropinquasset, & sub ea stans, ipsius altitudinem miraretur, subito tantum diuina virtute leuabatur in alto, vt cacumen contingeret arboris, eiusque summa facillimè curuaret ad ima. Huius visionis præsagium vir Deo plenus intelligens referri ad condescensionem Apostolicæ dignitatis, exhilaratus est spiritu: fratribusque suis in Domino confortatis, iter cum eis aggressus est. Cum autem ad Romanam curiam peruenisset, & adduceretur ante conspectum summi Pontificis: essetque Christi Vicarius in palatio Lateranensi in loco, qui dicitur Speculum, deambulans, altis occupatus meditationibus, Christi famulum tanquàm ignotum, repulit indignanter. Quo humiliter foras egresso, sequenti nocte huiusmodi reuelatio facta est à Deo ipsi summo Pontifici. Videbat nanque inter pedes suos palmam paulatim succrescere, & in arborem pulcherrimam eleuari. Et eo mirante, quid hæc visio vellet ostendere, diuina lux impressit menti ipsius Christi Vicarij, quod hæc palma illum pauperem, quem in præcedenti die repulerat, designabat. Et manẽ sequenti mandauit per suos famulos per Urbem dictum pauperem quæri. Quem inuentum iuxta Lateranum in hospitali sancti Antonij, ante conspectum suum celeriter iussit adduci. Cumque introductus esset ante conspectum summi Pontificis, exposuit suum propositum, petens humiliter & instanter, supradictam sibi viuendi regulam approbari. Videns autem Christi Vicarius Domi-

Mittit fratres suos, vt prædicent.

Psal. 54.

Psal. 146.

Conscribit Regulam.

Visio eius.

It Romam pro confirmatione suæ Regulæ.

Visio Innocentij III. Pontificis.

A summo Pontifice petit confirmationem Regulæ.

Dominus Innocentius Tertius, vir utique sapientia clarus, admirandam in viro Dei simplicis animi puritatem, propositi constantiam, ignitumque voluntatis sanctæ feruorem, Christi pauperem mentis amore complectens, inclinatus est animo, ut pium supplicanti præberet assensum. Distulit tamē perficere, quod Christi postulabat pauperculus, pro eo quod aliquibus de Cardinalibus nouum aliquid, & supra vires humanas arduum videretur.

Differt eam confirmare Pontifex.

Aderat autem inter Cardinales vir venerandus Dominus Iohannes de S. Paulo, Episcopus Sabinensis, omnis sanctitatis amator, & adiutor pauperum Christi: Qui diuino spiritu inflammatus, summo Pontifici dixit, & fratribus suis: Si petitionē pauperis tanquam nimis arduam nouamque refellimus, cum petat confirmari sibi formam Euangelicæ vitæ, cauendum est nobis, nē in Christi Euangelium offendamus. Nam si quis intrā Euangelicæ perfectionis obseruantiam & votum ipsius dicat contineri aliquid nouum, aut irrationabile vel impossibile ad obseruandum, contra Christum Euangelij authorem blasphemare conuincitur. Quibus propositis, successor Apostoli Petri conuersus ad pauperem Christi, dixit: Ora fili ad Christum, ut suā nobis per te voluntatem ostendat, qua certius cognita, tuis pijs desiderijs securius annuamus. Omnipotentis autem Dei famulus totum se conferens ad orandum, precibus deuotis obtinuit, & quod exterius ipse proferret, & quid interius Papa sentiret. Nam cum parabolam de diuite Rege cum muliere formosa & paupere contrahente gratanter, & de prole suscepta proferente generantis Regis imaginem, ac per hoc educanda de mensa ipsius, sicut à Deo acceperat, retulisset, ex illius interpretatione subiunxit: Non est formidandum, quod fame pereant æterni Regis filij & hæredes, qui ad imaginem Regis Christi per spiritus sancti virtutem de paupere matre nati, & ipsi per spiritum paupertatis sunt in religione pauperula generandi. Si enim Rex cælorum imitatoribus suis regnum promittit æternum, quanto magis illa subministrabit, quæ communiter largitur bonis & malis? Hanc ergo parabolam, & intellectum ipsius, Christi Vicarius cum diligenter audisset, miratus est valde, & indubitanter Christum loquutum in homine recognouit. Sed & visionem, quā tunc temporis è cælo perceperat, in hoc viro fore complendam, spiritu diuino suggerente, firmavit. Videbat nanque in somnis, ut retulit, Lateranensem basilicā fore proximam iam ruinā, quam quidam homo pauperculus, modicus & despectus, proprio dorso submisso, nē caderet, sustētabat. Verē, inquit, hic est ille, qui opere & doctrina Christi sustentabit Ecclesiam. Indē præcipua deuotione repletus, petitioni eius se per omnia inclinavit, ac Christi famulum spiritali semper amore dilexit. Proindē postulara concessit, & adhuc concedere plura promisit. Approbauit regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui seruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fletu, ut verbum Dei liberè prædicarent.

Comiter ei responderet Pontifex.

Proponit Pontifici parabolam.

Visio Pontificis.

Pontifex eius Regulā approbat.

De profectu Ordinis sub manu ipsius, & confirmatione Regulæ prius approbatæ. Cap. 4.

Fretus exindē Franciscus superna gratia, & autoritate Papali, cum fiducia multa versus Vallem Spoletanam iter arripuit, ut Euāgelium Christi faceret, & doceret. Dum autem in via conferret cum socijs, qualiter regulam, quam susceperant, sincere seruaarent: qualiter in omni sanctitate & iustitia coram Deo incederent, qualiter in seipsis proficerent, & essent alijs in exemplum, diutius collatione protracta, hora pertransijt. Et cum iam lassati essent ex diuturnitate laboris, esurientes in quodam loco solitudinis substiterunt. Sanē cum omnis via deesset, qua possent sibi de victu necessario prouidere, statim affuit prouidentia Dei. Nam subito apparuit homo afferens panem in manu, quem pauperculus Christi dedit, subitoque disparuit, incognitus vndē venerit, aut quō iret. Cognoscētes autem per hoc pauperes fratres supernum sibi in comitatu viri Dei adesse præsidium, magis dono liberalitatis diuinæ, quàm cibo carnis propriæ, sunt refecti. Insupèr diuina consolatione repleti, statuerunt firmiter, & irreuocabiliter confirmauerūt, nullius inedia aut tribulationis impulsu, à sanctæ paupertatis resiliere promisso. Exindē in vallem Spoletanam cum sancto proposito redeuntes, tractare cœperunt, vtrum inter homines conuersari deberent, an ad loca solitaria se cōferre. Sed Christi seruus Franciscus nō de sua vel suorum confidens industria, per orationis instantiam diuinæ super hoc voluntatis beneplacitū requisit. Supernæ igitur reuelationis illustratus oraculo, intellexit

Panis ei & socijs diuinitus præbecuit.

Redeunt in vallem Spoletanam.

lexit se ad hoc missum à Domino, vt Christo lucraretur animas, quas diabolus conabatur auferre. Ideoque magis omnibus, quàm sibi soli, viuer e praelegit, illius prouocatus exemplo, qui vnus pro omnibus mori dignatus est. Re collegit itaque se vir Dei cum cæteris socijs in quodam tugurio derelicto iuxta ciuitatem Assisij, in quo secundum sanctæ paupertatis formam in labore multo & inopia victabant, magis lacrymarum, quàm deliciarum panibus refici satagentes. Vacabant enim ibidem diuinis precibus incessanter, mentaliter potiùs quàm vocaliter, studio intendentes orationis deuotæ, pro eo quòd nondùm Ecclesiasticos libros habebant, in quibus possent horas Canonicas decantare. Loco tamen illorum, librum Crucis Christi cõtinuatis adspectibus diebus ac noctibus reuoluebant, exemplo patris & eloquio eruditi, qui iugiter faciebat eis de Cruce Christi sermonem. Rogantibus autem fratribus, vt eos doceret orare, dixit: Cùm orabitis, dicite: Pater noster: Et, Adoramus te, Christe ad omnes ecclesias tuas, quæ sunt in toto mundo, & benedicimus tibi, quia per Crucem tuam sanctam redemisti mundum. Docuit insuper eos Dominum laudare in omnibus & ex omnibus creaturis: honorare præcipua reuerentia sacerdotes: fidei quoque veritatem, secundum quod sancta Romana tenet & docet Ecclesia, & firmiter credere, & simpliciter confiteri. Seruabant illi patris sancti documenta per omnia, & ad omnes ecclesias & Cruces, quas è longinquo videre poterant, iuxta datam sibi formam orantes, se humiliter prosternebant.

Habitat in quodam tugurio, & viuunt sanctissimè.

Docet fratres orare.

Quæ fides tenenda.

Visio fratrum.

4. Reg. 4.

4. Reg. 6.

Multa de profectu ordinis fratrum prædicat.

Deducit eos ad S. Mariam de Portiuncula.

Muli eius prædicatione conuertuntur.

S. Clara Vita, est To. 4. 12. Augusti.

Contrahebant autem fratribus moram in loco præfato, vir sanctus die quadam sabbati ciuitatem Assisij intrauit, prædicaturus manè diei Dominicæ, vt moris erat, in ecclesia cathedrali. Cumque in quodam tugurio, sito in orto Canonicorũ, vir Deo deuotus in oratione Dei more solito pernoctaret absentatus à filijs, ecce ferè media noctis hora, quibusdam ex fratribus quiescentibus, quibusdam perseuerantibus in orando, currus igneus mirandi splendoris per ostium domus intras, huc atque illuc per domicilium tertio se conuertit, super què globus lucidus residebat, qui solis habens adpectum, noctem clare fecit. Obstupefacti sunt vigilantes, excitati simul & exterriti dormientes: & nõ minus senserunt cordis claritatem, quàm corporis, dum ex virtute mirandi luminis, alterius alteri conscientia nuda fuit. Intellexerunt nanque concorditer omnes, videntibus inuicem vniuersis in cordibus singulorum, sanctum patrem absentem corpore, præsentem spiritu, tali transfiguratum effigie, supernis irradiatum fulgoribus, & ardoribus inflammatũ supernaturali virtute in curru splendente, simul & igneo, sibi demonstrari à Domino, vt tanquàm veri Israëlita post illum incederent, qui viroꝝ spiritualium, vt alter Elias, factus fuerat à Deo currus & auriga. Credendum sanè, quòd ille horum simplicium aperuit oculos ad preces Francisci, vt viderent magnalia Dei, qui oculos quondam aperuerat pueri, ad videndum montem plenum equorum & igneorum curruum in circuitu Elisei. Regressus autem vir sanctus ad fratres, coepit conscientiarum ipsorum secreta rimari, confortare ipsos de visione illa mirabili, & de profectu ordinis multa futura prædicere. Cumque patefaceret plurima, quæ sensum transcendebant humanum, verè cognouerunt fratres, super seruum suum Franciscũ spiritum Domini in tanta plenitudine quicuisse, quòd post ipsius doctrinam & vitam, erat eis proficisci tutissimum.

Post hæc pusilli gregis pastor Franciscus, ad sanctam Mariam de Portiuncula duodenarium illum fratrum numerum, superna gratia præeunte, deduxit, vt vbi meritis matris Domini Minorum sumpserat ordo initium, ipsius illic susciperet auxilijs incrementum. Ibi quoque factus Euangelicus præco, ciuitates circuibat & castra, non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in virtute spiritus annuncians regnum Dei. Videbatur intentibus homo alterius seculi, quippè qui mente ac facie in cælum semper intentus, omnes fursùm trahere conaretur. Coepit ex hoc Christi vinea germinare germen odoris Domini, & productis ex se floribus suauitatis, honoris & honestatis vberes fructus afferre. Nam prædicationis ipsius feruore succensũ quàm plurimi, secundum formam à Dei viro acceptam, nouis se poenitentia legibus vinciebant: quorum viuendi modum, idem Christi famulus ordinem fratrum de poenitentia, nominari decreuit. Nimirum sicut in cælum tendentibus, poenitentia viam omnibus constat esse communem: sic & hic status clericos & laicos, virgines & coniugatos in vtroque sexu admittens, quanti sit apud Deum meriti, ex pluribus per aliquos ipsorum patris miraculis innotescit. Conuertebantur etiam virgines ad perpetuum celibatatum: inter quas virgo Deo charissima Clara, ipsarum plantula prima, tanquàm flos

flos vernans & candidus, odorem dedit, & tanquam stella præfulgida radiavit. Hæc nunc glorificata in cælis, ab Ecclesia dignè veneratur in terris, quæ filia fuit in Christo sancti patris Francisci pauperuli, & mater pauperum dominarum.

Multi etiam non solum deuotione compuncti, sed & perfectionis Christi desiderio inflammati, omni mundanorum vanitate contempta, Francisci vestigia sequebantur. Qui quotidianis succrescentes profectibus, usque ad fines orbis terræ celeriter peruenerunt. Faciebat nanque sancta paupertas, quam solam deferebant pro sumptibus, ipsos ad omnem obedientiam promptos, robustos ad labores, & ad itinera expeditos. Et quia nihil terrenum habebant, nihil amabant, nihilque timebant amittere: securi erant ubique, nullo pauore suspensi, nulla cura distracti, tanquam qui absque mentis turbatione vivebant, & sine solitudine diem crastinum, & serotinum hospitium expectabant. Multa quidem eis in diuersis partibus orbis inferebantur conuicia, tanquam personis despicabilibus & ignotis: verum amor Euangelij Christi ad eos ipsos patientes effecerat, ut quærent potius ibi esse, ubi persecutionem paterentur in corpore, quam ubi, cognita sanctitate ipsorum, mundano possent gloriari fauore. Ipsa quoque rerum penuria, superabundans eis videbatur vbertas, dum iuxta consilium sapientis, pro magno ipsis minimum complacebat.

Multa conuicia sanctis fratribus illata patientissime feruntur ab eis.

Sanè cum ad infidelium partes aliqui ex fratribus peruenissent, contigit ut quidam Saracenus pietate commotus, pecuniam eis offerret pro necessario victu. Illis autem recusantibus accipere, admiratus est homo, cernens quod inopes essent. Inrellecto tandem, quod pauperes effecti amore Dei, pecuniam possidere nolebant, tanta est eis affectione coniunctus, ut offerret se ad ministrandum omnia necessaria, quando facultatum sibi aliquid superesset. O inestimabilis preciositas paupertatis, cuius miranda virtute mens feritatis barbaricæ in tantam miserationis est immutata dulcedinem. Horrendum est proinde ac nefarium scelus, ut hanc margaritam nobilem vir Christianus conculcet, quam tanta veneratione extulit Saracenus.

Saraceni cuiusdam erga fratres humanitas.

Eo tempore religiosus quidam de ordine Cruciferorum, Moricus nomine, in hospitali quodam prope Assisium languore tam graui, tamque prolixo laborans, ut iam morti foret adiudicatus à medicis, viro Dei supplex factus, per nuncium postulabat instanter, ut pro se ad Dominum intercedere dignaretur. Cui beatus pater benignè assentiens, oratione præmissa, panis micæ accepit, & cum oleo accepto de lampade, quæ coram Virginis ardebat altari, commiscens, quasi quoddam electuarium per manus fratrum infirmanti transmisit, dicens: Medicinam hanc fratri nostro deferte Morico, qua ipsum Christi virtus non solum plenæ sanitati restituet, verum etiam robustum bellatorem effectum, aciei nostræ perseueranter adiunger. Statim autem ut antidotum illud, sancti spiritus adinventione confectum, æger homo gustauit, sanus exurgens, tantum mentis & corporis à Deo vigore obtinuit, ut paulopost viri sancti religionem ingressus, & vnica tantum operiretur tunicula, sub qua longo tempore lorricam portabat ad carnem, & crudis duntaxat cibarijs, herbis, vel leguminibus, fructibusque contentus, per plura temporum iustra nec panem gustaret, nec vinum, fortis tamen & incolumis perseuerans.

Sabat Moricu, quem medici desperauerat.

Eius Morici mira abstinentia.

Crescentibus quoque virtutum meritis in paruulis Christi, odor opinionis bonæ circumquaque diffusus, ad præsentiam sancti patris videndam, plurimos è diuersis mundi partibus attrahebat. Inter quos quidam secularium cantionum curiosus inuētor, qui ab Imperatore fuerat coronatus, & inde rex versu dictus, virum Dei contemptorem mundalium adire proposuit. Cumque ad castrum sancti Seuerini eum prædicantem reperisset in monasterio quodam, facta manu Domini super se, vidit eundem Crucis Christi prædicatorem Franciscum, duobus transuersis ensibus, valde fulgentibus, in modum Crucis signatum, quorum vnus à capite ad pedes, alius à manu in manum per pectus transversaliter tendebatur. Non nouerat facie seruum Christi: sed tanto monstratum miraculo, mox agnouit. Subito stupefactus ad visum, incipit meliora proponere. Tandemque verborum ipsius compunctus virtute, tanquam si esset gladio spiritus ex ore procedente transfixus, secularibus pompis omnino contemptis, beato patri professione cohasit. Propter quod videns ipsum vir sanctus ab inquietudine seculi ad Christi pacem perfecte conuersum, fratrem Pacificum appellauit. Hic postmodum in omni sanctitate proficiens, antequam fieret minister in Francia, (siquidem primus ibidem ministerij gessit officium) meruit iterato magnum Thauri in fronte Francisci videre: quod colorum varietate distinctum, faciem ipsius miro

Visio cuiusdam.

Is ex visione compunctus fit monachus.

vehu-

Signū Cru-
cis vir Dei
plurimum
veneratur.
Ezech. 9.

venustabat ornatu. Hoc quippè signum vir sanctus magno venerabatur affectu, frequenti commendabat eloquio, & in eis, quas dirigebat, literulis manu propria sub-
scribebat, tanquam si omne ipsius studium foret signare Thau, iuxta dictum propheticum, super frontes virorum gementium & dolentium, ad Christum Iesum veraciter conuersorum.

1000. fra-
trum.

Processu quoque temporis multiplicatis iam fratribus, coepit eos pastor sollicitus in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula, ad generale Capitulum conuocare: vt in funiculo distributionis diuinæ, in terra paupertatis eorum vniciue tribueret obedientiæ portionem. Vbi licet omnium necessariorum esset penuria, fratrumque multitudo ultra quinque millia conueniret aliquandò, diuina tamen opitulante clementia, & victus sufficientia suberat, & salus comitabatur corpora, & spiritualis iucunditas affluebat. Capitulis verò Prouincialibus quia corporalem præsentiam exhibere non poterat, per sollicitam curam regiminis, instantiam precis & efficaciam benedictionis, spiritu præsens erat, quanuis aliquandò, mira Dei faciente virtute, visibiliter appareret. Dum enim egregius prædicator, qui & nunc Christi præclarus confessor

Huius Antonij à Pa-
dua Vita,
est Tom. 3.
Iunij 13.

Antonius, de titulo Crucis, Iesus Nazarenus Rex Iudæorum, in Arelatenſi Capitulo fratribus prædicaret, quidam frater probatæ virtutis, Monaldus nomine, ad ostium Capituli diuina commonitione respiciens, vidit corporeis oculis beatum Franciscum in aère subleuatum, extensis velut in Cruce manibus benedicientem fratres. Tanta verò & tam insolita fratres omnes cōsolatione spiritus repletos se fuisse senserunt, vt de vera sancti patris præsentia, certum eis intrà se spiritus testimonium perhiberet: licet postmodum id non solum per euidentia signa, verum etiam per eiusdem sancti patris verba, exteriori fuerit attestatio compertum. Credendum sanè, quòd omnipotentis Dei virtus, quæ Ambrosium piū & sacrum Antistitem tumulationi gloriosi concessit interesse Martini, vt piū Pontificem pio veneraretur officio, etiam seruum suum Franciscum prædicationi præsentauit veracis sui præconis Antonij, vt approbaret veritatis eloquia, præcipuè Crucis Christi, cuius erat baiulus & minister.

S. Bonauen-
turæ testi-
monij, de
præsentia
Ambrosij in
exequijs S.
Martini.

Visio S. Fran-
cis.

Cum autem dilatato iam ordine, viuendi formam per dominum Innocentiū approbatam, disponderet per successorem ipsius Honorium, in perpetuum facere roborari, huiusmodi fuit à Deo reuelatione commonitus: Videbatur quidem sibi de terra micas panum subtilissimas collegisse, multisque famelicis fratribus ipsum circumstantibus debere tribuere. Cumque micas tam tenues distribuere formidaret, nè forte inter manus exciderent, vox ei desuper ait: Francisce, vnam de micis omnibus hostiam facito, & manducare volentibus tribue. Quo id agente, quicumque illud nõ deuotè recipiebant, aut receptum cõtemnebant donum, mox lepra infecti, notabiles apparebant. Recitat manè vir sanctus hæc omnia socijs, dolens se non percipere mysterium visionis. Sequenti verò die, cum vigil in oratione persisteret, huiusmodi vocem de cælo delapsam audiuit: Francisce, micæ præteritæ noctis, verba Euangelica sunt: hostia, regula: lepra, iniquitas. Volens igitur confirmandam regulam, ex verborum Euangelij aggregatione profusus traditam, ad compendiosorem formam, iuxta quod dictabat visio monstrata, redigere, in montem quendam cum duobus socijs, spiritu sancto ducente, conscendit, vbi pane tantum contentus & aqua, ieiunans conscribi eam fecit, secundum quod oranti sibi diuinus spiritus suggererat.

Miro modo
Regulã suã
scribit com-
præhensus.

Quam cum de monte descendens seruandam suo Vicario commisisset, & ille, paucis elapsis diebus, affereret per incuriam perditam, iteratò sanctus vir ad locum solitudinis redijt, eamque instar prioris, ac si ex ore Dei verba susciperet, ilicò reparauit, & per supradictum dominum Papam Honorium, octauo Pontificatus illius anno, sicut optauerat, obtinuit confirmari. Ad cuius obseruantiam fratres feruenter inducens, dicebat, se nihil ibi posuisse secundum industriam propriam, sed omnia sic scribi fecisse, sicut sibi fuerant diuinitus reuelata. Quod vt certius constaret testimonio Dei, paucis admodum euolutis diebus, impressa sunt ei stigmata Domini Iesu digito Dei viui, tanquam bulla summi Pontificis Christi, ad confirmationem omnimodam regulæ, & commendationem authoris: sicut post suarum enarrationem virtutum, suo loco inferius describetur.

S. Francisci
stigmata, su-
am regulã
confirmant.

De austeritate vitæ: & quomodo creatura præbebant ei solatium. Cap. 5.

Cum igitur cerneret vir Dei Franciscus, suo exemplo ad Crucem Christi baiulandam, feruenti spiritu plurimos animari, animabatur & ipse, tanquam bonus dux exercitus Christi, ad palmam victoriæ per culmen inuictæ peruenire

uenire virtutis. Attendens enim illud Apostoli verbum: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs: vt Crucis armaturam suo ferret in corpore, tanta disciplinæ rigiditate sensuales appetitus arcebat, vt vix necessaria fuisset sustentationi naturæ. Difficile nanque fore dicebat, necessitati corporis satisfacere, & prouitati sensuum non parere. Propter quod cocta cibaria sanitatis tempore vix admittebat, & rarò: admissa verò, aut cõficiebat cinere, aut condimenti saporem admixtione aquæ vtriplurimum reddebat inspidum. De potu quid dicam, cum & de aqua frigida, dum sitis æstualet ardore, vix ad sufficientiam biberet? Modos adinueniebat abstinentiæ potioris, & quotidie exercitatione crescebat: licetq; iam perfectionis culmen attingeret, tanquam incipiens semper aliquid innouabat, afflictionibus carnis puniendo libidinem. Egrediens tamen exterius propter verbum Euangelij, conformabat se fuscipientibus ipsum in qualitate ciborum: cum tamen ad interiora regressus, districtè seruaret rigidam abstinentiæ parcitatem. Sicque seipsum austerum sibi, humanum proximo, subiectum Euangelio Christi per omnia reddens, non solum abstinendo, verumetiam manducando præbebat ædificationis exemplum. Nuda humus, vt frequentius, lectus erat lassato corpulculo: & sæpius, sedens, ligno vel lapide ad caput posito, dormiebat: vnica paupere contactus tunica, in nuditate Domino seruiebat & frigore.*

Gal. 5.

Durissime castigat corpus suum.

Austerus sibi est, sed humanus proximo.

Nuda cubat humo.

Interrogatus aliquandò, quomodo vestitu tam tenui se posset ab hyemalis algoris asperitate tueri? in spiritus seruore respondit: Si supernæ patriæ flamma per desiderium contegeremur interiori, frigus istud exterius facile portarem. Vestis horrebat mollitiem, asperitatem amabat, asserens propter hoc Iohannem Baptistam ore diuino fuisse laudatam. Si quando verò in data sibi tunica lenitatem sentiret, chordulis eam contexebat interiori: quia non in casulis pauperum, sed in palatijs principum, iuxta veritatis verbum, vestimentorum dicebat requirendam esse mollitiem. Experientia enim certa didicerat, demones asperitate terri, deliciosis autem & mollibus vestibus ad tentandum fortius animari. Vnde cum nocte quadam propter infirmitatem capitis & oculorum, præter solitum morem cervical de pluma positum haberet ad caput, demon in illud ingressus, ipsum vsque ad horam matutinalem inquietatum, multimodè à sanctæ orationis studio perturbauit, donec vocato socio puluinar cum damonio fecit extra cellulam longius exportari. Egressus autem cum puluinar frater de cella, membrorum omnium vires amisit & vsum, quousque ad vocem sancti patris, hoc cognoscentis in spiritu, vigor pristinus cordis & corporis sibi fuit plenariè restitutus.

Matth. II. Aspera delectatur veste.

Rigidus in disciplina, super custodiam suam stabat, curam permaximam gerens de vtriusque hominis puritate seruanda. Quapropter circa conuersionis suæ primordia, tempore hyemali in foueam glacie plenam seipsum plerumque mergebat, vt & domesticum sibi hostem perfectè subigeret, & candidum vestimentum pudoris, à voluptatis incendio præseruaret. Tolerabilius viro spirituali fore incomparabiliter asserbat, magnum sustinere frigus in carne, quam ardore carnalis libidinis vel modicum sentire in mente. Cum autem apud eremum de Sarthiano, nocte quadam orationi vacaret in cellula, vocauit eum hostis antiquus tertio, dicens: Francisce, Francisce, Cui cum quæreret, respondisset, fallaciter ille subiungit: Nullus est in mundo peccator, cui, si conuersus fuerit, non indulgeat Deus: sed quicumque semetipsum pœnitentia dura necauerit, misericordiam non inueniet in æternum. Statim vir Dei per reuelationem cognouit hostis fallaciam, quomodo nifus fuerit eum ad tepida reuocare. Nam hoc sequens indicauit euentus. Continuo enim post hoc ad insufflationem illius, cuius halitus prunas ardere facit, grauis ipsum carnis tentatio apprehendit. Quam vt præsentis castitatis amator, deposita veste, chorda cœpit se verberare fortissimè: Eia, inquit, frater asine, sic te decet manere, sic subire flagellum. Tunica religioni deseruit, sanctitatis signaculum præfert: furari eam libidinoso non licet. Si quò vis pergere, perge. Insuper & mirando seruore spiritus animatus, aperta cella foras exiit in hortum, & in magnam demergens niuem corpulculum iam nudatum, septem ex ea plenis manibus cœpit compingere massas: quas sibi proponens, suo sic exteriori homini loquebatur: Ecce, inquit, hæc maior vxor tua est: quatuor istæ, duo filij, & duæ filiae: reliquæ duæ seruus & ancilla, quos ad seruiendum habere oportet. Festina igitur omnes induere, quoniam frigore moriuntur. Si verò eorū multiplex sollicitudo molestat, vni Domino sollicitè serui. Illicò tenta-

Mergit se crebro in aquam cœlestem.

Fallacia demonis, Iob 41.

Egregie in se ardorem libidinis compescit.

Victus ho-
stis abscē-
dit.

tor victus abscēssit, & vir sanctus cum victoria in cellam redijt: quia dum benè pœ-
naliter arsit foris, ardorem interiùs sic extinxit libidinis, vt deinceps tale aliquid mi-
nimè sentiret. Quidam autē frater, qui tunc orationi vacabat, hæc omnia, luna cla-
riùs incedente, prospexit. Comperto vir Dei, quòd hæc ille nocte vidisset, referans
ei tentationis processum, præcepit vt quandiù ipse viueret, nulli viuenti rem, quam
viderat, propalaret.

Sensus cu-
stodiendi.
Hier. 9.

Femina vi-
tanda.

Prou. 6.

Non solùm autem mortificari debere docebat vitia carnis, & eius incontinentia fre-
nari, verùm etiam exteriores sensus, per quos mors intrat ad animam, summa vigi-
lantia custodiri. Mulierum familiaritates, colloquia & aspectus, qui multis sunt oc-
casio ruinae, sollicitiùs euitari iubebat, asserens per huiusmodi debilem frangi, & for-
tem sæpè spiritum infirmari. Harum contagionem euadere conuersantem cum eis,
nisi probatissimum virum, tam facile dixit, quàm iuxta scripturam, in igne ambula-
re, & non comburere plantas. Siquidem ipse ad eò auerterat oculos suos, nè huius-
modi vanitatem viderent, quòd (sicut aliquando locio dixit) quasi nullam cognosce-
bat in facie. Non enim securum esse putabat, earum formarum introrsùs haurire
imagines, quæ possunt aut edomitæ carnis resuscitare igniculum, aut pudicæ mentis
maculare nitorem. Asserebat etiam friuolum esse mulieris colloquium, excepta so-
la confessione, vel instructione breuissima, iuxta quod & saluti expedit, & congruit
honestati. Quæ sunt, inquit, religioso cum muliere tractanda negocia, nisi cum san-
ctam pœnitentiam, vel melioris vitæ cõsiliium religiosa petitione deposcit? Ex nimia
securitate minùs cauetur hostis: & diabolus si de suo capillum potest habere in ho-
mine, citò excrefcere facit in trabem.

Ociù sum-
moperè ca-
uendum.

Silentium
Euangelicū

Marth. 12.

Prou. 18.

Non placet
ei immodè-
rata vitæ
asperitas.

Discretio
virtutum
aurigæ.

Perpetuis
lachrymis
oculos val-
dè lædit.

Ocium autem omnium malarum cogitationum sentinam, docebat summope-
rè fugiendum, exemplo demonstrans, rebellem carnem & pigram, disciplinis conti-
nuis & fructuosis laboribus esse domandam. Vndè corpus suum fratrem asinum ap-
pellabat, tanquàm laboriosis supponendum oneribus, crebris cædendum flagellis,
& vili pabulo sustentandum. Si quem verò cernebat ociosum & vagum, aliorù vel-
le manducare labores, fratrem muscam nominandum censebat, eò quòd talis nihil
boni faciens, sed benefacta inficiens, vilem & abominabilem se omnibus reddat. Pro-
pter quod dixit aliquandò: Volo fratres meos labore exercitari, nè ocio dediti, per
illicita corde aut lingua vagentur. Euangelicum siquidem volebat à fratribus obser-
uari silentiù, vt videlicet ab omni ocioso verbo omni tempore abstinerent sollicitè,
tanquàm reddituri in die iudicij de huiusmodi rationem. Sed & si quem inuenisset fra-
trem verbis assuetum inanibus, acriter arguebat, taciturnitatem modestam, & puri
cordis affirmans custodiam, & non modicam esse virtutem, pro eo, quòd mors & vi-
ta fore dicuntur in manibus linguæ, non tam ratione gustùs, quàm ratione loquelæ.

Licet autem pro viribus ad vitam austeram fratres induceret, non tamen ei pla-
cebat districtiõis seueritas, quæ pietatis non induit viscera, nec est discretiõis sale
condita. Cùm enim quadam nocte vnus ex fratribus præ nimietate abstinentiæ ad-
modùm fame cruciatus, nullam posset habere quietem, intelligeretque pius pastor
oui suæ imminere periculum, vocauit fratrem, apposuit panem, & vt ruborem illi
tolleret, cœpit ipse prior comedere, eumque ad manducandum dulciter inuitare.
Deposuit frater verecundiam, sumpsit cibum, gausus quamplurimum, quòd per cir-
cumspectam condescensionem pastoris, & corporis euasisset dispendium, & non mo-
dicum accepisset adificationis exemplum. Manè factò, fratribus conuocatis in vnũ,
vir Dei referens quod acciderat nocte, prouida commonitione subiunxit: Sit vobis,
fratres, non cibus, sed charitas in exemplum. Docuit insuper eos discretionem sequi,
vt aurigam virtutum, non eam quam caro suadet, sed quam edocuit Christus, cuius
sacratissimam vitam expressum constat esse perfectiõis exemplar. Et quoniam agnũ
sine macula Christum Crucifixum nõ est possibile homini, carnis infirmitate circun-
dato, sic perfectè sectari, quin aliquas contrahat sordes, idè documento certo fir-
mabat eos, qui perfectiõni vitæ vigilanter intendunt, quotidianis debere se lachry-
marum emundare fluentis. Licet enim iam esset adeptus cordis & corporis puritatẽ
mirabilem, non cessabat tamen lachrymarum imbribus iugiter oculos expiare men-
tales, corporeorum luminum non ponderando iacturam. Cùm enim ex continuo
fletu infirmitatem oculorum incurrisset grauissimam, suadente sibi medico, quòd
abstineret à lachrymis, si corporei visus caecitatem vellet effugere, vir sanctus respon-
dit: Non est, frater medice, ob amorem luminis, quòd habemus cõmune cum mu-
scis,

scis, visitatio lucis aeternæ repellenda vel modicum: quia non spiritus propter carnem, sed caro propter spiritum beneficium lucis accepit. Malebat siquidem corporalis visus lumen amittere, quàm lachrymas, quibus oculus mundatur interior, vt Deum videre valeat, repressa deuotione spiritus, impedire.

Cùm autem semel daretur cõsiliũ à medicis, & instanter suaderetur à fratribus, vt pateretur sibi per remedium subuenire cocturæ, humiliter vir Dei assensit, quia salutiferum hoc, simul & asperum esse cernebat. Vocatus itaque venit chirurgicus, instrumentum ferreum igni summittens ad faciendam cocturam. At Christi seruus corpus iam horrore concussum confortans, sicut amicum, cœpit ignem alloqui, dicens: Mi frater ignis, præ cæteris rebus æmulandi decoris, virtuosum, pulchrum & vtilem te creauit altissimus: esto mihi hac hora propitius, esto curialis. Precor magnum Dominum, qui te creauit, vt tuum mihi calorem temperet, quò suauiter vrentem valeam sustinere. Oratione finita, contra igne candescens ferreum instrumentum signum Crucis edidit, ac deinceps intrepidus persistebat. Profundatũ est crepitans ferrũ in tenera carne, & ab aure vsque ad supercilium coctura protrahita. Quantũ irrogauerit ignis ille dolorem, vir ipse sanctus expressit: Laudate, inquit ad fratres, altissimum: quia verè dico vobis, nec ignis ardorem sensi, nec carnis vllum dolorem. Et conuersus ad medicum: Si non est, inquit, caro benè decocta, imprime iterum. Expertus medicus in inualida carne virtutem spiritus tam potentem, miratus est, & diuinum hoc miraculum extulit, dicens: Dico vobis, fratres, vidi mirabilia hodiè. Quia enim ad tantam deuenerat puritatem, vt caro spiritui, & spiritus Deo, harmonia mirabili concordarent, diuina ordinatione fiebat, vt creatura creatori suo deseruiens, voluntati & imperio eius mirabiliter subiaceret. Alio etiam tempore apud cremum sancti Urbani, seruo Dei ægritudine grauissima laborante, cùm ipse naturæ defectum sentiens, vini poculum postulasset, nihilque de vino, quod sibi dari posset, responderetur adesse, iussit aquam afferri, & allatam signo Crucis edito benedixit. Mox vinum efficitur optimum, quod fuerat aqua pura, & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetrauit. Ad cuius gustum tanta protinus facilitate conualuit, vt saporis nouitas, & innouatio sanitatis, gustabile ac gustantem supernaliter innouantes, perfectam in ipso expoliationem veteris hominis, & inductionem noui, duplici attestacione firmarent.

Candentis
ferri nullũ
sentit ardorem.

Nora eximiam puritatem.

Edito Crucis signo, mutatur aqua in vinum.

Non solum creatura seruo Dei seruiebat ad nutum, sed & creatoris vbiquè prouidentia condescendebat ad placitum. Cùm enim tempore quodam ex multarum infirmitatum concursu, aggrauato corpore, ad iucunditatem spiritus excitandam, alicuius audiendi soni harmoniaci desiderium habuisset, nec id honestatis decentia per ministerium fieri pateretur humanum, affuit Angelorum obsequiũ ad viri sancti placitũ adimplendum. Nocte etenim quadã vigilante ipso, & meditante de Domino, repente insonuit cithara quadã harmoniæ mirabilis & suauissimæ melodiæ. Non videbatur aliquis, sed transitum & reditum citharœdi, ipsa hinc inde auditus volubilitas innuebat. Spiritu in Deum directo, tanta fuit in illo dulcisono carmine suauitate perfruitus, vt aliud se putaret seculum commutasse. Hoc & fratres sibi familiares non latuit, qui per certa frequenter conspicebant indicia, cum tam excessiuus & crebris consolationibus à Domino visitari, vt nec ipsas omninò occultare valeret.

Cithara ei
pulsatur diuinitus.

Alio quoque tempore, viro Dei prædicationis causa inter Lombardiam & Marchiam Teruifinam iter agente cum fratre socio iuxta Padum, tenebrosa noctis superuenit obscuritas. Cumque via esset exposita periculis magnis & multis, propter tenebras, fluuium & paludes, dixit socius ad virum sanctum: Ora pater, vt de instantibus periculis liberemur. Cui vir Dei cum fiducia multa respondit: Potens est Deus, si placet suæ dulcedini, tenebrarum effugata caligine, beneficium nobis impendere lucis. Vix sermonem compleuerat, & eccè tanta lux ilicò cœpit circa eos superna radiare virtute, vt nocte alijs existente obscura, ipsi luce clara viderent non solum viam, verum etiam plurima circumquaque. Cuius lucis ducatu corporaliter directi, & spiritualiter confortati, vsque ad locum hospitij per non modicum viæ spatium cum diuinis hymnis & laudibus incolumes peruenerunt. Perpende quantæ fuerit vir iste munditiæ, quantæque virtutis, ad cuius nutum, suum ignis ardorem contemperat, aqua saporem commutat, Angelica præbet melodia solatiũ, & lux diuina ducatur: vt sic sanctificatis viri sancti sensibus, omnis probetur mundi machina deseruire.

Lux in noctis tenebris calidus et præritur

*De humilitate & obedientia: & de condescensionibus diuinis sibi factis
ad nutum. Cap. 6.*

Sancti viri
excellentis
humilitas.

Omnium virtutum custos & decor humilitas, copiosa virum Dei vbertate repleuerat. In propria quidem reputatione nihil erat, nisi peccator, cum in veritate speculum esset & splendor omnimodæ sanctitatis. Super hanc studebat ædificare seipsum, vt sapiens architectus, fundamentum præciens, quod à Christo didicerat. Dicebat propter hoc filium Dei de altitudine sinûs paterni ad nostra despicabilia descendisse, vt tam exemplo quàm verbo Dominus & magister humilitatem doceret. Propter quod studebat tanquàm Christi discipulus, in oculis suis & aliorum vilescere, à summo dictum esse magistro commemoras: Quod altum est apud homines, abominatio est apud Deum. Sed & verbum hoc dicere solitus erat: Quantum homo est in oculis Dei, tantum est, & non plus. Stultum proinde iudicans mundanis extolli fauoribus, gaudebat de opprobrijs, & de laudibus tristabatur. Malebat quidem de se vituperium audire, quàm laudem, sciens quòd hoc ad emendandum induceret, illa impelleret ad cadendum. Et ideo sæpè cum populi merita in eo sanctitatis extollerent, præcipiebat alicui fratri, vt in contrarium verba ipsum vilificantiâ, suis auribus inculcando proferret. Cumque frater ille, licet inuitus, eum rusticum, & mercenarium imperitum & inutilem diceret, exhilaratus tam mente quàm facie, respondebat: Benedicat tibi Dominus, fili charissime, quia tu verissima loqueris, & talia filium Petri Bernardonis decet audire. Vt autem se cæteris despicibile redderet, non parcebat rubori, quin in prædicatione coram omni populo proprios manifestaret defectus.

Luc. 16.

Gaudet cõ-
tempu sui.

Exemplum
summæ hu-
militatis &
sinceritatis

Accidit semel, vt infirmitate grauatus, rigorem abstinentiæ pro recuperanda sanitate modicum relaxaret. Viribus autem corporis vtcunquæ resumptis, verus suus contemptor, ad propriæ carnis animatus opprobrium: Non est, inquit, conueniens, vt populus abstinentem me credat, & ego econtrario carnaliter reficiar in occulto. Surrexit propterea sanctæ humilitatis spiritu inflammatus, & in platea ciuitatis Assisij populo conuocato, solenniter cum fratribus multis, quos secum adduxerat, maiorem introiuit ecclesiam: funeque ad collum ligato, nudum cum femoralibus solis in oculis omnium se trahi præcepit vsque ad lapidem, in quo malefactores puniendi consueuerant collocari. Super quem conscendens, licet quartanarius esset & debilis, acerbi frigoris tempore cum multo vigore animi prædicauit. Audientibusque cunctis, asseruit se non tanquàm spiritualem honorandum fore, quinimò tanquàm carnalem & glutonem ab omnibus contemnendum. Igitur qui conuenerant, tam ingenti viso spectaculo admirati sunt, & quia ipse austeritatem iam nouerant, deuotione compuncti, humilitatem huiusmodi magis admirabilem, quàm imitabilem, proclamabant. Licet autem id magis videatur portentum fuisse, instar prophetalis vaticinij, quàm exemplum, tamen verè documentum extitit humilitatis perfectæ, quo Christi sectator instruitur transitoria laudis præconium debere contemnere, tumētis quoque iactantiæ comprimere fastum, & fraudulentæ simulationis mendacium confutare. Multa quidem in hunc modum sapius faciebat, vt exterius tanquàm vas perditum fieret, & sanctificationis spiritum interius possideret.

Esa. 20.

Humanas
laudes sum-
mopere de-
testatur.

Psal. 30.

En vt re-
tude super-
bigtumo. c

Submittit
se alterius
voluntati in
omnibus.

Studebat bona Domini sui arcano pectoris condere, nolens parere gloriæ, quod posset occasio esse ruinæ. Nam sæpè cum beatificaretur à pluribus, verbum huiusmodi proferebat: Filios & filias adhuc habere possem: nolite laudare vt securum. Nemo laudaudus, cuius incertus est exitus. Ista quidem, laudantibus: Ad se autem, sic: Larroni si tanta contulisset altissimus, gratior te foret, Francisce. Dicebat fratribus sæpè: De omni eo, quod peccator potest, nemo sibi debet iniquo applausu blandiri. Peccator, ait, ieiunare potest, orare, plangere, carnemque propriam macerare: hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. In hoc itaque gloriandum, si suam Domino gloriam reddimus, si fideliter seruientes, ipsi, quicquid donat, adscribimus. Vt autem pluribus modis negociator hic Euangelicus lucraretur, ac totum præsens tempus conflaret in meritum, non tam præesse voluit, quàm subesse: nec tam præcipere, quàm parere. Idcirco generali cedens officio, Guardianum petijt, cuius voluntati per omnia subiaceret. Tam enim vberem assererat sanctæ obedientiæ fructum, vt eis, qui iugo ipsius colla submitterent, nil temporis sine lucro transfiret. Vnde & fratri, cum quo erat solitus ire, semper obedientiam promittere consueuerat, & seruare. Dixit aliquandò socijs: Inter alia, quæ dignanter pietas mihi diuina concessit,

cessit, hanc gratiam contulit, quòd ità diligenter nouitio vnus horà obedire, si mihi Guardianus daretur, sicut antiquissimo & discretissimo fratri. Subditus, inquit, prælatus suum non hominem considerare debet, sed illum, pro cuius est amore subiectus. Quanto enim contemptibilior præsideret, tanto magis humilitas obedientis placet.

Cùm verò vice quadam quateretur ab eo, quis esset verus obediens iudicandus, corporis mortui similitudinem pro exemplo proposuit. Tolle, inquit, corpus exanime, & vbi placuerit, pone. Videbis non repugnare motum, non murmurare situm, non reclamare dimissum. Quòd si statuatur in cathedram, non alta, sed ima, respiciet. Si collocetur in purpura, duplò pallecet. Hic, ait, verus obediens est, qui cur moueatur, non diiudicat: vbi locetur, non curat: vt transmuetur non instat: euectus ad officium, solitam tenet humilitatem: plus honoratus, plus reputat se indignum. Dixit aliquandò socio suo: Non mihi videor frater minor, nisi fuero in statu, quem tibi descripsero. Ecce prælatus existēs fratrum, vado ad capitulum, prædico, & commoueo fratres: & in fine dicitur contra me: Non conuenis nobis, quia illiteratus es, elinguis, idiota, & simplex. Tandem eijcior cum opprobrio, vilipensus ab omnibus. Dico tibi, nisi eodem vultu, eadem mentis læticia, & eodem sanctitatis proposito hæc verba audiero, frater minor nequaquam sum. Et addebat: In prælatione casus, in laude præcipitium, in humilitate subditi, animæ lucrum est. Cur ergò periculis plus quàm lucris attendimus, cùm acceperimus tempus ad lucrum? Hæc igitur de causa humilitatis forma Franciscus fratres suos voluit vocari Minores, & prælatos sui ordinis, dici Ministros: vt & verbis vteretur Euangelij, quod obseruare promiserat, & ex ipso nomine discerent discipuli eius, quòd ad discendam humilitatem, ad scholas humilis Christi venissent. Magister siquidem humilitatis Iesus Christus, vt informaret discipulos ad humilitatem perfectam, dixit: Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Cùm autem requireret ab eo dominus Hostiensis, ordinis Minorum protector & promotor præcipuus, qui postmodum, iuxta quod idem vir sanctus prædixerat, ad summum Pontificatus sublimatus honorem, Gregorius Nonus est dictus, vtrum sibi placeret, quòd fratres sui promouerentur ad Ecclesiasticas dignitates, respondit: Domine, minores idèò vocati sunt fratres mei, vt maiores fieri non præsumant. Si vultis, ait, vt faciant fructum in Ecclesia Dei, tenete illos, & conseruate in statu vacationis eorum, & ad prælationes Ecclesiasticas nullatenus ascendere permittatis.

Et quoniam humilitatem tam in se, quàm in subditis, cunctis præferebat honoribus, amator hominum Deus altioribus ipsum dignum iudicabat fastigijs, secundum quod vni fratri, viro virtutis & deuotionis præcipuæ, visio cælitus ostensa monstrauit. Cùm enim esset in comitatu viri Dei, & vnà cum ipso in quadam ecclesia deserta seruenti oraret affectu, in ecclasi factus, vidit inter multas in cælo sedes vnã præ cæteris digniorem, preciosis ornatam lapidibus, & omni gloria refulgentem. Miratus intrà se præcelsi refulgentiam throni, anxia cœpit cogitatione perquirere, quis ad illum deberet assumi. Audiuit inter hæc vocem dicentem sibi: Sedes ista vnus de ruentibus fuit, & nunc humili seruatur Francisco. Reuerfus demùm frater ad se ab orationis excessu, virum beatum exterius prodeuntem solito fuit more sequutus. Cùmque incedentes per viam de Deo inuicem loquerentur, frater ille visionis suæ non immemor, solerter ab eo quæsiuit, quid de seipso sentiret. Ad quem humiliter Christi seruus: Videor, ait, mihi maximus peccatorum. Cui cùm frater diceret exaduersò, quòd hoc non posset sana conscientia dicere, nec sentire, subiunxit: Si quantumcunquè sceleratum hominem tanta fuisset Christus misericordia prosequutus, arbitror sanè, quòd multo quàm ego, Deo gravior esset. Cõfirmatus fuit frater, ex tam admirabilis humilitatis auditu, de veritate visionis ostensa, Euangelio sacro testante cognoscens, quòd ad excellètiã gloriæ, de qua superbus eijcitur, verè humilis exalteretur.

Alio quoquè tempore, cùm in deserta quadam oraret ecclesia in prouincia Massæ apud môtẽ Casalem, intellexit per spiritum sacras ibidem remansisse reliquias. Quas cùm longo iam tempore defraudatas honorificentia debita, non sine mœrore conspiceret, præcepit fratribus, vt eas cum reuerentia deferrent ad locum. Sed cùm, poscente causa, discessisset ab eis, mandati patris immemores filij, obedientiæ meritum neglexerunt. Die verò quadã, cùm sacra celebrare vellent mytheria, superiori altaris

Deus in prælato, nõ homo cõsiderandus.

Verè obediens quis sit.

Nota hunc locum monache.

Nota iterum.

Franciscani cur Minores dicti.

Matth. 20.

Prædicit Episcopum Hostiensem futurum Pontificem Romanum.

Visio cuiusdam sancti fratris.

En quid tærus vir de se senserit.

Matth. 23.

Nota de factis reliquijs, virtute diuina tractatis,

operimento submoto, ossa pulcherrima & redolentia nimis nō sine admiratione reperiunt, intuētes reliquias, quas non hominis manus, sed Dei virtus attulerat. Reuersus paulō post vir Deo deuotus, diligenter cœpit exquirere, si quod de reliquijs mandauerat, esset impletum. Verū neglectæ obedientiæ culpam fratres cōfidentes humiliter, cūm pœna veniam meruerunt. Er ait vir sanctus: Benedictus Deus meus, qui per seipsum impleuit, quod vos facere debuistis. Considera diligenter diuinæ prouidentia curam circa puluerem sanctorum, & humilis Francisci excellentem in oculis Dei perpende virtutem. Nam cuius iussis non paruit homo, votis obediuit Deus.

Quodam tempore deueniens Imolam, ciuitatis Episcopum adiit, humiliterque poposcit, vt cum ipsius beneplacito possit populum ad prædicationem vocare. Cui Episcopus durè respondens, Sufficit, inquit, frater, quod ego prædicem populo meo. Inclinauit caput verus humilis, & forās egressus, post modicam horam regreditur intro. A quo cūm Episcopus quasi turbatus requireret, quid iteratō petere vellet, humili tam corde, quā voce respondit: Domine, si pater filiū vno repulerit ofio, alio sibi reintrandum est. Humilitate victus Episcopus, alacri vultu eum amplexus est, dicens: Tu & omnes fratres tui deceterō in Episcopatu meo generali mea licētia prædicetis: quia illud humilitas sancta promeruit.

Episcopum mira humilitate vincit.

Contigit ipsum aliquandō Aretium deuenire, cūm tota ciuitas intestino bello quassata, propinquum sui minabatur excidium. Hospitatus verō in suburbio, vidit supra ciuitatē exultātes dæmones, ac perturbatos ciues ad eandem mutuam succedentes. Vt autem seditiosas illas effugaret aëreas potestates, fratrem Syluestrū, columbinæ simplicitatis virum, quasi præconem pramisit, dicens: Vade ante portam ciuitatis, & ex parte Dei omnipotentis dæmonibus in virtute obedientiæ præcipe, vt exeat festinanter. Accelerat verus obediens patris iussa perficere, & præoccupans in laudibus faciem Domini, ante portam ciuitatis cœpit clamare valenter: Ex parte omnipotentis Dei, & iussu serui eius Francisci, procūl hinc discedite dæmones vniuersi. Redit ad pacem continuō ciuitas & ciuilitatis in se iura ciues omnes cum magna tranquillitate reformant. Expulsa quippè dæmonum furibunda superbia, quæ ciuitatem illam velut obsidione vallauerat, superueniens sapientia pauperis, videlicet Francisci humilitas, pacem reddidit, urbemque salauit. Humilis enim obedientiæ ardua promerente virtute, super spiritus illos rebelles atque proteruos tam potestatum fuerat assequutus imperium, vt & ipsorum feroces proteruias premeret, & importunas violentias propulsaret. Fugiunt quidem superbi dæmones excelsas virtutis humilium, nisi cūm interdū ad humilitatis custodiam diuina eos clementia colaphizari permittit: sicut & Paulus Apostolus de seipso scribit, & Franciscus experimento probauit. Rogatus enim à domino Leone Cardinali sanctæ Crucis, vt secum aliquantulū moraretur in Vrbe, acqueiuit humiliter ob ipsius reuerētiā & amorem. Prima igitur nocte cūm post orationem vellet quiescere, superuenerūt dæmones, in Christi militem atrociter insurgentes. Quem cūm diū verberāssent ac durè, ad vltimum quasi seminecem reliquerunt. Discedentibus illis, socius vocatus aduenit. Cui cūm vir Dei, rei narrāssent euentum, subiungens ait: Credo frater, quod dæmones, qui nihil possunt, nisi quantum prouidentia superna disponit, idē in me nūc tam ferociter irruerunt, quia non bonam spem præfert mansio mea in curia magnatorum. Fratres mei, qui in locis pauperculis commorantur, audientes me cum Cardinalibus esse, suspicabuntur forsitan implicari mundanis, efferi honoribus, & delicijs abundare. Idē melius iudico, eum qui ponitur in exemplum, fugere curias, & humiliter inter humiles in locis conuersari humilibus, vt sustinentes penuriam, fortes efficiat similia sustinendo. Veniunt ergō manē, & humili excusatione proposita, valefaciunt Cardinali. Abhorrebat nempe vir sanctus superbiam, omnium malorū originem, & inobedientiam ipsius pessimam prolem, sed non minū humilitatem pœnitentiæ acceperat.

Aretium redit à seditione ad pacem, profligatis dæmonibus.

2. Cor. 12.

Flagellatur à dæmonibus Franciscus.

Exemplo edoctus fugit curias,

Humanus est erga pœnitentes.

Accidit semel, vt eidem præsentaretur quidam frater, qui contra legem obedientiæ aliquid fecerat, disciplina iustitiæ corrigendus. Videns autem vir Dei fratrem illū per signa euidētia veraciter esse compunctum, ad indulgendum ei amore fuit humilitatis inductus. Nē tamen facilitas veniæ, incentiuum esset alijs delinquendi, iussit ablatum fratri caputium, in medio flammarum proijci, vt omnes aduerterent, quanta qualique vindicta, offensa sit inobedientiæ percellenda. Cūmque per moram caputium fuisset in medio ignis, præcepit ipsum flāmis detrahi, reddique fratri humiliter pœni-

pœni-

DE S. FRANCISCO CONFESSORĒ.

pœnitenti. Mirabile dictu. Extrahitur caputium de medio flammaram, nullum habens adustionis vestigium: sicque factum est, vt hoc vno Deo miraculo & sancti viri virtutem, & humilitatem pœnitentię commendaret. Dignè itaque sectanda est Francisci humilitas, quæ tam miram in terris etiam dignitatem obtinuit, vt Deum inclinaret ad votum, & hominis immutaret affectum, dæmonum proteruitatem suo iussu propelleret, & flammaram voracitatem solo nutu refrenaret. Reuerà hæc est, quæ possessores suos exaltans, dum omnibus reuerentiam exhibet, ab omnibus promeretur honorem.

395

Nota miraculum.

Humilitatis vis.

De amore paupertatis, & mira suppletionem defectuum. Cap. 7.

INter cetera charismatum dona, quæ à largo datore Franciscus obtinuit, prærogatiua quadam speciali promeruit, in diuitias simplicitatis excrescere per altissimæ paupertatis amorem. Hanc filio Dei vir sanctus familiarem attendens, & iam quasi toto orbe repulsam, charitate sic studuit desponsare perpetua, quod non solum pro ea patrem matremque reliquit, verumetiam quæ habere potuit, vniuersa dispersit. Nemo tam auri, quam ipse cupidus paupertatis: nec thesauri custodiendi sollicitior ullus, quam iste huius Euangelicæ margaritæ. In hoc præcipuè suus offendebatur aspectus, si quicquam videret in fratribus, quod paupertati non per omnia consonaret. Reuerà ipse à principio religionis vsque ad mortem, tunica, chordula, & femoralibus diues, ijs contentus fuit. Christi Iesu paupertatem & matris frequenter cum lachrymis reuocabat ad mentem, indè hanc virtutem asserens esse reginam, quia in Rege regum, & in Regina matre ipsius tam præstanter effulsit. Nam & fratribus in conclaui quærentibus, quæ virtus magis amicum redderet Christo, quasi secretum sui cordis aperiens, respondebat: Paupertatem noueritis fratres, spirituales vitam esse salutis, ranquam humilitatis fomentum, perfectionisque radicem, cuius est fructus multiplex, sed occultus. Hæc enim est Euangelici agri thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia, & quæ vendi non possunt, illius comparatione spernenda. Ad huius, inquit, culmen qui cupit attingere, non solum mundanæ prudentiæ, verumetiam literarum peritiæ renunciare quodammodo debet, vt tali expropriatus possessione, introëat in potentias Domini, & nudum se offerat brachijs Crucifixi. Nequaquam enim seculo perfectè renunciat, qui proprijs sensus loculos intrâ cordis arcana reseruat.

Admirabile studium paupertatis.

Paupertas, virtutum regina.

Matth. 13.

Sæpè verò de paupertate sermonem faciens, ingerebat fratribus Euangelicum illud: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Propter quod docebat fratres, vt pauperum more pauperulas casulas erigerent, quas non habitarent vt proprias, sed sicut peregrini & aduenæ alienas. Leges nanque peregrinorum esse dicebat, sub alieno colligi tecto, sitire ad patriam, pacificè pertransire. Mandabat dirui aliquando domos erectas, aut fratres exindè amoueri, si aliquid in eis perciperet, quod ratione appropriationis vel sumptuositatis contrarium esset Euangelicæ paupertati. Hanc sui dicebat ordinis fundamentum, cui substrato primariè sic omnis structura religionis innititur, vt ipsius firmitate firmetur, & euersione funditus euertatur. Docebat proindè, sicut reuelatione didicerat, sacræ religionis ingressum ab illo fore inchoandum Euangelico verbo: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. Ideoque non nisi expropriatos, & nihil penitus retinentes admittebat ad Ordinem, tum propter verbum sancti Euangelij, tum etiam, nè forent in scandalum loculi reseruati.

Luc. 9.

Leges peregrinorum.

Matth. 19.

Vndè in Marchia Anconitana cuidam petenti ad Ordinem recipi, verus pauperum Patriarcha respondit: Si vis Christi pauperibus iungi, pauperibus tua distribue. Quo audito, perrexit homo, & ductus amore carnali, sua suis reliquit, nilque pauperibus. Verum cum hoc, illo referente, vir sanctus audisset, dura eum increpatione feriens, dixit: Vade viam tuam frater musca, quoniam nondum existi de domo & cognatione tua: consanguineis tuis tua dedisti, & defraudasti pauperes: dignus non es pauperibus sociari. Incepisti à carne, ruinosum fundamentum spiritali fabricæ collocasti. Redijt animalis homo ad suos, & repetijt sua: quæ pauperibus relinquere nolens, virtutis propositum citius dereliquit.

Quædam re-pellit quod sua pauperibus distribuere nollet.

Alio quoque tempore cum in loco sanctæ Mariæ de Portiuncula, tanta esset inopia, quod non posset hospitibus fratribus superuenientibus secundum necessitatis

exigentiam prouideri, adijt virum Dei Vicarius suus, allegans penuriam fratrum, & petens vt in trantium nouitiorum res aliquas referuare liceret, ad quas expendendas recurrere possent fratres tempore opportuno. Ad quem vir sanctus, superni consilij non ignarus, Absit, inquit, à nobis, frater charissime, vt pro quouis homine impiè agamus in regulam. Mâlo te altare virginis gloriosæ nudare, cum necessitas id requirit: quàm contra paupertatis votum, & obseruantiam Euangelij, aliquid vel modicum attentare. Gratius enim habebit beata virgo, sancti Euangelij perfectè seruato consilio, suum altare detegi, quàm altari suo ornato, filij sui promissum consilium prætermitti.

Non vult
nouitiorum
referuare di-
uitias.

Transiens autem quodam tempore vir Dei cum suo socio per Apuliam iuxta Barum, inuenit in via bursam magnam, quasi plena esset denarijs, tumescentem, quam vsitato vocabulo Fundam appellant. Monetur à socio pauper Christi, & instanter inducitur, vt bursa tollatur è terra, & pecunia pauperibus erogetur. Renuit homo Dei, commentum affirmans fore diaboli in bursa inuenta: & fratrem non suadere rem meriti, sed peccati, aliena scilicet surripere ac donare. Recedunt de loco, festinant iter perficere coeptum. Sed nondùm quiescit frater, vacua pietate delusus, virum Dei molestans, quasi qui de releuanda pauperum penuria non curaret. Acquieuit tandem vir mitis redire ad locum, non vt fratris voluntatem perficeret, sed vt detegeret diabolicam fraudem. Reuersus est ergò ad fundam cum fratre, & iuvene quodam, qui erat in via. Oratione præmissa, iubet socio illam leuare. Tremefactus frater obstupuit, diabolicum iam præsentens monstrum: propter obedientiæ tamen sanctæ mandatum, dubietatem abigens cordis, manum extendit ad bursam. Et ecce serpens non modicus de bursa exiliens, simulque cum ipsa subito euanescebat, diabolicam deceptionem fratri monstrauit. Hostilis itaque versutiæ deprehensa fallacia, dixit vir sanctus ad socium: Pecunia seruis Dei, ô frater, nihil aliud est, quàm diabolus & coluber venenosus.

Diabolus in
erumena la-
titans, fru-
strâ nititur
imponere
viro Dei.

Accidit post hæc quoddam mirabile viro sancto, dum se ad ciuitatem Senensem, causa exigente, transferret. Tres quidem mulieres pauperculæ, statura, ætate, ac facie per omnia similes, in quadam ei magna planitie inter Campilium & sanctum Quiricum occurrerunt, nouum salutationis munusculum ei offerentes: Benè veniat, inquit, domina paupertas. Quo audito, verus paupertatis amator indicibili repletus est gaudio, vt potè qui nihil in se salutandum ab hominibus tam libenter haberet, quàm quod illæ decreuerant. Subito disparentibus illis, considerantes fratres socij tam admirabilem in eis similitudinem salutationis, occursum & disparentiæ nouitatem, mysticum aliquid designari circa virum sanctum, non irrationabiliter perpenderunt. Sanè per illas tres, vt videbatur, mulieres pauperulas, sic vniformi facie occurrentes, sic salutantes insolite, sic subito disparentes, Euangelicæ perfectionis formositas, quantum ad castitatem scilicet, obedientiam & paupertatem, satis conuenienter ostenditur in viro Dei pari forma perfectè fuisse: licet gloriari præelegit in priuilegio paupertatis, quam modò matrem, modò sponsam, modò dominam nominare solebat. In hac ceteros cupiebat excedere, qui ex ipsa didicerat inferiorem se omnibus reputare. Si quandò pauperiorem se quempiam secundum exteriorem habitum cerneret, semetipsum protinùs arguens, excitabat ad simile, tanquam si æmula paupertate concertans, vinci se timeret in illo. Accidit enim, vt pauperulum quendam obuium haberet in via. Cuius cum nuditatem adspiceret, compunctus corde, lamentabili voce dixit ad socium: Magnam verecundiam intulit nobis huius inopia: quia nos pro magnis diuitijs paupertatem elegimus, & ecce magis relucet in isto.

Eximius in
beato viro
zelus altissi-
mæ pauper-
tatis.

Ostiatim
quæstis ele-
emosynis, li-
bentius vt-
tur quàm ob-
latis.

Propter sanctæ paupertatis amorè, omnipotentis Dei famulus eleemosynis ostiatim quæstis utebatur multo libentius, quàm oblati. Si quandò enim inuitatus à magnis personis, mēsis esset profusoribus honorandus, prius per propinquas vicinorum domos panū fragmenta petebat, ac deindè sic ditatus inopia, discumbebat. Et cum aliquandò id fecisset, inuitatus à Domino Hostiensi, qui pauperem Christi præcipuo complexabatur affectu, conquerenti Episcopo, quòd suo derogasset honori, vt potè qui in eius comesturus domo, pro eleemosynis isset, seruus Dei respondit: Magnum, mi Domine, vobis honorem exhibui, dum maiorem Dominum honoravi: siquidem beneplacitum est Domino in paupertate, & ea maximè, quæ voluntaria pro Christo mendicitas est. Hanc dignitatem regalem, quam pro nobis Dominus Iesus egenus

egenus factus assumpsit, ut sua nos ditaret inopia, ac verè pauperes spiritu, regni cælorum Reges institueret & hæredes, nolo relinquere pro feudo diuitiarum falsarum, nobis ad horam concessio. 2. Cor. 8.

Nonnunquam fratres ad petendum eleemosynam hortans, verbis utebatur huiusmodi: Ire, inquit, quoniam hac nouissima hora fratres Minores cõmodati sunt mundo, ut electi in eis impleant, vnde à iudice commendetur, illud audientes suauissimum verbum: **Quandiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.** Iucundum proinde dicebat, sub fratrum Minorum titulo mendicare, quem in retributione iustorum Euangelicæ veritatis magister ore suo tam signanter expressit. In festis quoque præcipuis, vbi opportunitas aderat, mendicare solitus erat, dicens, in sanctis pauperibus propheticum illud impleri: **Panem Angelorum manducauit homo.** Illum sanè panem Angelicum esse dicebat, quem pro Dei petito amore, & beatis suggerentibus Angelis, pro ipsius charitate largitum, sancta paupertas colligit ostiatim. Vnde cum semel die sancto Paschæ moram faceret in eremitorio quodam, ad eò ab hominum habitatione remoto, quòd commodè mendicare non posset, memor illius, qui discipulis euntibus in Emaus ipso die in specie peregrini apparuit, ab ipsis fratribus eleemosynam petijt, ut peregrinus & pauper. **Quam cum accepisset humiliter, sacris eos informauit eloquijs, quòd transeuntis per mundi desertum tanquam peregrini & aduenæ, verique Hebræi, Pascha Domini, hoc est, transitum ex hoc mundo ad patrem, in paupertate spiritus continuè celebrarent.** Math. 25.
Docet suos
fratres mē-
dicare.
Psal. 77.
Luc. 24.

Et quoniam in petendis eleemosynis non quæstus agebatur cupidine, sed spiritus libertate, pater pauperum Deus specialem de ipso curam gerere videbatur. Accidit enim, ut infirmitate grauatius Dominus seruus in loco Noceria, reduceretur Assisium per solennes nuncios, ad hoc Assisinas populi deuotione transmissos. Qui Christi famulum deducentes, ad villam quandam deuenerunt pauperulam, nomine Sathianum, vbi cum fames & hora cibum expeterent, euntes & nihil inuenientes venale, vacui redierunt. Ad quos vir sanctus: Ideò nihil inuenistis, quia plus in muscis vestris, quàm in Domino, confiditis. Muscas nempe denarios vocauit. Sed reuertimini, ait, per domos quas circuistis, & amorem Dei offerentes pro precio, humiliter eleemosynam postulate. Nec falsa id estimatione verecundum putetis aut vile, quoniam vniuersa in eleemosynam post peccatum dignis & indignis eleemosynarius ille magnus largiflua pietate concessit. Deponunt erubescant milites, & eleemosynam spontè petentes, plura pro Dei amore, quàm denarijs emunt. Siquidem diuino nutu corde compuncti pauperes incolæ, non solum sua, sed & seipos liberaliter obtulerunt. Sicque factum est, ut inopiam, quam pecunia releuare non poterat, Francisci pauperies suppleret. Nimos vocat muscas.
Mendican-
do obtine-
tur, quod
pecunia nõ
potuit.

Tempore quo infirmus iacebat in eremitorio prope Reate, medicus quidam opportuno cum frequentabat officio. Cum autem Christi pauper impotens esset ad rependendam mercedem labori condignam, liberalissimus Deus, ne ipsum sine præsentem remuneratione dimitteret pium eius obsequium hoc nouo beneficio vice pauperis compensauit. Huius enim medici domus, quam tunc temporis ex omni lucro suo de nouo construxerat, parietum patula scissione à summo vsque deorsum, ad eò de proximo minabatur ruinam, quòd non videbatur per humanæ artis industriam possibile, ipsius casui obuiare. Ipse verò de sancti viri meritis plenè confidens, cum magnæ fidei deuotione petiuit à socijs eius aliquid sibi concedi, quod idem vir Dei manibus contredidisset. Cum igitur modicum de capillis ipsius multa precum obtentum instantia, posuisset de serò intrà muri scissuram, manè consurgens, tanta inuenit aperturam illam soliditate conclusam, ut nec reliquias ibi positas posset extrahere, nec scissuræ prioris vestigium aliquod inuenire. Factumque est, ut qui ruinoso corpusculo serui Dei sedulè ministrarat, ruituræ domus propriæ periculo præcaueret. Pauci capilli eius, rem efficiunt admirandum.

Alio quoque tempore vir Dei ad quandam eremum transferre se volens, ut ibi liberius contemplationi vacaret, quia debilis erat, cuiusdam viri pauperis veftabatur asello. Cumque diebus æstiuus famulum Christi sequendo vir ille montana conscenderet, asperioris & longioris viæ itinere fatigatus, nimioque sitis ardore deficiens, instanter cœpit clamare post sanctum: En morior, inquit, siti, nisi poculi alicuius beneficio refociller. Absque mora vir Dei prosiliuit de asino, & fixis in terragenibus, palmas terendit in cælum, orate non cessans, donè se intellexit auditum.

Oratio-

Ex petra su-
is precibus
producit
aquam.

Oratione tandem finita: Festina, inquit viro, ad petram, & illic aquam vinam inuenies, quam tibi hac hora misericorditer Christus de lapide bibendam produxit. Stupenda Dei dignatio, quæ seruis suis tam facilè se inclinat. Bibit sitiens homo aquam de petra orantis virtute, & poculum hausit de saxo durissimo. Aquæ decursus ibidem antè non fuit, nec, vt est diligenter quæsitum, deinceps potuit inueniri.

Exod. 17.
4. Reg. 4.

Qualiter autem per merita sui pauperis Christus multiplicauerit cibos in mari, cum suo sit loco inferius adnotandum, hoc tantum commemorasse sufficiat, quod de elemosyna modica sibi collata, nautas à famis & mortis periculo per dies plurimos liberauit: vt ex hoc liquidò possit aduerti, quod omnipotentis Dei famulus, sicut in eductione aquæ de petra, conformis exitit Moyse: sic in multiplicatione victualium, Eliseo. Procùl igitur à pauperibus Christi diffidentia omnis abscedat. Si enim paupertas Francisci aded copiosæ sufficientiæ fuit, vt subuenientiam cibi defectus tam mira virtute suppleret, quod nec cibus, nec potus, nec domus deesset, cum pecuniæ, & artis, & naturæ facultas defecerat: multo magis illa merebitur, quæ vsitato diuinæ prouidentie ordine communiter conceduntur. Si, inquam, petræ siccitas ad pauperis vocem abundans poculum sitienti propinauit pauperculo, nil iam inter omnia suum denegabit obsequium his, qui pro autore omnium omnia reliquerunt.

De pietatis affectu, & quomodo ratione carentia, videbantur erga ipsum affici.

Cap. 8.

1. Tim. 4.

Pietas vera, quæ secundum Apostolum ad omnia valet, aded cor Francisci repleuerat ac penetrauerat, vt totum videretur seruum Dei in suum dominum vendicasse. Hæc est, quæ ipsum per deuotionem fursum agebat in Deum, per compassionem transformabat in Christum, per condescensionem inclinabat ad proximū, & per vniuersalem conciliationem ad singula, refigurabat ad innocentie statum. Cumque per hanc piem moueretur ad omnia, specialiter tamen animas, Christi Iesu sanguine precioso redemptas, cum cerneret inquinari aliqua sordè peccati, tanta miserationis teneritudine deplorabat, vt eas tãquam mater in Christo quotidie parturirer. Et hoc penes ipsum causa præcipua venerandi verbi Dei ministros, quod semen fratri suo defuncto, Christo videlicet pro peccatoribus Crucifixo, per ipsorum conuersionem & pia sollicitudine suscitent, & sollicita pietate gubernent. Istiusmodi miserationis officium patri misericordiarum omni sacrificio firmabat acceptius, maxime si studio fuerit perfectæ charitatis impensum, vt ad id laboretur magis exemplo, quàm verbo: magis lachrymosa prece, quàm loquaci sermone. Plangendum proinde dicebat prædicatorem, tanquam vera pietate priuatum, siue qui in prædicatione non animarum quærit salutem, sed propriam laudem: siue qui prauitate destruit vitæ, quod ædificat veritate doctrinæ. Præterendum huic dicebat fratrem simplicem & elinguem, qui bono exemplo alios prouocat ad bonum. Illud quoque verbum, Donèc sterilis peperit plurimos, taliter exponebat: Sterilis, inquit, est frater pauperculus, qui generandi in Ecclesia filios non habet officium. Hic pariet in iudicio plurimos: quia quos nunc priuatis orationibus conuertit ad Christum, suæ gloriæ tunc iudex adscribet. Quæ multos habet filios, infirmabitur: quia prædicator vanus & loquax, qui multis nunc quasi sua virtute genitis gaudet, cognosceat tunc se nil proprii habere in eis.

Valdè cruciatur peccatis hominū.

Cōcionatores quinam plangendi.

1. Reg. 2.
Sterilis pariens plurimos, quis sit

En vit sanctus vt excratur fratres scelera te viuentes.

Cum igitur animarum salutem viscerosa pietate appeteret, & feruida æmulatione zelaret, suauissimis se dicebat repleti odoribus, & quasi vnguento precioso liniri, cum sanctorum fratrum per orbem distantium odorifera fama multos audiret ad viam veritatis induci. Ex talium auditu exultabat in spiritu, benedictionibus omni acceptione dignissimis fratres illos accumulans, qui verbo vel opere ad Christi amorem inducerent peccatores. Sic etiam, qui religionem sacram iniquis violarent operibus, maledictionis eius grauissimam incurrebant sententiam. At te Domine, inquit, sanctissime, & à tota caelesti curia, & à me paruulo tuo sint maledicti, qui suo malo exemplo confundunt & destruunt, quod per sanctos fratres Ordinis huius ædificasti, & ædificare non cessas. Tanta frequenter afficiebatur mœstitia super scandala pusillorum, vt deficere se putaret, nisi diuinæ fuisset clementiæ consolatione suffultus.

Cum autem semel malis turbatus exemplis, anxio spiritu misericordem patrem preca-

precaretur pro filiis, responsum huiusmodi reportauit à Domino: Cur tu pauper homuncio conturbaris? An ego te super religionem meam sic pastorem institui, vt me principale nescias esse patronum? Hominem simplicem ad hoc te constitui, vt quæ in te fecero, non humanæ industriæ, sed supernæ gratiæ adscribantur. Ego vocavi, seruabo, & pascam, & alii excidentibus, alios subrogabo, ita vt si nati non fuerint, faciam illos nasci. Et quantiscunq; fuerit impulsibus paupercola hæc concussa religio, salua semper meo munere permanebit.

Detractionis quoque vitium, inimicum fonti pietatis & gratiæ, tanquam serpentinum abhorrebat morsum, & atrocissimam pestem, & pissimo Deo abominabile fore firmabat, pro eo quod detractor animarum sanguine pascitur, quos gladio linguæ necat. Audiens semel fratrem quendam denigrare famam alterius, conuersus ad vicarium suum, dixit: Surge, surge, discute diligenter: & si accusatum fratrem, innocentem reppereris, accufantem dura correctione cunctis redde notabilem. Nonnunquam verò eum, qui fratrem suum famæ gloria spoliaret, iudicabat habitu spoliandum, nec ad Dominum oculos posse leuare, nisi prius quod abstulerat, reddere pro posse curaret. Tanto maior est, aiebat, detractorum impietas, quam latronum: quanto lex Christi, quæ in obseruantia pietatis impletur, magis animarum, quam corporum, nos adstringit optare salutem. Afflictis quoque qualicumque corporali molestia, mira compassionis teneritudine condescendens, si quid penuriæ, si quid defectus in aliquo cerneret, pij cordis dulcedine regerebat in Christum. Sanè clementiam habebat ingenitam, quam superinfusa Christi pietas duplicabat. Itaque liquecebat animus eius ad pauperes, & infirmos: & quibus non poterat manum, exhibebat affectum.

Contigit semel, vt pauperi cuidam eleemosynam importunè petenti, vnus è fratribus durius responderet. Quod audiens pauperum pius amator, fratri præcepit, vt ad illius pauperis pedes se nudatum prosterneret, proclamaret culpabilem, orationis suffragium postulareret, & veniam. Quod cum ille fecisset humiliter, dulciter pater adiecit: Dum pauperem vides, o frater, speculum tibi proponitur Domini, & pauperis matris eius. In infirmis similiter infirmitates, quas assumpsit, considera. Cumque in pauperibus cunctis & ipse Christianissimus pauper effigiem Christi prospiceret, si qua etiam necessaria vitæ sibi collata fuissent, eis occurrentibus non solum liberaliter conferebat, verum etiam ac si illorum propria essent, iudicabat esse reddenda. Accidit semel, vt eidem redeunti de Senis pauper quidam occurreret, cum occasione infirmitatis super habitum palliolo quodam esset amictus. Cuius miseria oculo clementi conspecta, Oportet, inquit ad iocium, vt reddamus mantelum pauperulo isti. nam ipsius est: mutuò enim ipsum accepimus, donèc pauperiorem inuenire contingeret. Socius autem pij patris necessitatem considerans, pertinaciter obfistebat, nè prouideret alij, se neglecto. At ille: Pro furto, ait, mihi reputo à magno eleemosynario imputandū, si hoc, quod fero, non dederò magis egenti. Propterea de omnibus quæ sibi dabantur ad necessitatem corporis releuandam, solitus erat à dantibus licentiam petere, vt licitè posset, si magis egenus occurreret, erogare. Nulli prorsus rei parcebat, nec mantelis, nec tunicis, nec libris, nec etiã paramenti altaris, quin omnia hæc dum posset, vt pietatis impleret officium, largiretur.

Plurimè cum oneratis obuiaret in via pauperibus, imbecilles humeros illorū oneribus supponebat. Consideratione quoque primæ originis omnium, abundantiori pietate repletus, creaturas quantumlibet paruas, fratris vel sororis appellabat nominibus, pro eo quod sciebat eas vnum secum habere principium. Illas tamen viscerosius amplexabatur & dulcius, quæ Christi mansuetudinem piam similitudine naturali prætendunt, & scripturæ significatione figurant. Redemit frequenter agnos, qui ducebantur ad mortem, illius memor Agni mitissimi, qui ad occisionem duci voluit pro peccatoribus redimendis. Hospitato quadam vice seruo Dei apud monasterium sancti Verecundi de Episcopatu Eugubij, ouicula quædam agniculum peperit illa nocte. Aderat sus ferocissima, quæ vitæ innocenti non parcens, rapaci eum morsu necauit. Hoc audito, pius pater mira compassione commotus, & agni sine macula recordatus, lamentabatur pro morte agniculi coram omnibus, dicens: Heu me, frater agnicule, animal innocens, Christum hominibus representans, maledicta sit impia, quæ te interfecit, nullusque de ea comedat homo, vel bestia. Mirabile dictu. Statim infirmari cœpit porca malefica, & tribus diebus corpoream pœnam exoluens, vtricem

Accipit in oratione diuinum responsum.

Valde detestatur obrektiones.

Mirè afficitur erga afflictos.

In paupere quid contemplandū.

Mantelum propriū dat egenti.

Creaturas etiam viles vocat fratres vel sorores.

Elia. 53.

Maledicte sui, & illa perit.

ultricem tandem pertulit necem. Proiecta autem in vallum monasterij, ibique longo tempore iacens, in modum tabulæ desiccata, nulli fuit esca famelico. Aduertat igitur humana impietas, quali pœna sit ferienda finaliter, si tam horrenda morte percussa est ferocitas bestialis. Perpendat & fidelis deuotio, quàm in seruo Dei pietas fuerit admirandæ virtutis & copiosæ dulcedinis, vt ei applauderet suo modo etiam natura brutorum. Iter enim faciens iuxta ciuitatem Senensem, inuenit in pascuis magnum ouium gregem. Quas cum benignè (vt erat solitus) salutasset, relicto pasto, currerunt omnes ad eum: leuantesque capita sua, erectis in eum luminibus intendebant. Tantum quidem ei fecerunt applausum, vt & pastores mirarentur, & fratres, cernentes circa ipsum tam ouium agnos, quàm ipsos arietes sic mirabiliter exultantes.

O dis. at he-
recici vel à
pecude ve-
nerari ma-
trè Chr. isti,
& Euchari-
stiam ado-
rare.

Eccè rem
miram. Erubescit p. ger.

Alio quoquè tempore apud sanctam Mariam de Portiuncula, quædam viro Dei fuit ouis oblata, quam propter innocentia & simplicitatis amorem, quas ouis natura præterdit, grater susceptit. Monebat pius vir ouiculam, vt & laudibus diuinis intenderet, & ab omni fratrum offensa caueret. Ouis autem, quasi viri Dei pietatem aduerteret, informationem ipsius sollicitè obseruabat. Nam audiens fratres in choro cantare, & ipsa ecclesiam ingrediens, sine alicuius informatione flectebat genua, vocem balatûs emittens ante altare Virginis matris Agni, ac si eam salutare gestirer. Insupèr & cum eleuaretur sacratissimum Christi corpus inter Missarum solennia, flexis curuabatur poplitibus, tanquam si reuerens pecus, de irreuerentia indeuotos argueret: Christoque deuotos, ad sacramenti reuerentiam inuitaret. Tempore quodam agniculum in vrbe secum habuerat ob reuerentiam illius mitissimi agni, quem nobili matrona, domina scilicet Iacobæ de Septem folijs, in suo recessu conseruandum commisit. Agnus verò quasi in spiritualibus eruditus à sancto, domine ad ecclesiam eunti, stanti & reuertenti, societate inseparabili cohærebat. Si matutinali hora domina tardaret exurgere, agnus consurgens impellebat eam cornulis, & balatibus excitabat, gestibus adhortans & nutibus, vt ad ecclesiam properaret. Propter quod agnus Francisci discipulus, deuotionis iam magister effectus, vt mirabilis & amabilis, à domina seruabatur.

Oblata sibi
animalla di-
mittit libe-
ra.

Vir pius &
pauper pi-
icem repo-
nit in lacu.

Alio quoquè tempore apud Græcium viuus viro Dei oblatu fuit lepuscultus: qui liber in terra positus, cum posset, quò vellet, effugere, vocante se patre benigno, in sinum illius propero cursu saltauit. Quem ipse pio cordis affectu circumfouens, videbatur eidem compati quasi mater, dulcique alloquutione commonitum, nè se iterum capi permetteret, liberum abire permisit. Cumque pluriès in terra positus vt abcederet, semper in sinum patris rediret, tanquam si sensu quodam occulto cordis ipsius perciperet pietatem, tandem iussu patris à fratribus delatus est ad loca solitudinis tutiora. Modo quoquè consimili in insula lacûs Perusini cuniculus quidam captus, & viro Dei oblatu, cum cæteros fugeret, manibus eius & sinu se domestica securitate commisit. Per lacum Reatinum eidem ad eremum de Græcio properanti, piscator vnâ ex deuotione fluuialem, obtulit auem. Quam cum libenter susceptam apertis inuitaret manibus ad recessum, nec illa veller abire, erectis in cælum oculis, diu in oratione permansit: & quasi aliundè post longam horam ad se reuersus, dulciter iteratò mandauit auicula, vt Dominum laudatura recederet. Suscepta itaque cum benedictione licentia, gestu corporis quoddam præterdens gaudium, auolauit. In eodem lacu similiter oblatu fuit ei piscis magnus & viuus, quem more solito fraternò nomine vocans, in aquam reposuit iuxta nauem. Piscis verò coram viro Dei ludebat in aqua, & quasi amore illius allectus, nullatenus recessit à nauì, nisi prius ab eodem cum benedictione licentia sibi data.

Aues obe-
diunt ei.

Alio quoquè tempore ambulans cum quodam fratre per paludes Venetiarum, inuenit maximam auium multitudinem residentium & cantantium in virgultis. Quibus visis, dixit ad socium: Sorores aues laudant Creatorem suum. nos itaque in medium ipsarum euntes, laudes & Horas canonicas Domino decantemus. Cumque in medium ipsarum intrassent, non sunt aues motæ de loco. Et quia propter garrum ipsarum in dicendis Horis se mutuò audire non poterant, conuersus vir sanctus, dixit ad aues: Sorores aues, à cantu cessate, donèc laudes Deo debitas persoluamus. At illæ continuò tacuerunt, tandiù in silentio persistentes, quandiù dictis Horis spatiosè, & laudibus persolutis, à sancto Dei cantandi licentiam receperunt. Dante autem eis viro Dei licentiam, statim more solito cantum suum resumpserunt.

Apud

Apud sanctam Mariam de Portiuncula, iuxta cellam viri Dei, super ficum cicada residens & decantans, cum seruum Domini, qui etiam in paruis rebus magnificentiam Creatoris admirari didicerat, ad diuinas laudes cantu suo frequentius excitaret, ab eodem quadam die vocata, velut edocta cælitus, super manum volauit ipseus. Cui cum dixisset, Canta soror mea cicada, & Dominum Creatorem tuo iubilo lauda: sine mora obediens canere cœpit, nec desistit, donec iussu patris ad locum proprium reuolauit. Mansit autem per octo dies ibidem, quolibet die veniendo, cantando & recedendo, eius iussa perficiens. Tandem vir Dei ait ad socios: Demus iam sorori nostræ cicadæ licentiam. satis enim nos suo cantu lætificans, ad laudes Dei octo dierum spatio excitauit. Et statim ab eo licentiata recessit, nec ultra ibidem apparuit, ac si mandatum ipsius non auderet aliquatenus prætereire.

Eidem Senis infirmo phasianus quidam de nouo captus, à nobili quodam transfmissus est viuus. Qui continuo vt virum sanctum audiuit & vidit, tanta ei amicitiate cohæsit, vt nullo modo pateretur ab ipso seiungi. Nam pluribus vicibus extra locellum fratrum in vinea positus, vt abiret, si vellet, rapido semper cursu redibat ad patrem, tanquam si ab eodem omni fuisset tempore educatus. Deinde cuidam collatus viro, qui ex deuotione seruum Dei visitare solebat, velut sibi molestum foret à pij patris absentari conspectu, escam recusauit omnino. Reportatus tandem ad famulum Dei, statim vt conspexit eundem, quibusdam hilaritatis prætenis gestibus, auidè manducauit.

Cum ad eremum peruenisset Aluernæ propter Quadragesimam celebrandam in honorem Archangeli Michaëlis, diuersi generis aues circa ipsius cellulam volitantes, concentu sonoro & lætitiæ gestibus, quasi de eius aduentu gaudentes, patrem pium inuitare ac allicere videbantur ad moram. Quo viso, dixit ad socium: Cerno, frater, voluntatis esse diuinæ, quod hic aliquandiu commoremur: tantum sorores auiculæ de nostra videntur præsentia consolari. Cum igitur contraheret ibi moram, falco ibidem nidificans, magno se illi amicitie foedere copulauit. Nam semper horam nocturno tempore, in qua vir sanctus ad diuina officia surgere solitus erat, cantu suo præueniebat & sono. Quod famulo Dei gratissimum erat, eò quod tanta sollicitudo, quam circa eum gerebat, omnem ab ipso torporem desidie excuteret. Cum verò seruus Christi infirmitate plus solito grauaretur, parcebat falco, nec tam tempestiuas indicebat vigilias. Siquidem velut instructus à Deo, circa diluculum suæ vocis campanam leui tactu pulsabat. Diuinum certè videtur fuisse prælagium, tam in exultatione multimodi generis auium, quam in cantu falconis, cum Dei laudator & cultor pennis contemplationis subuectus, tunc foret illic apparitione Seraphica subliman-

Malis multiplicibus vexabantur. Nam & luporum rapacium multitudo, non solum bruta, sed & homines consumebat, & grando annua tempestate blada & vineas deuastabat. Dum igitur sic afflicti præco sacri Euangelij prædicaret, dixit ad eos: Ad honorem & laudem Dei omnipotentis fideiubeo vobis, quod pestilentia hæc omnis abscedet, & respiciens vos Dominus multiplicabit in temporalibus bonis, si mihi credentes, misereamini vestri, vt vestra confessione præmissa, dignos faciatis pœnitentiæ fructus. Iterum hoc annuncio vobis, quod si beneficijs ingrati, ad vomitum conuersi fueritis, in nouabitur plaga, duplicabitur pœna, & maiori in vos ira desæuiet. Ab illa utique hora, pœnitentiam ad exhortationem ipsius agentibus illis, cessauerunt clades, perire pericula, nec molestiæ quicquam lupi intulere, vel grandines. Immo quod maius est, si quando vicinorum arua grando peruaderet, istorum terminis appropinquans, terminabatur ibidem, aut in partem aliam diuertebat. Cessauit grando, seruauerunt & lupi pacem serui Dei, nec contra pietatis legem in homines ad pietatem conuersos attentauerunt amplius desæuire, quandiu iuxta conditum, contra piissimas Dei leges impiè non egerunt. Piè igitur sentiendum est de pietate viri beati, quæ tam miræ dulcedinis & virtutis fuit, vt domaret ferocia, domesticaret syluestria, mansueta doceret, & brutorum naturam, homini iam lapsorebellem, ad suam obedientiam inclinaret. Verè hæc est, quæ cunctas sibi creaturas confœderans, valet ad omnia, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura.

De seruire charitatis, & desiderio martyrij. Cap. 9.

Charitatem feruentem, qua sponsi amicus Franciscus ardebat, quis enarrare sufficiat? Totus namque quasi quidam carbo ignitus, diuini amoris flamma videbatur absorptus. Subito enim ad auditum amoris Domini excitabatur, afficiebatur, inflammabatur, quasi plectro vocis extrinsecæ chorda cordis interior tangeretur. Talem pro elemosynis censum offerre, nobilem prodigialitatem dicebat, & eos, qui minus ipsum, quam denarios reputarent, esse stultissimos, pro eo quod solius diuini amoris impreciabile precium, ad regnum calorum sufficiat comparandum, & eius, qui nos multum amauit, multum sit amor amandus. Vt autem ex omnibus excitaretur ad amorem diuinum, exultabat in cunctis operibus manuum Domini, & per iucunditatis specula in viuificam consurgebat rationem & causam. Contuebatur in pulchris pulcherrimum, & per impressa rebus vestigia, prosequabatur ubique dilectum, de omnibus sibi scalam faciens, per quam conscenderet ad apprehendendum eum, qui est desiderabilis totus. Inaudita namque deuotionis affectu fontalem illam bonitatem in creaturis singulis, tanquam in riuis degustabat, & quasi caelestem concentum perciperet in consonantia virtutum & actuum eis datorum à Deo, ipsas ad laudem Domini more prophetæ Dauid dulciter hortabatur. Christus Iesus Crucifixus intra suæ mentis vbera, vt myrrhæ falciculus, iugiter morabatur, in quem optabat per excessui amoris incendium totaliter transformari.

In creaturis
Deum con-
templans,
exultat.

Cant. 5.

Psal. 148.

Cant. 1.

Prærogatiua quoque peculiaris deuotionis ad ipsum, ab Epiphaniæ festo vsque ad continuos quadraginta dies, eo scilicet tempore, quo Christus latuit in deserto, ad solitudinis loca declinans, cellaque reclusus quanta poterat arctitudine cibi & potus, ieiunijs, & orationibus, & laudibus Dei sine intermissione vacabat. tam feruido quidem in Christum ferebatur affectu. Sed & dilectus illi tam familiarem rependebat affectum, vt videretur ipsi famulo Dei, quasi iugem præ oculis ipsius Saluatoris sentire præsentiam, sicut aliquando socijs familiariter reuelauit. Flagrabat erga sacramentum Dominici corporis seruire omnium medullarum, stupore admirans permaximo illam charissimam dignationem, & dignantissimam charitatem. Sæpe communicabat, & tam deuotè, vt alios deuotos efficeret, dum ad immaculati agni degustationem suauem, quasi spiritu ebrius, in mētis vtr plurimum rapiebatur excessum. Matrem Domini nostri Iesu Christi indicibili complectebatur amore, eo quod Dominum maiestatem, fratrem nobis effecerit, & per eam simus misericordiam consequuti. In ipsa post Christum præcipue fidens, eam sui ac suorum aduocatam constituit, & ad honorem ipsius à festo Apostolorum Petri & Pauli, vsque ad festum Assumptionis, deuotissimè ieiunabat. Angelicis spiritibus ardentibus igne mirifico ad excedendum in Deum, & electorum animas inflammandas, inseparabilis erat amoris vinculo copulatus, & ob deuotionem ipsorum, ab Assumptione Virginis gloriæ quadraginta diebus ieiunans, orationi iugiter insistebat. Beato autem Michaeli Archangelo, eo quod animarum representandarum haberet officium, spiritali erat amore deuotior, propter feruidum quem habebat zelum ad salutem omnium saluandorum. Ex recordatione sanctorum omnium tanquam lapidum ignitorum, in Deificum recalescebat incendiū, Apostolos omnes, & præcipue Petrum & Paulum, propter feruidam charitatem, quam habuerunt ad Christum, summa deuotione complexans, ob quorum reuerentiam & amorem, Quadragesimæ specialis ieiunium Domino dedicabat.

Erga Euchari-
stiam eius
amor ingēs.

Item erga
Christi ma-
trem.

Atque etiā
erga Ange-
los sanctos.

Denique
sanctos
omnes.

Non habebat aliud Christi pauper, nisi duo minuta, corpus scilicet & animam, quod posset liberali charitate largiri. Sed hoc per amorem Christi sic offerebat continue, vt quasi omni tempore per rigorem ieiunij corpus, & per ardorem desiderij spiritum immolaret, exterius in atrio sacrificans holocaustum, & in templo interius concremans thymiana. Sic autem eum charitatis excessiua deuotio fursum in diuina ferebat, vt eiusdem affectuosa benignitas, ad naturæ confortes & gratiæ dilataret. Quem enim creaturis cæteris germanum pietas cordis effecerat, mirum non est, si creatoris insignitis imagine, & sanguine redemptis authoris, germaniorem Christi charitas faciebat. Non se Christi reputabat amicum, nisi animas foueret, quas ille redemit. Saluti animarum nihil preferendum esse dicebat, eo maxime probans, quod vnigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in Cruce pendere. Hinc sibi in oratione luctamen, in prædicatione discursus, & in exemplis dandis excessus. Vnde quoties austeritas

Nihil saluti
animarum
preferendū.

austeritas nimia reprehenderetur in ipso, respondebat se datum alijs in exemplum. Licet enim innocens eius caro, quæ iam se spontè subdebat spiritui, nullo propter offensas egeret flagello, tamè exempli causâ renouabat illi pœnas & onera, custodiens propter alios vias duras. Dicebat enim: Si linguis hominum loquar & Angelorum, 1. Cor. 13. charitatem autem in meipso non habeam, & proximis virtutum exempla non monstram, parum profum alijs, mihi nihil.

Feruenti quoquè charitatis incendio gloriosum sanctorum martyrum æmulabatur triumphum, in quibus nec amoris flâma extingui, nec fortitudo potuit infirmari. Desiderabat propterea & ipse, illa perfecta charitate succensus, quæ foràs mittit timorem, per martyrij flammam, hostiam Domino se offerre viuentem, vt & vicem Christo pro nobis morienti repederet, & ad diuinum amorem ceteros prouocaret. Sexto nanque conuersionis suæ anno, desiderio martyrij flagrans, ad prædicandam fidem Christianam & pœnitentiâ Saracenis, & alijs infidelibus, ad partes Syriæ transfretare disposuit. Cumque nauem quandam, vt illuc tenderet, conscendisset, ventis contrarijs flantibus, compulsus est in Sclauoniæ partibus applicare. Cùm igitur moram aliquandiu contraxisset ibidem, nec inuenire posset nauem tunc temporis transfretantem, fraudatam à suo desiderio se sentiens, nautas quosdam Anconam tendentes, vt amore Dei eum secum ducerent, exorauit. Verùm illis propter expensarum defectum pertinaciter recusantibus, vir Dei plurimum de Domini bonitate confusus, nauem cum socio latenter conscendit. Affuit quidam à Deo, vt creditur, pro paupere suo missus, qui secum ferens necessaria victus, quendam timentem Deum, de naui ad se vocatum, sic alloquutus est: Hæc pro pauperibus fratribus in naui latitantibus conferua fideliter, ac necessitatis tempore amicabiliter subministra. Sicque factum est, vt nautis propter vim ventorum per dies plurimos nusquam applicare valētibus, omnia consumerentur ipsorum cibaria, & sola pauperi Francisco collata desuper eleemôyna superesset. Quæ cùm esset modica, tantum diuina virtute suscepit augmentum, vt diebus pluribus in mari propter tempestatem continuâ contrahentibus moram, vsque ad portum Anconæ omnium necessitatibus plenariè subueniret. Videntes itaq; nautæ per seruum Dei multa se mortis euasisse discrimina, tanquam qui maris horrenda pericula senserant, & miranda opera Domini viderant in profundo, gratias egerunt omnipotenti Deo, qui semper in suis amicis & seruis mirabilem & amabilem se ostendit.

Cùm autem relicto mari, terram perambulare cœpisset, iactato in eam salutis semine, reportabat manipulos fructuosos. Verùm quia martyrij fructus ad eum cor eius allegerat, vt preciosam pro Christo mortem super omnia virtutū merita peroptaret, versus Marrochium iter arripuit, vt Miramolino & genti eius Christi Euangelium prædicaret, si quo modo ad concupitam palmam valeret attingere. Tanto nanque desiderio ferebatur, vt quauis esset imbecillis corpore, peregrinationis suæ præcurreret comitem, & ad exequendum propositum festinus, & tanquam spiritu ebrius aduolaret. Sed cùm iam vsq; in Hispaniam perrexisset, diuina dispositione, quæ ipsum referuabat ad alia, grauissima ei superuenit infirmitas, qua præpeditus, quod cupiebat, adimplere nequiuit. Sentiens igitur vir Dei, quod necessaria erat adhuc proli, quam genuerat, ipsius vita in carne, quauis mortem sibi lucrum putaret esse, redijt ad pascendum oues, suæ solitudini commendatas.

Verùm charitatis ardore spiritum ipsius ad martyriū perurgente, tertia adhuc vice pro fide Trinitatis, effusione sui sanguinis, dilatanda, versus infideles proficisci tentauit. Tertiodecimo nanque conuersionis suæ anno ad partes Syriæ pergens, multis se periculis constanter exposuit, vt Sulthani Babylonie posset adire præsentiam. Inter Christianos enim ac Saracenos tunc bellum tam implacabile erat, exercituum castris hinc inde in campo cominus exaduersò locatis, vt via mutui transitus sine mortis discrimine non pateret. Exierat siquidè à Sulthano edictum crudele, vt quicumq; caput alicuius Christiani afferret, Byzantium aureum pro mercede reciperet. At intrepidus Christi miles Franciscus, sperans in proximo suum adipisci posse propositum, diffiniuit iter arripere, mortis pauore non territus, sed desiderio prouocatus. Oratione nanque præmissa confortatus à Domino, confidenter illud propheticum decatabat: Nam etsi ambulauero in medio vmbre mortis, non timebo mala, quoniã tu mecum es. Assumpto igitur socio fratre, Illuminato nomine, viro vtiq; luminis & virtutis, cùm iter cepisset, obuias habuit ouiculas duas, quibus visis exhilaratus vir sanctus,

Ecc 2 dixit

dixit ad socium: Confide frater in Domino, nam in nobis Euangelicum illud impletur: *Matth. 10.* Eccè ego mitto vos in medio luporum. Cùm autem processissent vterius, occurrerunt ei satellites Saraceni, qui tanquàm lupi celerius accurrètes ad oues, seruos Dei feraliter compræhensos, crudeliter & contemptibiliter pertractarunt, afficientes conuicijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes. Tandem afflictos multipliciter & attritos, ad Sulthanum, diuina disponente prouidentia, iuxta viri desiderium, perduxerunt. Cùm igitur princeps ille perquireret à quibus, & ad quid, & qualiter missi essent, intrepido corde respondit Christi seruus Franciscus: Non ab homine, sed à Deo altissimo se fuisse transmissum, vt ei & populo suo viam salutis ostenderet, & annuntiaret Euangelium veritatis.

Capitur cū socio à Saracenis, & malè tractatur.

Tanta verò mentis constantia, tanta virtute animi, tantoque seruore spiritus prædicto Sulthano prædicauit Deum trinum & vnum, & Saluatorem omnium Iesum Christum, vt Euangelicum illud in ipso claresceret veraciter esse completum: Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes aduersarij vestri. Nam & Sulthanus admirandum in viro Dei seruorem spiritus conspiciens & virtutem, libenter ipsum audiebat, & ad moram contrahendam cum eo, instantius inuitabat. Christi verò seruus, superno illustratus oraculo: Si vis, inquit, conuerti tu cum populo tuo ad Christum, ob illius amorem libèter vobiscum commorabor. Quòd si hæsitas propter fidem Christi, legem Mahometi dimittere, iube ignem accendi per maximum, & ego cum sacerdotibus tuis ignem ingrediar, vt vel sic cognoscas, quæ fides certior & sanctior non immeritò tenenda sit. Ad quem Sulthanus: Non credo, quòd aliquis de sacerdotibus meis, se veller igni propter fidem suam defendendam exponere, vel genus aliquod subire tormenti. Viderat enim statim quendam de presbyteris suis virum authenticum & longæuum, hoc audito verbo, de suis conspectibus aufugisse. Ad quem vir sanctus: Si mihi velis promittere pro te & populo tuo, quòd ad Christi cultum, si ignem illæsus exierò, veniatis, ignem solus iatruibo: Et si combustus fuero, imputetur peccatis meis: si autem diuina me protexerit virtus, Christum Dei virtutem & sapientiam, verum Deum, & Dominum, Saluatorem omnium agnoscatis. Sulthanus autem optionem hanc accipere se non audere respondit, quia seditionem populi formidabat. Obtulit tamen ei multa munera preciosa, quæ vir Dei non mundanarum rerum, sed salutis animarum audis, spreuit omnia, quasi lutum. Sulthanus autem videns virum sanctum tam perfectum rerum mundalium contemptorem, admiratione permotus, maiorem erga ipsum deuotionem concepit. Et quanuis ad fidem Christianam transire nollet, vel forsitan non auderet, rogauit tamen deuotè famulum Christi, vt prædicta susciperet, pro salute ipsius, Christianis pauperibus vel ecclesijs eroganda. Ipse verò, quia pondus fiebat pecuniæ, & in animo Sulthani veræ pietatis non videbat radicem, nullatenus acquieuit. Videns etiam se non proficere in conuersione gentis illius, nec suum assequi posse propositum, ad partes fidelium, diuina reuelatione præmonitus, remeavit.

Libèter auditur à Sulthano.

Studet omnibus modis eum cõuertere, sed frustra.

Contemnit munera Sulthani.

Sic itaque Dei ordinante clementia, & sancti viri promerente virtute, misericorditer & mirabiliter factum est, quòd Christi amicus mortem pro ipso viribus toris exquireret, & tamen nullatenus inueniret: vt & merito non careret optati martyrij, & insigniendus seruaretur in posterum priuilegio singulari. Sic utique factum est, vt ignis ille diuinus adhuc perfectius ipsius æstualet in corde, vt post potentiùs euaporaret in carne. O verè beatum virum, cuius caro etsi tyrannico ferro non ceditur, occisi tamen agni similitudine non priuatur. O, inquam, verè ac plenè beatum, cuius animam etsi gladius persequutoris non abstulit, palmam tamen martyrij non amisit.

De studio & virtute Orationis. Cap. 10.

Orat sine intermissione.

Sentiens Christi seruus Franciscus, corpore se peregrinum à Domino, cùm iam ad terrena foris desideria per Christi charitatem totus esset insensibilis factus, nè foret absque consolatione dilecti, sine intermissione orans, spiritum Deo contendebat exhibere præsentem. Erat quidem oratio contemplanti solati-um, dum supernarum circuitu mansionum, Angelorum conciuis iam factus, seruenti desiderio quærebat dilectum, à quo solus eum carnis paries disungebat. Erat & operanti præsidium, dum in omnibus quæ agebat, de sua diffidens industria, & desupera pietate confidens, per ipsius instantiam, totum in Domino cogitatum iactabat.

Oratio.

Orationis gratiam viro religioso desiderandam super omnia firmiter asserbat, nulumque credēs sine ipsa in Dei prosperari seruitio, modis quibus poterat fratres suos ad eius studiū excitabat. Nam ambulans & sedens, intus & foris, laborans & vacans, orationi adeo erat intentus, vt illi videretur, non solum quicquid erat in eo cordis & corporis, verumetiam operis & temporis, dedicasse. Solitus erat nullam visitationem spiritus cum negligentia preterire. Siquidem cum offerebatur, sequebatur eam: & quandiu Dominus concedebat, dulcedine perfruebatur oblata. Cum autem intentus itineri, diuini spiritus aliquos sentiret afflatus, socijs præcedentibus gradum figebat, nouamque inspirationem ad fruitionem conuertens, gratiam non recipiebat in vacuum.

Oratio præcipue expectanda religiosi.

Suspendebatur multoties tanto contemplationis excessu, vt supra semetipsum raptus, & ultra humanum sensum aliquid sentiens, quid ageretur circa se exterius, ignoraret. Transiens nanque semel per Burgum sancti Sepulcri, castrum vtrique populis, pro debilitate corporis subiectus aello, obuias habuit turbas, in eum prædeuotione ruentes. Tractus autem & detentus ab eis, compressus quoque, ac multipliciter atrectatus, insensibilis videbatur ad omnia, & velut exanime corpus, de ijs, quæ fiebant circa ipsum, nihil penitus aduertebat. Vnde cum iam diu transito castro, turbisque relictis, peruenisset ad quoddam domicilium leproforum, quasi aliunde rediens caelestium contemplator, sollicitè requisit, quando propinquarent ad Burgum. Mens quidem ipsius caelestibus fixa splendoribus, varietates non senserat locorum, nec temporum, nec occurrentium personarum. Quod ipsi accidisse frequentius, sociorum eius experientia multiplex comprobauit. Et quia in oratione perceperat sancti spiritus desideratam præsentiam tanto familiarius se offerre præcantibus, quanto plius inuenit elongatos à strepitu mundanorum, ideò loca solitaria quærens, ad solitudines & ecclesias derelictas oraturus nocte pergebat: Vbi dæmonum pugnas horribiles frequenter sustinuit, qui secum sensibilibus confligentes, nitebantur ipsum ab orationis studio perturbare. Ipse verò armis munitus caelestibus, quanto vehementius impetebatur ab hostibus, tanto fortior in virtute, & feruentior reddebat in opere, fidenter dicens ad Christum: Sub umbra alarum tuarum protege me à facie impiorum, qui me afflixerunt. Ad dæmones autem: Facite quicquid in me valetis, maligni spiritus & fallaces. Non enim potestis, nisi quantum vos manus superna relaxat: & ego ad perferendum omnia, quæ illa infligenda decreuerit, cum omni iucunditate paratus assisto. Quam mentis constantiam superbi dæmones non ferentes, abscedebant confusi.

In medijs turbis nihil sentit, extra se raptus.

Multas patitur dæmonum infestationes.

Psal. 16.

Eos egregie pudescit.

Exercitia eius in locis desertis.

Subleuatur frequenter à terra.

Vir autem Dei solitarius remanens & pacatus, nemora replebat gemitibus, loca spargebat lachrymis, pectora manu tundeat, & quasi occultius secretarium nactus, confabulabatur cum Domino suo. Ibi respondebat iudici, ibi supplicabat patri, ibi colloquebatur amico. Ibi quoque fratribus, ipsum pie obseruantibus, aliquoties auditus est, clamorosis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam, deplorare etiam alta voce, quasi coram se positam Dominicam passionem. Ibi visus est nocte orans manibus ad modum Crucis protensis, toto corpore subleuatus à terra, & nubecula quadam fulgente circumdatus, vt illustrationis mirabilis intrà mentem, mira circa corpus perlustratio testis esset. Ibi etiam, sicut certis est comprobatum indicijs, incerta sibi & occulta diuinæ sapientiæ pandebantur, quantum illa non vulgaret exterius, nisi quantum Christi urgebat charitas, & proximorum utilitas exigebat. Dicebat enim: Leui mercede rem impreciabilem contingit amitti, & illum, qui dedit, ad non dandum iterum facile pronocari.

Celat quantum valet suam sanctitatem.

Quando à priuatis redibat orationibus, quibus penè in virum alterum mutabatur, summoperè studebat conformare se cæteris, nè fortè quod foris ostenderet, aurà fauoris intus à mercede euacuaret. Cum in publico subito afficeretur visitatus à Domino, semper aliquid obieciebat adstantibus, nè sponsi familiares attactus forinsecus vulgarentur. Excreationes, gemitus, duos anhelitus, extrinsecos nutus, orans inter fratres, deuitabat omnino, siue quia diligebat secretum, siue quia ad interiora reintro, totus ferebatur in Deum. Sæpè talia familiaribus dixit: Quando seruus Dei orans, visitatur diuinitus, dicere debet: Istam consolationem mihi peccatori & indigno de celo misisti Domine, & ego illam tuæ committo custodia, quia thesauri tui me sentio esse latronem. Cum autem ab oratione reuertitur, sic debet se pauperulum & peccatorem ostendere, acsi nullam sit nouam gratiam consequutus.

Orante autem viro Dei in loco de Portiuncula, contigit Assinatem Episcopum venire ad eum, ut erat solitus, visitandum. Qui mox ut locum fuit ingressus, ad cellam, in qua Christi seruus orabat, plus debito fidenter accessit. Pulsoque ostiolo, intratum se ingerens, dum caput immisit, sanctumque orantem conspexit, repentino timore concussus, obrigescentibus membris, etiam loquelam amisit. Subitoque voluntate diuina per vim foras propulsus, retrogrado pede procul abductus est. Stupefactus Episcopus, ad fratres festinauit, ut potuit, Deoque sibi restitute linguam, primo verbo confessus est culpam.

Vide quid patitur Episcopus, dum interturbar orantem.

Contigit tempore quodam Abbatem monasterij sancti Iustini de Episcopatu Perusij obuiare famulo Christi. Quo viso, Abbas deuotus celeriter de equo descendit, ut & viro Dei reuerentiam faceret, & de salute animæ aliqua cum ipso conferret. Tandem habita collatione suauis, Abbas abscedens orari pro se humiliter petijt. Cui vir Deo charus respondit: Orabo libenter. Parum itaque discedente Abbate, dixit fidelis Franciscus ad socium: Expecta frater modicum, quia debitum volo soluere, quod promisi. Orante autem illo, subito Abbas insolitum calorem & dulcedinem hactenus inexpectatam sensit in spiritu, quod in excessu mentis effectus, totus à seipso in Deum defecit. Parua morula substitit, & in se reuersus, virtutem orationis sancti Francisci cognouit. Maiori proinde circa Ordinem semper amore flagrauit, multisque factum pro miraculo retulit.

Mira vis precii eius.

Nota ut profuerit preces Canonicas.

Solitus erat vir sanctus horas Canonicas non minus timorata Deo persolvere, quam deuote. Nam licet oculorum, stomachi, splenis & hepatis aegritudine laboraret, nolebat tamē muro vel parieti inhære, dum psalleret, sed horas semper erectus, & sine caputio, non gyrouagis oculis, nec cum aliqua syncopa persolvebat. Si quando esset in itinere constitutus, figebat tunc temporis gressum, huiusmodi consuetudinem reuerentem & sacram, propter pluuiarum inundantiam non amittens. Dicebat enim: Si quiete comedit corpus cibum suum, futurum cum ipso vermium esca, cum quanta pace & tranquillitate accipere debet anima cibum vitæ? Grauius etiam se putabat offendere, si quando orationi deditus, vanis pharasmatis interius vagaretur. Cum aliquid tale accideret, non parebat confessioni, quin illud protinus expiaret. Hoc studium sic in vsum conuerterat, ut rarissime muscas huiusmodi pateretur.

Nomē Domini mirē eum afficit.

Nota de nomine IESV.

Fecerat in Quadragesima quadam vasculum vnum, ut minutias temporis, ne omnino exciderent, occuparet. Quod cum dicenti Tertiam in memoriam veniens, paululum ipsius animum distraxisset, motus feruore spiritus, vasculum igne consumpsit, dicens: Sacrificabo illud Domino, cuius sacrificium impediuit. Psalmos cum tanta mentis attentione dicebat, quasi Deum presentem haberet: & cum nomen Domini in eis occurreret, præsuauitatis dulcedine labia sua lingere videbatur. Ipsum quoque Domini nomen non solum cogitatum, verum etiam prolatum & scriptum, reuerentia volens honorare præcipua, fratribus persuasit aliquando, ut omnes schedulas scriptas vbiunque repertas colligerent, mundoque loco reponerent, ne forte sacrum illud nomen contingeret conculcari. Nomen autem IESV cum exprimeret vel audiret, iubilo quodam repletus interius, totus videbatur exterius alterari, ac si mellifluus sapor gustum, vel harmoniacus sonus ipsius immutasset auditum.

Vide qua celebritate peragitur festum Natiuitatis Christi.

Viso militis religiosi.

Contigit autem anno tertio ante obitum suum, ut memoriam natiuitatis pueri Iesu ad deuotionem excitandam, apud castrum Gracij disponderet agere cum quanto maiori solennitate valeret. Ne verò hoc leuitati posset ascribi, à summo Pontifice petita & obtenta licentia, fecit præparari præsepium, apportari scenum, bouem & asinum ad locum adduci. Aduocantur fratres, adueniunt populi, personat sylua voces, & venerabilis illa nox, luminibus copiosis & claris, laudibusque sonoris & consonis, & splendens efficitur, & solennis. Stabat vir Dei coram præsepio pietate repletus, respersus lacrymis, & gaudio superflusus. Celebrantur Missarum solennia super præsepio, Leuita Christi Francisco sacrum Euangelium decantante. Prædicat deinde populo circumstanti de natiuitate Regis pauperis, quem cum nominare vellet, puerum de Bethleem præ amoris teneritudine nuncupabat. Miles autem quidam virtuosus & verax, qui propter Christi amorem seculari relicta militia, viro Dei magna fuit familiaritate coniunctus, Dominus Iohannes de Gracijo, se vidisse asseruit puerulum quandam valde formosum in illo præsepio dormientem, quem beatus pater Franciscus ambobus complexans brachijs, excitare videbatur à somno. Hanc siquidem deuoti militis visionem non solum vidēris sanctitas credibilem facit, sed & designata veritas

veritas comprobatur, & miracula subsequuta confirmant. Nam exemplum Francisci consideratū à mundo, excitatiuum est cordium in fide Christi torpentium, & scœnum præsepj referuatū à populo, mirabiliter sanatiuum fuit brutorum languentium, & aliarum repulsiuum pestium diuersarum, glorificante Deo per omnia seruum suum, sanctæque orationis efficaciam euidentibus miraculorum prodigijs demonstrante.

De intelligentia scripturarum & spiritu prophetia. Cap. II.

AD tantam autem mentis serenitatem in defessum orationis studiū cum continua exercitatione virtutum, virum Dei perduxerat, vt quauis non haberet sacrarum literarum peritiam per doctrinam, æternæ tamen lucis irradiatus fulgoribus, scripturarum profunda miro intellectus scrutaretur acumine. Penetrabat enim ab omni labe purum ingenium mysteriorum abscondita: & vbi magistralis scientia foris stat, affectus introibat amantis. Legebat quandoque in libris sacris, & quod animo semel iniecerat, tenaciter imprimebat memoria: quia non frustra mentalis attentionis percipiebat auditu, quod continuæ deuotionis ruminabat affectu. Quærentibus aliquandò fratribus, vtrum sibi placeret, quod literati iam recepti ad Ordinem, intenderent studio sacræ scripturæ, respondit: Mihi quidem placet, dum tamē exemplo Christi, qui magis orasse legitur, quàm legisse, orationis studium non omittant: nec tantum studeant, vt sciant, qualiter debeant loqui, sed vt audira faciant, & cum fecerint, alijs facienda proponant. Volo, inquit, fratres meos discipulos Euāgelicos esse, sicq; in notitia veritatis proficere, quod in simplicitatis puritate concrescant, vt simplicitatem columbinam à prudentia serpentina non separent, quas magister eximius ore suo benedicto coniunxit.

Interrogatus Senis à quodam religioso viro Theologiæ sacræ doctore, de quibusdam quæstionibus difficilibus intellectu, tanta claritate doctrinæ diuinæ sapientiæ patefaciebat arcana, vt vehementer stuperet vir ille peritus, & cum admiratione referret: Verè Theologia sancti patris istius, puritate ac contemplatione, tanquàm alis in altum subuecta, est aquila volans: nostra verò scientia, ventre graditur super terram. Licet enim esset imperitus sermone, scientia tamen plenus enodabat dubia quæstionum, & abscondita producebat in lucem. Nec absolum, si vir sanctus scripturarum à Deo intellectum acceperat, cum per imitationem Christi perfectam, veritatem ipsarum descriptam gestaret in opere, & per sancti spiritus vñtionem plenariam, doctrinam earum apud se haberet in corde.

Ad eò etiam in ipso claruit spiritus prophetiæ, vt & præuideret futura, & cordium contueretur occulta, absentia quoque, velut presentia cerneret, & se presentem absentibus mirabiliter exhiberet. Tempore nanque, quo Damiatam Christianorum obsidebat exercitus, aderat vir Dei non armis, sed fide munitus. Cum igitur die belli Christiani pararentur ad pugnam, hoc audito, Christi seruus vehementer ingemuit, dixitque socio suo: Si belli fuerit attentatus ingressus, ostendit mihi Dominus non prospere cedere Christianis. Verum si hoc dixero, fatuus reputabor: si tacuero, conscientiam non euadam. Quid igitur tibi videtur? Respondit socius eius, dicens: Frater, pro minimo tibi sit vt ab hominibus iudicaris, quia non modò incipis fatuus reputari. Exonera conscientiam tuam, & Deum magis time, quàm homines. Quo audito, exiliens Christi præco, salutaribus monitis Christianos aggreditur, prohibet bellum, denunciatur casum. Fit veritas in fabulam: indurauerunt cor suum, & noluerunt reuerti. Itur, committitur & bellatur, rotaque in fugam reuertitur militia Christiana, finem belli opprobrium regerens, non triumphum. Tanta verò strage Christianorum imminutus est numerus, vt circa sex millia fuerint inter mortuos & captiuos. In quo euidenter innotuit, quod spernenda non erat sapientia pauperis, cum anima iusti annunciet aliquandò vera, quàm septem circumspectores, sedentes in excelsò ad speculandum.

Alio quoque tempore, cum post reuersionem ipsius de ultra mare, Celanum prædicaturus accederet, miles quidam supplici eum deuotione cum instantia magna inuitauit ad prædium. Venit itaque, ad militis domum, omnisque familia pauperum hospitem exultauit in ingressu. Antè verò, quàm cibum sumerent, iuxta solitum morem, vir mente deuotus offerens Deo preces & laudes, oculis stabat eleuatis in calum. Oratione completa, benignum hospitem familiariter aduocatū in partem, sic alloquitus est: Ecce frater hospes, tuis vicij precibus, vt manducarem, domum tuam intraui. Meis

Predicit ho-
spici mortē
subitanā.

nunc citò monitis acquiesce, quoniam non hīc, sed alibi manducabis. Confitere nunc peccata tua, verā poenitentiaē dolore contritus, nec in te remaneat quicquam, quod veridica confessione non pandas. Reddet tibi Dominus hodiē vicem, quoniam tanta deuotione suos pauperes suscepisti. Acquieuit cōtinuò vir ille sermonibus sancti, socioq; ipsius vniuersa peccata in confessione detegens, disposuit domum suam, & ad mortem suscipiendam se, quantum valuit, preparauit. Intrauerūt tandem mensam, & incipientibus alijs māducare, hospes subito spiritum exhalauit, iuxta verbum hominis Dei repentina morte sublatus. Sicq; factum est, hospitalitatis gratia promerente, vt iuxta verbum veritatis, prophetam recipiens, mercedem prophetæ acciperet, dum per sancti viri prænunciationem propheticam miles ille deuotus sibi cōtra mortis subitationem prouidit, quatenus armis poenitentiaē pramunitus, perpetuam damnationem euaderet, & in aeterna tabernacula introiret.

Matth. 10.

Signo Cru-
cis sanat cō-
tractum.

Tempore quo vir sanctus Reate iacebat infirmus, Præbendarius quidam nomine Gedeon, lubricus & mundanus, infirmitate graui correptus, lectulo decubans, cum ad eum fuisset delatus, lachrymosè rogabat cum simul adstantibus, vt ab ipso, Crucis signaculo signaretur. Ad quem ille: Cum vixeris olim fecidum desideria carnis, non veritus iudicia Dei, quomodò te Cruce signabo? Verum propter deuotas intercedentium preces, signo te Crucis signabo in nomine Domini. Tu tamen scito te grauiora passurum, si ad vomitum redieris liberatus. Propter enim peccatum ingratitude, semper peiora prioribus inferuntur. Signo itaq; Crucis super eum facto, statim qui cōtractus iacuerat, surrexit sanus, & in laudem Dei prorumpens: Ego, inquit, sum liberatus. Insonuerunt autem ossa renum eius, audientibus cunctis, veluti cum manu ligna sicca franguntur. Paucis autem interlapsis temporibus, Dei oblitus, corpus impudicitiaē reddidit. Cumque sero quodam cœnasset in domo cuiusdam canonici, nocteque illa dormiret ibidem, subito super omnes corruit tectum domus. Cæteris autem euadentibus mortem, solus ille miser interceptus atq; interemptus est. Iusto igitur Dei iudicio facta sunt nouissima hominis illius peiora prioribus propter ingratitude vitium, Dei que contemptum: cum de accepta venia gratum esse oporteat, & duplò displiceat flagitium iteratum.

Pœna in
peccata re-
labentis,
Luc. 11.

Vir crudelis
repente mu-
tatur.

Alio quoq; tempore mulier quædam nobilis, Deo deuota, venit ad sanctum, vt suum ei explicaret dolorem, ac remedium postularer. Habebat quidē virum valdè crudelem, quē aduersarium patiebatur in seruitio Christi. Et ideò petebat à sancto, quatenus oraret pro illo, vt sua Deus cor ipsius dignaretur emollire clementia. Ipse verò hoc audiens, ait illi: Vade cum pace, indubitanter expectans de viro tuo consolationem tibi de proximo affuturam. Et adiecit: Dices ei ex parte Dei, & mea, quòd nunc est tempus clementiaē, postmodum æquitatis. Benedictione accepta, reuertitur mulier: inuenit virum, denunciat verbum. Cecidit super eum spiritus sanctus, & nouum factum de veteri, sic facit cum omni mansuetudine respondere: Domina, seruiamus Domino, & saluemus animas nostras. Suadete igitur sancta vxore, pluribus annis calibem viram agentes, eodem die ambo ad Dominum migrauerunt. Miranda certè in viro Dei spiritus prophetici virtus, qua & membris iam arentibus restituebat vigorem, & duris imprimebat cordibus pietatem: quanquam non minus eiusdem spiritus sit stupenda limpeditas, qua sic futurorum præcognoscebat euentum, vt etiam conscientiarum scrutaretur arcanum, quasi alter Eliseus, duplicem Eliaē spiritum assequutus.

4. Reg. 2.

Nonit arca-
na cordiū S.
Franciscus.

Nam cum Senis viro cuidam sibi familiari quædam superuētura finaliter prædixisset, & vir ille peritus, de quo supra mentio facta est, quòd de scripturis cum eo conferebat aliquādd, his auditis, ab eodem sancto patre dubitādo perquireret, an hæc ipse dixisset, quæ illius viri relatione cognouerat: non solū se illa dixisse asseruit, verum etiam quærenti alienum euentum, proprium exitum prophetando prædixit. Quòd vt certius cordi eius imprimeret, quendam secretum conscientiaē illius scrupulum, quem nulli viuenti vir præfatus expresserat, & mirabiliter reuelando explicuit, & salubriter consulendo reserauit. Ad quorum omnium firmitatem accidit, quòd vir ille religiosus, sicut Christi famulus ei prædixit, sic finaliter consummauit.

Eo quoq; tempore, quo reuertebatur de ultra mare, socium habens fratrem Leonardum de Assisio, contigit eum fatigatum & lassum, parumpèr a sellum conscendere. Subsequens autem eo eius & ipse non modicum fessus, cœpit dicere intra se, humanum aliquid passus: Non de pari ludebant parètes eius, & mei. En ipse equitat, & ego pedester

pedester asinum eius duco. Hoc illo cogitante, protinus descendit de asino vir sanctus, & ait: Non, frater, conuenit vt ego equitem, tu venias pedes: quia nobilior & potentior in seculo tu me fuisti. Obstupuit illic frater, & rubore suffusus, deprehensum se recognoscens, pròcidit ad pedes ipsius, & lachrymis irrigatus, nudum exposuit cogitatum, veniamque poposcit.

Frater quidam Deo deuotus & famulo Christi, frequenti cogitatione versabat in pectore, superna fore gratia dignum, quem vir sanctus familiari complecteretur affectu: quem verò tanquam extraneum reputaret, extra numerum electorum reputandum à Deo. Cùm igitur cogitationis huius crebrius vexatus impulsu, viri Dei familiaritatem vehemèter optaret, nec tamè cordis sui secretum reuelaret alicui, aduocans eum ad se dulciter pater pius, sic alloquutus est: Nulla te turbet cogitatio, fili, quoniam te charissimum habens inter præcipuè mihi charos, libenter tibi munus meæ familiaritatis & dilectionis impendo. Miratus exindè frater, factusq; deuotior ex deuoto, non solum in amorem creuit hominis sancti, verumetiam per spiritus sancti gratiæ munus donis est maioribus cumularus. Cùm autem in monte maneret Aluernæ cella reclusus, vnus è socijs magno desiderio cupiebat habere de verbis Domini aliquod scriptum, manu ipsius breuiter annotatum. Grauem enim, qua vexabatur, tentationem, non carnis, sed spiritus, ex hoc credebat euadere, vel certè leuius ferre. Tali desiderio languens, anxiebat interius, quia verecundia victus, reuerendo patri rem pandere non audebat. Sed cui homo non dixit, spiritus reuelauit. Portari namq; sibi iussit à fratre prædicto atramentum & chartam, laudesq; Domini iuxta fratris desiderium propria manu scripsit, & vltimò benedictionem ipsius, dicens: Accipe tibi chartulam istam, & vsque ad diem mortis tuæ custodias diligenter. Accepit frater donum illud optatum, & statim omnis illa tentatio effugatur. Seruatur litera, & cùm in posterum miranda effecerit, virtutum Francisci testimonium fuit.

Frater quidam erat, quantum à foris videbatur, sanctitate præclarus, conuersatione insignis, tamen admodum singularis. Omni tempore orationi vacans, tanta distributione silentium obseruabat, quòd consueuerat non verbis, sed nutibus confiteri. Accidit autem, sanctum patrem venire ad locum videre fratrem, & de ipso cum alijs fratribus habere sermonem. Commendantibus autem omnibus & magnificentibus illum, respondit vir Dei: Sinite, fratres, nè mihi in eo diabolica signa laudetis. In veritate sciatis, quòd diabolica tentatio est, & deceptio fraudulenta. Durè acceperunt hoc fratres, tanquam impossibile iudicantes, quòd tot perfectionis indicijs, fraudis se commenta fuscarent. Verum non post multos dies eo religionem egresso, euidenter apparuit, quanta luculentia interioris contuitus, vir Dei cordis eius secreta perspexit. Multorum quoque per hunc modum, qui stare videbantur, ruinam, sed & plurimum peruersorum conuersionem ad Christum, immobili veritate prænuncians, appropinquasse videbatur ad æternæ lucis speculum contemplandum, cuius fulgore mirabili abientia corporaliter, tanquam si essent præsentia, mentis eius cernebat obtutus.

Quodam namq; tempore Vicarius suus tenebat Capitulum, ipse verò in cella orans, sequester erat & medius inter fratres & Deum. Cùm igitur vnus ex ipsis, defensionis quodam contactus palliolo, non se subderet disciplinæ: videns hoc vir sanctus in spiritu, vocauit quendam de fratribus, & dixit ad eum: Vidi, frater, diabolum super illius fratris inobedientis dorsum, collum eius tenentem adstrictum, qui tali fessore subactus, obedientiæ freno spreto, instinctus eius sequebatur habenas. Et cùm rogarem Deum pro fratre, subito demon confusus abscessit. Vade igitur, & dic fratri, vt obedientiæ sanctæ iugo collum sine mora submittat. Monitus per internuncium frater, statimque conuersus ad Deum, ad pedes Vicarij humiliter se proiecit.

Alio quoque tempore contigit duos fratres ad eremitorium Gracij de remotis venire, vt virum Dei cernerent, & benedictionem, multo desideratam iam tempore, reportarent. Venientes autem & non inuenientes, quia de publico iam ad cellam redierat, desolati abibant. Et ecce recedentibus illis, cùm de ipsorum aduentu vel recessu nihil secundum humanum sensum percipere potuisset, præter solitum morem egressus è cella, clamauit post eos, & iuxta quod optauerant, signo Crucis facto, in Christi nomine benedixit.

Duo fratres venerunt aliquandò de terra Laboris, quorum antiquior nonnulla inultit scādala iuniori. Cùm autem peruenissent ad patrem, quæsiuit ille à iuniori, qualiter

Fratris cuiusdam cogitationes perspicit.

Item alterius.

Et rursus alterius.

Diabolus imponit cuidam immodico silentio.

Multorum ruinam & aliorum conuersionem prænunciat.

Videt diabolum fratri cuidam indidentem.

Abientium fratrum nouit desideria.

ter erga ipsum se frater socius habuisset in via. Quo respondete: Vtiq; satis bene, subiunxit: Caue frater, ne sub humilitatis specie mentiaris: scio enim, scio: sed expecta modicum, & videbis. Miratus est per plurimum frater, quomodo tam absentia per spiritum cognouisset. Igitur non post multos dies, cōtempa religione, foras egreditur, qui scandalum fecerat fratri, & à patre non petierat veniam, nec correctionis debitam receperat disciplinam. Simulque duo in vna illius claruere ruina, æquitas scilicet diuinæ iustitiæ, & perspicacitas spiritus prophetiæ. Qualiter autem absentibus se præsentem exhibuit, diuina faciente virtute, euidenter ex superioribus innotescit, si reuocetur ad mentem, qualiter absens in curru igneo transfiguratus apparuit, & quomodo se Arelatenſi Capitulo in Crucis effigie præsentauit. Quod factum esse diuina dispositione credendum est, vt ex præsentia corporalis apparitione mirabili patenter claresceret, quàm præsens & peruius spiritus eius luci sapientiæ foret æterna, quæ omnibus mobilibus mobilior est, & vbiq; attingens propter suum munditiam, per nationes in animas sanctas se transfert, & Dei amicos & prophetas constituit. Simplicibus & paruulis sua solet pandere mysteria doctor excelsus, sicut prius apparuit in Dauid prophetarum eximio, & post in Apostolorum principe Petro, & tandem in pauperculo Christi Francisco. Hi enim cum essent literarum imperitia simplices, facti sunt sancti spiritus eruditione illustres. Is quidem pastor, vt gregem pasceret Synagogæ de Aegypto eductum: iste piscator, vt fagenam repleret Ecclesiæ multiformitate credentium: hic autem negociator, vt margaritam emeret Euangelicæ vitæ, venditis & dispersis omnibus propter Christum.

De efficacia prædicandi & gratia sanitatum. Cap. 12.

Fidelis reuerà famulus & minister Christi Franciscus, vt cuncta fideliter & perfecte perageret, illis potissimè virtutum exercitijs intendebat, quæ sacro durante spiritu, Deo suo magis placere cognouerat. Qua de re contigit illum in magnam dubitationis cuiusdam agoniam incidere, quam multis diebus ab oratione rediens, terminandam fratribus sibi familiaribus proponebat. Quid, inquit, fratres, consultis, quid laudatis? an quòd orationi vacem, an quòd prædicando discurram? Siquidem ego paruulus, simplex, & imperitus sermone, maiorem orandi accepi gratiam, quàm loquendi. Videtur etiam in oratione lucrum, & cumulatio gratiarum: in prædicatione distributio quædam donorum celsitudo acceptorum. In oratione etiam purificatio interiorum affectuum, & vnio ad vnum verum & summum bonum cum vigoratione virtutis: in prædicatione spiritualium puluerizatio pedum, distractio circa multa, & relaxatio disciplinæ. Tãdem in oratione Deum alloquimur, & audimus, & quasi Angelicam vitam agentes, inter Angelos conuersamur: in prædicatione multa oportet condescensione vt ad homines, & humanè inter eos viuendo, humana cogitare, videre, dicere, & audire. Sed vnum est in contrarium, quod videtur præponderare his omnibus ante Deum, quòd videlicet vnigenitus Dei filius, qui est sapientia summa, propter animarum salutem de sinu patris descendit, vt suo mundum informans exemplo, verbum salutis hominibus loqueretur, quos sacri sanguinis & precio redimeret, & emundaret lauacro, & poculo sustentaret, nihil sibi omnino referuans, quod non in salutem nostram liberaliter erogaret. Et quia debemus omnia facere secundum exemplar eorum, quæ videmus in ipso, tanquam in monte sublimi, videtur magis Deo placitum, quòd intermissa quiete foras egrediar ad laborem. Cumque per multos dies verba huiusmodi ruminaret cum fratribus, certitudinaliter nequibat percipere, quid horum sibi foret, vt Christo verè acceptius, eligendum. Cum enim miranda nõsset per spiritum prophetiæ, hanc per seipsum questionem dissoluere non valebat ad liquidum, Deo melius providente, vt prædicationis meritum per supernum manifestaretur oraculum, & serui Christi humilitas seruetur. Non erubescibat à minoribus parua querere verus Minor, qui magna didicerat à magistro supremo. Studio namq; præcipuo solitus erat exquirere, quali via qualique modo Deo posset secundum ipsius beneplacitum perfectius deseruire. Hæc summa eius philosophia, hoc summum eius desiderium extitit, quoad vixit, vt quæreret à sapientibus & simplicibus, perfectis & imperfectis, paruulis & grandæuis, qualiter ad perfectionis culmen virtuosius peruenire valeret.

Assumens itaq; duos ex fratribus, misit ad fratrem Syluestrum, qui Crucem egredientem viderat de ore ipsius, & tunc in monte supra Assisium iugiter orationi vacabat,

Cōsultit fratres, vtrum precibus, an cōcionibus vacare debeant.

Humilitas eius in exquirendo à minoribus cōsilio.

Summa eius philosophia

bat, vt diuinum super dubitatione huiusmodi responsum perquireret, quod sibi ex parte Domini demandaret. Hoc ipsum demandauit sacrae virgini Clarae, vt per aliquam puriorem & simpliciorem de virginibus, sub ipsius disciplina degentibus, & ipsa cum sororibus alijs orans, super hoc exquireret Domini voluntatem. Concordauerunt autem mirabiliter in id ipsum, superno eis reuelante spiritu, venerabilis sacerdos & virgo Deo dicata, beneplaciti scilicet esse diuini, quod Christi prece ad predicandum exiret. Reuertentibus itaque fratribus, & Dei, iuxta quod acceperant, indicantibus voluntatem, exurgens continuo succinxit se, nullaque prorsus contracta mora, iter aggressus est. Ibat autem cum tanto feruore, vt diuinum exequeretur imperium, tamque celeriter percurreret, acsi facta manu Dei super eum, nouam induisset e caelo virtutem.

Diuinitus
discit, cōci-
onari se po-
rius debere.

Cum igitur appropinquaret Beuanio, ad quendam locum deuenit, in quo diuersi generis auium maxima multitudo conuenerat. Quas cum sanctus Dei vidisset, alacriter currit ad locum, & eas velut rationis participes salutauit. Omnibus vero expectantibus, & conuertentibus se ad eum, ita vt quae in arbutis erant, inclinatis capitibus, cum appropinquaret ad eas, insolito modo in ipsum intenderent, vsque ad eas accessit, & omnes, vt verbum Domini audirent, sollicitè admonuit, dicens: Fratres mei volucres, multum debetis laudare creatorem vestrum, qui plumis vos induit, & pennas tribuit ad volandum, puritatem concessit aëris, & sine vestra solitudine vos gubernat. Cum autem eis hæc & his similia loqueretur, auicula modo mirabili gestientes, coeperunt extendere colla, protendere alas, aperire rostra, & in illum attentè respicere. Ipse vero cum spiritus feruore mirando per medium ipsarum transtiens, tunica contingebat easdem, nec tamen de loco aliqua mora est, donec signo Crucis facto, & licentia data, cum benedictione viri Dei, omnes simul auolarunt. Hæc omnia contuebantur socij, expectantes in via. Ad quos reuersus vir simplex & purus, pro eo quod non hæcenus auibus prædicauerat, coepit se de negligentia inculpare. Exinde prædicando per loca vicina procedens, venit ad castrum quoddam, nomine Aluianum, vbi congregato populo, & indico silentio, propter hirundines nidificantes in eodem loco, magnisque garribus perstreptentes, audiri vix poterat. Quas vir Dei omnibus audientibus alloquutus est, dicens: Sorores meae hirundines, iam tempus est vt loquar & ego, quia vos vsque modo satis dixistis. Audite verbum Dei tenentes silentium, donec sermo Dei compleatur. At illae tanquam intellectus capaces, subito tacuerunt, nec fuerunt mora de loco, donec fuit omnis prædicatio consummata. Omnes igitur qui viderunt, stupore repleti glorificauerunt Deum. Istius miraculi fama circumquaque diffusa, multos ad sancti reuerentiam, & fidei deuotionem accendit.

Eccè aues
audire san-
ctum virū.

Stupore isti-
us miraculi
repleti, mul-
ti ad fidei
deuotionem
accenduntur.

In ciuitate nanque Parisiensi scholaris quidam indolis bonae, cum socijs alijs studio diligenter intentus, dum importuna garrulitate cuiusdam infestaretur hirundinis, dicere coepit ad socios: Hæc hirundo vna de illis est, quae virum Dei Franciscum prædicantem aliquando, donec silentium eis imponeret, molestabant. Et conuersus ad hirundinem, fiducialiter ait: In nomine serui Dei Francisci præcipio tibi, vt ad me veniens continuo conticescas. At illa Francisci audito nomine, quasi viri Dei disciplinis edocta, & statim conticuit, & ipsius manibus tanquam turæ custodia se commisit. Stupefactus scholaris, statim eam libertati restituit, & eius garrum amplius non audiuit.

Nota rem
admiratio-
ne dignam.

Alio quoque tempore cum famulus Dei Caietæ prædicaret in litore maris, turbis præ deuotione ruentibus, vt eum contingerent, horrēs Christi seruus tantum populorum applausum, in vnam hærentem litori nauiculam prosiliuit solus. Illa vero tanquam si rationis particeps, motore moueretur intrinseco, sine aliquo remige, cernentibus & mirantibus cunctis, se longius à terra protraxit. Cum autem aliquanto spatio in maris altitudinem secessisset, stetit inter fluctus immobilis, quandiu vir sanctus turbis expectantibus in litore prædicauit. Cumque audito sermone, & viso miraculo, ac benedictione accepta multitudo recederet, ne ipsum amplius molestaret, nauicula proprio ductu ad terram reuersa est. Quis igitur tam obstinæ mentis esset & impiæ, vt prædicationem Francisci contemneret, cuius miranda fiebat virtute, vt non solum carentia ratione, disciplinam susciperent, verumetiam inanimata corpora tanquam animata, prædicanti ferirent?

Item aliam.

Aderat equidem seruo suo Francisco ad quæcunque pergeret, is qui eum vnixerat
& mi-

- & miserat, spiritus Domini, & ipse Dei virtus & sapientia Christus, vt sanæ doctrinæ verbis afflueret, & magnæ potentia miraculis coruscaret. Erat enim verbum eius, velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat, cum non humana inuentionis ornatum prætenderet, sed diuinæ reuelationis afflatum redoleret. Nam cum semel prædicaturus coram Papa & Cardinalibus, ad suggestionem Domini Hostiensis, sermonem quendam studiosè compositum commendasset memoria, steteritque in medio, vt ædificationis verba proponeret, sic obliuioni tradidit omnia, vt effari aliquid omninò nesciret. Verùm cum hoc veridica humilitate narrasset, conferens se ad spiritus sancti gratiam inuocandam, tam efficacibus subito cœpit verbis affluere, tamque potenti virtute illorum mentes virorum sublimium ad compunctionem inflectere, vt apertè clareret, quòd non ipse, sed spiritus Domini, loquebatur. Et quoniam primò sibi suaferat opere, quod alijs suadebat sermone, reprehensorem non timens, veritatem fidentissimè prædicabat. Nesciebat aliquorum culpas palpare, sed pungere, nec vitam fouere peccantium, sed aspera increpatione ferire. Eadem mentis constantia magnis loquebatur & paruis, eademque spiritus iucunditate paucis loquebatur & multis. Omnis ætas, omnisque sexus properabat, virum nouum, mundo calitùs datum, & cernere, & audire. Ipse verò per diuersas regiones progrediens, euangelizabat ardentè, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. In virtute nanque nominis eius, veritatis præco Franciscus eijciebat dæmonia, sanabat infirmos, & quod maius est, sui sermonis efficacia obstinatorum mentes ad pœnitentiam mollebat, simulque sanitatem corporibus reddebat, & cordibus, sicut aliqua comprobant operum eius, exempli gratia inferius adnotanda.
- Sanat contractum.** In ciuitate Tuscanella à milite quodam hospitiò deuotè susceptus, filium eius unicum, à natiuitate contractum, ad multam ipsius instantiam, manu alienans, sic subito incolumem reddidit, vt videntibus cunctis, prorinùs consolidarentur omnia corporis membra, & puer sanus & fortis effectus, confestim exurgeret, ambulans, & exillens, & laudans Deum.
- Itèr paralyticum.** In ciuitate Narniensi cum paralyticum quendam, membrorum omnium destitutum officio, signo Crucis à capite vsque ad pedes ad instantiam signasset Episcopi, perfectæ restituit sanitati.
- Itèr tumidum.** In Episcopatu Reatino puer quidam sic turgidus à quatuor annis, vt nullo modo propria crura cernere posset, à matre cum lachrymis præsentatus eidem, statim vt vir sanctus tetigit eum manibus sacris, incolumis est effectus.
- Signo Crucis multos sanat.** Apud ciuitatem Ortensem puer vnus ita conglomeratus, vt caput pedibus portaret applicitum, & haberet ossa nonnulla confracta, signo Crucis ad parètum lachrymabiles preces ab eodem suscepto, subito extensus extitit, & ilicò liberatus.
- Math. 8. Cæca videt.** Mulier quædam ciuitatis Eugubij, ambas contractas & aridas habens manus, adeò vt nihil per illas operari valeret, signo Crucis ab eodè in nomine Domini sibi factò, tam perfectam obtinuit sospitatem, quòd statim rediens domum, cibos in ministerium eius & pauperum, quasi altera focus Simonis, proprijs manibus præpararet.
- Itèr alia.** Puellæ cuidam in castro Meuanij oculorum priuatæ luminibus, cum in Trinitatis nomine sputo suo ter ipsius oculos liniuisset, lumen concupitum restituit.
- Itèr puer alius quidam.** Mulier quædam ciuitatis Narnij, oculorum cæcitate percussa, signum Crucis ab eodem suscipiens, lucem recuperauit optatam.
- Oratione dæmonium pellit à femina.** Bononiæ puer quidam vnum oculorum macula adeò habens obiectum, vt nihil prorsus videre posset, nec aliquo iuuari remedio, post signum Crucis, à capite vsque ad pedes per seruum Domini sibi factum, visum recuperauit tam limpidum, vt postmodum fratrum Minorum ordinem ingressus, se longè clariùs videre assereret de oculo prius infirmo, quàm de oculo semper sano.
- Itèr ab alia.** In Castro sancti Gemini, seruus Dei à quodam deuoto viro susceptus hospitiò, cuius vxor à dæmonio vexabatur, post orationem factam, in virtute obedientie imperauit dæmoni vt exiret, eumque potestate diuina tam subito effugauit, vt verè claresceret, quòd obedientie sanctæ virtuti peruicacia dæmonum non obsistat.
- In ciuitate de castello, quidam furibundus & nequam spiritus quandam obsidens mulierem, à viro sancto obedientie accepto mandato, indignabundus discessit, mente simul & corpore liberam, obsessam prius foeminam, derelinquens.
- Frazer quidam infirmitate tam horribili grauabatur, vt magis esse vexatio dæmonis, quàm

quàm naturalis infirmitas, à pluribus firmaretur. Nam totus sepè allidebatur, & volutabatur spumans, membris corporis nunc contractis, nunc extensis, nunc plicatis, nunc tortis, nunc rigidis effectis & duris. Quandoquè totus extensus & rigidus, pedibus æquatis capiti, leuabatur in altum, horribiliter ilicò relapsurus. Hunc sic miserabiliter & irremediabiliter ægrotantem, plenus misericordia Christi seruus commiserans, buccellam sibi panis, de quo edebat, transmisit. Tantà verò gustatus panis contulit ægro virtutem, vt deinceps huius infirmitatis molestiam non sentiret.

Buccella panis curat morbum deterrimum.

In comitatu Aretij cùm diebus pluribus mulier quædam laborasset in partu, essetque iam proxima morti, nullum omninò desperanti de vita supererat remediū, nisi Dei. Cùm autem equo vectus propter corporis infirmitatē Christi famulus per partes illas transitum habuisset, cōtigit reduci animal per villam, in qua mulier torquebatur. Homines verò loci viso equo, cui vir sanctus infederat, extraxerunt frenum, vt superponerent mulieri. Ad cuius contactum mirificum, omni remoto periculo, mulier ilicò peperit cum salute.

Nota rem miram.]

Vir quidā de castro plebis, religiosus ac timens Deum, chordam apud se, qua cinctus fuerat sanctus pater, habebat. Cùmque multitudo virorum ac mulierum in castro illo varijs infirmitatibus laboraret, ibat per infirmantium domos, & intincta chorda in aqua, dabat bibere patientibus: Sicque per hunc modum plurimi sanabantur. Sed & de panibus à viro Dei contactis gustantes ægroti, diuina operante virtute, consequebantur celeriter remedia fanitatum. Cùm his & alijs multis miraculorum prodigijs præcō Christi prædicans coruscaret, attendebatur his, quæ dicebantur ab eo, ac si Angelus Domini loqueretur. Excellens namque in ipso prærogatiua virtutum, prophetiæ spiritus, efficacia miraculorum, oraculum de prædicando cælitus datum, obedientia creaturarum ratione carentium, vehemens immutatio cordium ad verborum ipsius auditum, eruditio eius à spiritu sancto præter humanam doctrinā, prædicandi auctoritas à summo Pontifice non sine reuelatione concessa: insuper & regula, in qua forma prædicandi exprimitur, ab eodem Christi Vicario confirmata: summi quoque Regis signacula per modum sigilli corpori eius impressa, tanquàm testimonia decē, toti sæculo indubitanter affirmant, Christi præconem Franciscum, & venerandum officio, & doctrina authenticum, & admirabilem sanctitatem, ac per hoc, tanquàm verè Dei nuncium, Christi Euangelium prædicasse.

Eccè admirabile Deū in sanctis suis.

De Stigmatibus sacris. Cap. 13.

MOS erat Angelico viro Francisco, nunquam ociari à bono: quin potius instar supernorum spirituum in scala Iacob, aut ascendebat in Deum, aut descendebat ad proximos. Nam tempus sibi concessum ad meritum, diuideret sic prudenter didicerat, vt aliud proximorum lucris laboriosis impenderet, aliud contemplationis tranquillis excessibus dedicaret. Vnde cùm secundum exigentiam locorum & temporum, alienæ condescendisset procurandæ salutis, inquisitionibus derelictis turbarum, solitudinis secreta petebat, locumque quietis: quò liberius Deo vacans, extegeret, si quid pulueris sibi in conuersatione hominum adhæsisset. Biennio itaque, antequam spiritum redderet cælo, diuina prouidentia duce, post labores multimodos perductus est in locum excelsum seorsum, qui dicitur mōs Aluernæ. Cùm igitur iuxta solitum morem, Quadragesimam ibidem ad honorem sancti Archangeli Michaelis ieiunare cœpisset, supernæ contemplationis dulcedine abundantius solito superflusus, ac cælestium desideriorum ardēiori flamma succensus, supernarum cœpit inuisionum cumulatius dona sentire. Ferebatur quidem in altum, non vt curiosus maiestatis perscrutator opprimendus à gloria, sed tanquàm seruus fidelis & prudens, inuestigans beneplacitum Dei, cui se conformare omnimodè summo peroptabat ardore.

Gen. 28. Distributio temporis sui.

Quadragesimā ad honorem S. Michaelis ieiunare. Prou. 25.

Immissum est igitur mēti eius per diuinū oraculum, quòd in apertione libri Evangelici reuelaretur ei à Christo, quod Deo in ipso, & de ipso maximè foret acceptum. Oratione itaque cum multa deuotione præmissa, sacrum Euangeliorum librum de altari sumptum, in sanctæ Trinitatis nomine aperiri fecit per socium, virū utique Deo deuorum & sanctū. Sanè cùm in trina libri apertione semper Domini passio occurreret, intellexit vir Deo plenus, quòd sicut Christum fuerat imitatus in actibus vitæ, sic conformis ei esse deberet afflitionibus & doloribus passionis, antequam ex hoc mundo transiret. Et licet propter multam austeritatem vitæ præterita, Crucisq; Domini

Charitas eius in Deum.
Cant. 8.

minicæ baiulationem continuam, imbecilliam iam esset corpore, nequaquam est territus, sed ad martyrij sustinentiam vigorosius animatus. Excreuerat quidem in eo insuperabile amoris incendium boni Iesû in lampades ignis atque flammarum, ut aqua multæ charitatem eius tam validam extinguere non valerent.

Cum igitur Seraphicis desideriorum ardoribus sursum ageretur in Deum, & compassiua dulcedine in eum transformaretur, qui ex charitate nimia voluit Crucifigi, quodam manè circa festum Exaltationis sanctæ Crucis, dum oraret in latere montis, vidit Seraph vnum sex alas habentem tam ignitas, quam splendidas, de celorum sublimitate descendere. Cumque volatu celerrimo peruenisset ad aëris locum, viro Dei propinquè apparuit inter alas effigies hominis Crucifixi, in modum Crucis manus & pedes extensos habentis, & Cruci affixos. Duæ alæ super caput ipsius eleuabantur, duæ ad volandum extendebantur, duæ verò totum velabant corpus. Hoc videns vehementer obstupuit, mixtumque mœrore gaudium cor eius incurrit. Lætatur quidem in gratioso adpectu, quo à Christo sub specie Seraph cernebat se conspici: sed Crucis affixio, cõpassiui doloris gladio ipsius animam pertrāsibat. Admirabatur quam plurimum in tam inscrutabilis visionis adpectu, sciens quòd passionis infirmitas cum immortalitate spiritûs Seraphici nullatenus cõueniret. Intellexit tandem ex hoc, Domino reuelante, quòd ideò huiusmodi visio sic diuina prouidentia ius fuerat presentata conspectibus, ut amicus Christi pranosceret, se non per martyrium carnis, sed per incendium mentis, totum in Christi Crucifixi similitudinem transformandum.

Imprimuntur ei V. vulnera.

Discrepens igitur visio, mirabilem in corde ipsius reliquit ardorem: sed & in carne non minus mirabilem signorum impressit effigiem. Statim namque in manibus eius & pedibus apparere cœperunt signa clauorum, quemadmodum paulo ante in effigie illa viri Crucifixi conspexerat. Manus enim & pedes in ipso medio clauis confixæ videbantur, clauorum capitibus in interiori parte manuum, & superiorum pedum apparentibus, & eorum acuminibus existentibus ex aduerso. Erantque clauorum capita in manibus & pedibus rotunda & nigra, ipsa verò acumina oblonga, retorta & quasi percussa, quæ de ipsa carne surgentia, carnem reliquam excedebant. Dextrum quoque latus quasi lancea transfixum, rubra cicatrice obductum erat, quod sæpè sanguinem sacrum effundens, tunicam & femoralia respergebat.

Non audeat præ humilitate alicui aperire visionem.

Cernens autem Christi seruus, quòd stigmata carni tam luculenter impressa, socios familiares latere non possent, timens nihilominus publicare Domini sacramentum, in magno positus fuit dubitationis agone, vtrum videlicet quod viderat, diceret, vel taceret. Vocauit proinde aliquos ex fratribus, & generalibus verbis loquens, dubium coram eis proposuit, & consilium requisit. Quidam verò ex fratribus, gratia Illuminatus & nomine, intelligens quòd aliqua miranda vidisset, pro eo quòd videbatur admodum stupefactus, dixit ad virum sanctum: Frater, non solum propter te, sed etiam propter alios, scias tibi ostendi aliquando sacramenta diuina. Timendum propterea iurè videtur, nè si, quod pluribus profuturum accepisti, celaueris, pro talento abscondito repræhensibilis iudicaris. Ad cuius verbum motus vir sanctus, licet aliàs dicere solitus esset: Secretum meum mihi: tunc tamen cum multo timore seriem retulit visionis præfatæ addens quòd is, qui sibi apparuerat, aliqua dixerit, quæ nunquam dum viueret, alicui hominum aperiret. Credendum sanè tam arcana illa fuisse sacri illius Seraph, in Cruce mirabiliter apparentis, eloquia, quòd fortè non liceret hominibus ea loqui. Postquam igitur verus Christi amor in eandem imaginem transformauit amantem, quadraginta dierum numero, iuxta quod decreuerat, in solitudine consummato, superueniente quoque solennitate Archangeli Michaelis, descendit Angelicus vir Franciscus de monte, secum ferens Crucifixi effigiem, non in tabulis lapideis vel ligneis manu figuratam artificis, sed in carnis membris descriptam digito Dei viui. Et quoniam sacramentum Regis abscondere bonum est, ideò secreti regalis vir conficius, signacula illa sacra pro viribus occultabat. Verum quia Dei est, ad gloriam suam magna reuelare, quæ facit: Dominus ipse, qui signacula illa secretè impresserat, miracula quædam aperte per ipsa monstrauit, ut illorum occulta & mira vis stigmatum, manifesta pateret claritate signorum.

Immanissimæ lues.

In prouincia namque Reatina petis inualuerat valde grauis, quæ oves & boues omnes sic consumebat crudeliter, quòd nullum poterat remedium adhiberi. Vir autem quidam timens Deum, nocte tuit per visionem commonitus, ut ad eremitorium fratrum

fratrum festinatè accederet, & loturam manuum ac pedum famuli Dei Francisci, qui tunc temporis morabatur ibidem, acceptam, super animalia cuncta respergeret. Manè itaq; surgens, venit ad locum: loturaq; huiusmodi per socios sancti viri latèter obtenta, oves & boues languètes ex ea respergit. Mirabile dictu. Statim vt adpersio animalia languida & in terra iacentia, quantumcunq; paululum attingebat, pristino recuperato vigore, surgebant continuo, & tanquam nihil mali sensissent, ad pascua festinabant. Sicque factum est, vt per virtutem mirandam aqua illius, qua sacras plagas contigerat, omnis prorsus plaga cessaret, pestilensque morbus à gregibus fugaretur.

Mira vis aqua, qua manus & pedes suos abluerat.

Circa præfatum montem Aluernæ, antequam vir sanctus ibi contraheret moram, nube ex ipso monte surgente, grandinis violenta tempestas fructus terre consuetudinariè deuastabat. Sed post illam apparitionem felicem, non sine incolarum admiratione, grando cessauit, vt cælestis illius visionis excellentiam, & stigmatum ibidem impressorum virtutem, serenati præter morè ipsa cali facies declararet. Contigit quoq; cum tempore hyemali propter debilitatem corporis & asperitatem viarum, hominis vnus pauperis subuectum a sello, sub rupis cuiusdam prominētis pernoctare crepidine, vt niuis & noctis superuenientium quoquomodo declinaret incommoda, quibus prædeditus, ad hospitij locum nõ valuerat peruenire. Cùm tunc vir sanctus hominem illum querulosus submurmurantem gemitibus hinc inde seipsum iactare sensisset, tanquam qui tenui operimento contactus, quiescere præ frigoris acerbitate nequibat, diuini amoris feruore succensus, manu illum protensa palpauit. Mirabile certè. Repentè ad illius sacrae manus contactum, qua Seraphici calculi gerebat incendium, omni fugato frigore, tantus in virum intus & extra calor aduenit, acsi quædam in eum vis flamma ex fornacis spiriculo processisset. Nam ilicò & mente & corpore confortatus, suauis inter saxa & niues vsq; manè dormiuit, quam vnquam in proprio lecto pausauerat, sicut ipse postmodum asserbat. Certis itaque constat indicijs, sacra illa signacula illius impressa fuisse virtute, qui operatiõe Seraphica purgat, illuminat, & inflammat, cum ipsa fornicus expurgando à peste, salutem, serenitatem, & calorem corporibus efficacia mira conferrent, sicut & post mortem euidentioribus est demonstratum prodigijs, suo loco posterius adnotandis.

Insigne miraculum.

Contactu manus suae pellic frigus ab homine.

Ipse verò, licet thesaurum inuentum in agro, multa diligentia studeret abscondere, latere tamè nõ potuit, quin aliqui stigmata manuum viderent & pedum, quanquam manus quasi semper portaret contactas, & pedibus extunc incederet calceatus. Viderunt enim, dum viueret, fratres plurimi, qui licet essent, propter sanctitatem præcipuam, viri per omnia fide digni, tamen ad omne dubium amouendum, sic esse, ac se vidisse, tactis sacrosanctis, iuramento firmarunt. Viderunt etiam ex familiaritate, quam cum viro sancto habebant, aliqui Cardinales, laudes sacrorum stigmatum profis, & hymnis, & antiphonis, quas ad ipsius ediderunt honorem, veraciter inferentes, qui tam verbo, quam scripto perhibuerunt testimonium veritati. Summus etiam Pontifex dominus Alexander cum populo prædicaret, coram multis fratribus & meipso affirmavit, se, dum sanctus viueret, stigmata illa sacra suis oculis conspexisse. Viderunt in morte plusquam quinquaginta fratres, virgoq; Deo deuotissima Clara cum cæteris fororibus suis, & seculares innumeri, ex quibus, quæadmodum suo loco dicitur, quamplurimi & osculati sunt ex deuotionis affectu, & contrectauerunt manibus ad testimonij firmitatem. Vulnus autem lateris tam sollicitè occultauit, vt illud nemo posset nisi furtim contueri, dum viueret. Vnus etenim frater, qui ei sedulo ministrare solitus erat, cum pia eum cautela, vt ad excutiendum extraheret tunicam, induxisset, attentè respiciens vidit plagam, cui etiam tres veloci contactu digitos applicans, tam visu, quam tactu, vulneris quantitatem agnouit. Cum simili cautela vidit etiam frater ille, qui tunc temporis erat Vicarius eius. Frater verò socius mirandæ simplicitatis, dum infirmitatis causa languentes scapulas contrectaret, manu per caputium missa, & casualiter vulnere sacro illapsa, magnum ei dolorem infixit. Proinde portabat extunc femoralia ita facta, vt vsque ad axillas pertingerent, ad vulnus lateris contegendum. Fratres quoque, qui illa lauabant, vel tunicam excutiebant pro tempore, quia inueniebant eam sanguine rubricatam, indubitanter per euidentem signum in cognitionem sacri vulneris peruenerunt: quod postmodum in morte, reuelata facie, & ipsi cum alijs plurimis contemplati simul & venerati sunt.

Matth. 13. Valdè celat impressa vulnera, at tamen videntur à multis.

Vulnus lateris non patitur videri.

In morte vident per multos.

Eià nunc strenuissime miles Christi, ipsius ser arma inuictissimi ducis, quibus munitus & insignitus, omnes aduersarios superabis. Fer vexillum Regis altissimi, ad cuius intuitum,

tuitum omnes pugnatores diuini exercitūs animentur. Fer nihilominus sigillū summi Pontificis Christi, quō verba & facta tua, tanquā irreprehēnsibilia & authentica, meritō ab omnibus acceptētur. Iam enim propter stigmata Domini Iesu, quæ in corpore tuo portas, nemo debet tibi esse molestus: quin potius quilibet Christi seruus omni esse tenetur affectione deuotus. Iam per hæc signa certissima, non duobus aut tribus testibus ad sufficientiam, sed quamplurimis ad superabundantiam comprobata, testimonia Dei in te & per te credibilia facta nimis, omne tollunt infidelibus velamen excusationis, dum eredentes in fide stabiliunt, spei fiduciam sursū agunt, & ignem charitatis accendunt. Iam verè impleta est prima visio, quam vidisti, videlicet quod dux in militia Christi futurus, armis deberes cælestibus, signoq; Crucis insignibus, decorari. Iam in principio tuæ conuersionis Crucifixi visio compassiui doloris gladio mentaliter te transfigens: sed & auditus vocis de Cruce, tanquā de throno Christi sublimi, & secreto propitiatorio procedētis, iuxta quod tuo sacro firmāti eloquio, vera indubitanter fuisse creduntur. Iam in tuæ cōuersionis progressū & crucem, quam vidit frater Syluester ex ore tuo mirabiliter procedentem, & gladios in Crucis modum tua viscera transfigentes, quos sacer vidit Pacificus, teq; secundum Crucis figuram in aëre subleuatum, cum de Crucis titulo sanctus prædicabat Antonius, iuxta quod prospexit Angelicus vir Monaldus, non phantastica visione, sed reuelatione fuisse calica conspecta, verè creditur & firmatur. Iam deniq; circa finem, quod simul tibi ostēditur & sublimis similitudo Seraph, & humilis effigies Crucifixi, interiūs te incendens, & exteriūs te consignans, tanquā alterum Angelum ascendētem ab ortu solis, qui signum in te habeas Dei viuī, & prædictis dat firmitatem fidei, & ab eis accipit testimonium veritatis. Ecce iam septem apparitionibus Crucis Christi, in te secundum ordinem temporum mirabiliter exhibitis & mōstratis, quasi sex gradibus ad istam septimam, in qua finaliter requiescis, peruenisti. Christi nanque Crux in tuæ conuersionis primordio tam proposita, quā assumpta, & dehinc in conuersionis progressū per vitam probatissimam baiulata in teipso continē, & in exemplum alijs demonstrata, tanta certitudinis claritate ostendit, Euangelicę perfectionis apicem te finaliter conclusisse: vt demonstrationē hanc Christiana sapientia, in tuæ carnis puluere exaratam, nullus verè deuotus abijciat, nullus verè fidelis impugnet, nullus verè humilis paruipendat, cum sit verè diuinitus expressa, & omni acceptione condigna.

De patientia ipsius, & transitu mortis. Cap. 14.

Christo iam igitur Cruci cōfixus Franciscus tam carne, quā spiritu, non solum Seraphico amore ardebat in Deum, verumetiam sitiebat cum Christo crucifixo multitudinem saluandorum. Faciebat proindē, quoniam propter excrecentes in pedibus clauos, ambulare non poterat, corpus emortuum per ciuitates & castra circūuehi, vt ad Crucem Christi ferendam cæteros animaret. Fratribus quoq; dicebat, Incipiamus fratres seruire Domino Deo nostro, quia vsque nūc parū profecimus. Flagrabat etiam desiderio magno ad humilitatis redire primordia, vt leprosis sicut à principio ministraret, corpusq; iam præ labore collapsum, reuocaret ad pristinam seruitutem. Proponebat, Christo duce, se facturum ingentia, & fatiscens membris, spiritu fortis & feruidus, nouo sperabat certamine de hoste triumphum. Neq; enim languor vel desidia locum habet, vbi amoris stimulus semper ad maiora perurget. Tanta autem in eo carnis ad spiritum erat concordia, tanta obedientia promptitudo, quod cum ille ad omnem niteretur sanctitatē pertingere, ipsa non solum non repugnaret, sed præcurrere niteretur.

Vt autem viro Dei cumulus meritorum accrederet, quæ omnia verè in patientia consummantur, cœpit infirmitatibus multimodis laborare tam grauitur, vt vix in eo membrum aliquod remaneret absq; ingenti passionis dolore. Ad hoc tādē per varias & diurnas ac continuas agritudines deductus est, vt consumptis iam carnibus, quasi sola cutis ossibus cohæreret. Cumq; duris corporis angeretur doloribus, illas suas angustias non pœnarum censebat nomine, sed fororum. Cum autem semel grauius solito dolorum vrgeretur aculeis, quidam frater simplex dixit ad eum: Frater, ora Dominum, vt mitius tecum agat. manum enim suam plus debito super te grauari videtur. Quo audito, vir sanctus cum eiulatu exclamās, ait: Nisi noscerem in te simplicem puritatem, tuum ex nunc abhorrerem confortium, qui ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare. Et licet totus esset attritus grauis prolixitate languo-

Clauū diuinitus ei impressi, in pedibus exercunt.

Magna in eo carnis & spiritus concordia.

Vix cutis ei relinquitur à morbis.

O virū admirabilem.

languoris, proijciens se in terram, ossa debilia duro casu collisit: & deosculans humum, Gratiarum, inquit, tibi ago Domine Deus, de omnibus his doloribus meis, teque mi Domine rogo, ut centuplum, si tibi placuerit, addas: quia hoc erit mihi acceptissimum, ut affligens me dolore, non parcas, cum tua sanctae voluntatis adimpletio, sit mihi consolatio superplena. Videbatur propterea fratribus, quod quasi alterum Iob viderent: cui cum languor cresceret carnis, crescebat simul & vigor mentis. Ipse autem obitum suum longè antè praesciuit: dieque transitus imminente, dixit fratribus, sui corporis tabernaculum deponendum in proximo, quemadmodum sibi fuerat reuelatum à Christo.

Predicit fratribus suum obitum.

Cum itaque per biennium ab impressione sacrorum stigmatum, anno videlicet à sua conuersione vicefimo, multis fuisset angustiantium infirmitatum probatiuis tunc omnibus conuadatus, tanquam lapis in supernae Hierusalem aedificio collocandus, & tanquam ductile opus sub multiplicis tribulationis malleo ad perfectionem adductus, ad sanctam Mariam de Portiuncula, se portari poposcit, quatenus ubi acceperat spiritum gratiae, ibi redderet spiritum vitae. Quod cum fuisset perductus, ut veritatis exemplo monstraret, quod nihil erat illi commune cum mundo, in illa infirmitate tam graui, quae omnem languorem conclusit, super nudam humum se totum nudatum in spiritus feruore prostravit, quatenus hora illa extrema, in qua poterat adhuc hostis irasci, nudus lucretur cum nudo. Decubans sic in terra, faccina veste deposita, faciem solito more leuauit in caelum: & intendens illi gloriae totus, manu sinistra dextri lateris vulnus, ne videretur, obtexit. Et ait ad fratres: Ego, quod meum est, feci: quod vestrum est, Christus edoceat. Illachrymantibus autem socijs sancti, qui miro fuerant compassionis telo percussi, vnus ex eis, quem vir Dei Guardianum suum esse dicebat, votum ipsius diuina inspiratione cognoscens, festinus surrexit, & acceptam cum chordula & femoralibus tunicam, pauperculo Christi obtulit, dicens: Haec tibi tanquam pauperi commodo, & tu illa suscipias obedientiae sanctae mandato. Gaudet ex hoc vir sanctus, & iubilat praelæticia cordis, quoniam fidem tenuisse Dominam paupertati usque, in finem se vidit: palmasque leuans ad caelum, Christum suum magnificat, pro eo quod exoneratus ab omnibus, liber vadit ad ipsum. Fecerat enim haec omnia paupertatis zelo, ut nec habitum quidem vellet habere, nisi ab alio commodatum. Voluit certe per omnia Christo Crucifixo esse conformis, qui pauper & dolens, & nudus in Crucem pependit. Propter quod & in principio conuersionis suae nudus remansit coram Antifite, & in consummatione vitae, nudus voluit de mundo exire: fratribusque sibi assistentibus, in obedientia charitatis iniunxit, ut cum viderent eum iam esse defunctum, per tam longum spatium, nudum super humum iacere permitterent, quo vnus miliarij tractum suauius quis perficere posset. O verè Christianissimum virum, qui & viuens Christo viuenti, & moriens morienti, & mortuus mortuo perfecta esse studuit imitatione conformis, & expressa promeruit similitudine decorari.

Miro modo testatū redit, nihil sibi cum mundo commercij.

Vide eximiam paupertatem. Vult Christus per omnia esse similis.

Hora denique sui transitus propinquante, fecit fratres omnes existentes in loco, ad se vocari, & eos consolatorijs verbis pro sua morte demulcens, paterno affectu ad ditinum est hortatus amorem. De patientia & paupertate, & sanctae Romanae Ecclesiae fide seruandis sermonem protraxit, ceteris institutis sanctum Euangelium anteponebens. Circumfeditibus verò omnibus fratribus, extendit super eos manus in modum Crucis brachijs cæcellatis, pro eo quod hoc signum semper amabat, & omnibus fratribus tam praesentibus quam absentibus, in Crucifixi virtute ac nomine benedixit. Insuper & adiecit: Valere filij omnes in timore Domini, & permanete in eo semper. Et quoniam futura tentatio & tribulatio appropinquat, felices qui perseverabunt in his, quae ceperunt. Ego verò ad Deum propero, cuius gratiae vos omnes commendo. Suauis huiusmodi admonitione complera, iussit Deo vir charissimus Euangeliorum sibi codicem apportari, & Euangelium secundum Iohannem, quod incipit ab eo loco, Ante diem festum Paschae, sibi legi poposcit. Ipse verò, prout potuit, in huius psal-

Nota, quod hic verum Euangelij praeco Romae Ecclesiae fidem commendat.

Iohan. 3. Psal. 141.

Felicissimus sanctissimi viri obitus. Visio cuiusdam fratris.

mi vocem erupit: Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum deprecatus sum: & ad finem usque, compleuit: Me, inquit, expectant iusti, donec retribuas mihi. Tandem cunctis in eum completis mysterijs, anima illa sanctissima carne soluta, & in abyssum diuinæ claritatis absorpta, beatus vir obdormiuit in Domino.

Vnus autem ex fratribus & discipulis eius, vidit animam illam beatam sub specie stellae praesulgidae à candida subiectam nubecula, super aquas multas in caelum recto tramite sursum ferri, tanquam sublimis sanctitatis cadore prenitidam, & caelestis sapientiae

Frater Augu-
stinus eadē
hora obiit.

Appāret
Episcopo
Assisij.

entię simul & gratię vbertate repletam, quibus vir sanctus promeruit locum introire lucis & pacis, vbi cum Christo sine fine quiescit. Minister quoque fratum in terra Laboris tūc erat Frater Augustinus, vir vtiq; sanctus & iustus, qui in hora vltima positus, cū iam diū perdidisset loquelam, audientibus qui adstant, subito clamavit & dixit: Expecta me pater, expecta: ecce iam venio tecum. Quærētibus fratribus & admirantibus multū, cui sic loqueretur, audacter respondit: Nōne videtis patrem nostrum Franciscum, qui vadit ad cælum? Et statim sancta ipsius anima migrans à carne, patrem est secuta sanctissimum. Episcopus Assisinas ad oratorium sancti Michaelis in monte Gargano tunc temporis peregrinationis causā perrexit, cui beatus Franciscus appārens nocte transitūs sui, dixit: Ecce relinquo mundum, & vado ad cælū. Mane igitur surgens Episcopus, socijs narrauit, quę vidit, & Assisium rediens, cū sollicitē perquisisset, certitudinaliter comperit, quod ea hora, qua sibi per visionem innotuit, beatus pater ex hoc mundo migravit. Alaudę aues lucis amicę, & crepusculorum tenebras horrescentes, hora transitūs sancti viri, cū iam esset noctis sequiturę crepusculum, venerunt in multitudine magna super tectū domūs, & diū cum insolita quadam iubilatione rotātes, glorię sancti, qui eas ad diuinas laudes inuitare solitus erat, tam iucundum, quā euidens testimonium perhibebant.

De Canonizatione & translatione ipsius. Cap. 15.

Corpus eius
exanime fu-
tura glorie
speciem præ-
se fert.

Similitudo
clauorum &
vulnetis la-
teralis qua-
lis fuerit.

Plurimi o-
sculātur di-
uinitūs cor-
pori ei' im-
pressa vul-
nera.

Franciscus igitur seruus & amicus altissimi, Ordinis Minorum fratrum institutor & dux, pauperatis professor, patientię forma, veritatis præco, sanctitatis speculum, & totius Euangelicę perfectionis exēplar, superna præuentus gratia, ordinato progressu ab infimis peruenit ad summa. Hunc virū mirabilem, vtpote paupertate prædiuitem, humilitate sublimem, mortificatione viuudum, simplicitate prudentem, omniq; morum honestate conspicuum, quem in vita Dominus mirabiliter effecerat clarum, in morte fecit incomparabiliter clariorem. Beato nanque viro migrante à seculo, spiritus ille sacer domum aternitatis ingreditur, fontisque vitę hauitu plenario gloriosus effectus, expressa quadam in corpore futura glorię signa reliquit, vt caro illa sanctissima, quę crucifixa cum vitijs, in nouam iam creaturam transierat, & passionis Christi effigiem priuilegij singularitate pręferret, & nouitate miraculi resurrectionis speciem præmonstraret. Cernebantur quidem in membris illis felicibus clauis ex eius carne virtute diuina mirifice fabricati, sicq; carni eidem innati, quod dum à parte qualibet premerentur, protinūs quasi nerui continui & duri ad partem oppositam resultabant. Inuenta quoque fuit patientiūs, in ipsius corpore non inflicta humanitūs, neque facta plaga vulneris lateralis, instar vulnerati lateris Saluatoris, quod redemptionis & regenerationis humanę in ipso redemptore nostro protulit sacramentum. Erat autē similitudo clauorum nigra quasi ferrum, vulnus autem lateris rubeum, & ad orbicularitatem quandam carnis concisione reductum, rosa quędam pulcherrima videbatur. Caro verò ipsius reliqua, quę prius tam ex infirmitate, quā ex natura ad nigredinem declinabat, candore nimio renitescens, illius secundę stolę pulchritudinem prætendebat. Membra ipsius ad eò mollia & tractabilia se præbebant palpantibus, vt conuersa viderentur in tencritudinem puerilis ætatis, & quibusdam cernerentur euidentibus signis innocentie decorata. Cū igitur in candidissima carne clauis nigrescerent, plaga verò lateralis vt vernans roseus flos ruberet, mirandum non est, si tam formosa & miraculosa varietas, iucunditatem & admirationem contuentibus ingerebat. Lachrymabātur filij pro subtractione amabilis patris, sed & non modica perfundeabantur lætitia, dum deosculabantur in eo signacula summi Regis. Miraculi nouitas planctum vertebat in iubilum, & intellectūs rapiebat indaginem in stuporem. Erat quippè tam insolitum, tamq; insigne spectaculum, contuentibus omnibus & firmamentum fidei, & incitamentum amoris, audientibus verò admirationis materia, & excitatio desiderij ad videndum. Audito siquidem transitu patris, & fama diffusa miraculi, accelerans populus confluxebat ad locum, vt id cerneret oculis, quod à ratione dubium omne repelleret, & affectioni gaudium cumularer.

Admissi sunt igitur Assisinate ciues quamplurimi ad stigmata illa sacra contem-
planda oculis, & labijs osculanda. Vnus autem ex eis miles, literatus quidem & pru-
dens, Hieronymus nomine, vir vtiq; famosus & celebris, cū de huiusmodi sacris sig-
nis dubitasset, essetq; incredulus quasi Thomas, feruentiūs & audaciūs coram
fratribus

fratribus & alijs ciuibus mouebat clauos, sanctique manus, pedes & latus manibus proprijs contrectabat, vt dum vulnere Christi veracia illa signa palpando contingeret, de sui & omnium cordibus omne dubietatis vulnus amputaret. Propter quod & ipse inter alios huius veritatis tam certitudinaliter agnita, testis constans postmodum effectus est, & tactis sacrosanctis, iuramento firmavit. Fratres autem & filij, qui vocati fuerant ad transitum patris, cum omni multitudine populorum noctem illam, in qua almus Christi confessor decessit, sic diuinis laudibus dedicarunt, vt non defunctorum exequia, sed Angelorum excubiæ viderentur.

Viri Seraphici exequæ Angelicæ.

Manè autē factō, turbæ quæ conuenerant, acceptis arborū ramis, & cereorū multiplicatis luminibus, cum hymnis & canticis sacrum corpus ad ciuitatē Assisij detulerunt. Transeuntē verō per ecclesiam sancti Damiani, in qua virgo illa nobilis Clara, nunc gloriosa in cælis, tunc inclusa cum virginibus morabatur, ibique aliquantulum subsistentes, sacrum corpus margaritis cælestibus insignitum, videndū & osculandū sacris illis virginibus obtulerunt. Peruenientes deniquē ad ciuitatem cum iubilo, preciosum thesaurum quem portabant, in ecclesia sancti Georgij cum omni reuerentia condiderunt. In eo siquidē loco puerulus literas didicit, ibique postmodum prædicauit, postremō ibidem locum primum quietis accepit. Transijt autē venerabilis pater ex huius mundi naufragio, anno Dominicę incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo sexto, quarto Nonas Octobris, die sabbati in serō, sepultus in diē Dominico.

Dies & annus obitus eius.

Cœpit autem vir beatus continuō, diuinæ faciei superirradiante respectu, magnis & multis coruscare miraculis, vt sublimitas sanctitatis eius, quæ ipso viuente in carne, ad morum directionem per exempla perfectæ iustitiæ innotuerat mūdo, illo iam regnante cum Christo, ad omnem fidei firmitatem per miracula diuinæ potentiæ comprobaretur è cælo. Cumq; in diuersis orbis partibus gloriosa eius miracula, largaque per ipsum impetrata beneficia, plurimos ad Christi deuotionem accenderent, & ad ipsius sancti reuerentiam incitarent, acclamantibus tam linguis sermonū quàm operum, ad aures summi Pontificis domini Gregorij noni, quæ per seruum suum Franciscum Deus operabatur, magnalia peruenerunt. Sanè cum idem pastor Ecclesiæ non solum ex miraculis auditis post mortem, verum etiam experimentis in vita ipsius oculis visis, & manibus contrectatis, sanctitatem eius mirabilem plena fide certificatus agnosceret, ac per hoc in cælis glorificatum à Domino nullatenus dubitaret, vt Christo, cuius erat Vicarius, cōcorditer ageret, hunc in terris reddere celebrem, tanquam omni veneratione dignissimum, pia consideratione disposuit. Ad omnem quoque certitudinem faciendam orbi terrarum de glorificatione viri sanctissimi, inuenta miracula & cōscripta, & testibus idoneis approbata, examinari facit per illos, qui minis inter Cardinales fauorabiles negotio videbantur. Quibus diligenter discussis, & ab omnibus approbatis, de fratrū suorū omniū prælatorum, qui tunc erant in curia, cōcordi consilio & assensu canonizandum decreuit, veniensque personaliter ad ciuitatem Assisij, anno Dominicę incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo octavo, decimo septimo Calendas Augusti, die Dominico, cum maximis, quæ longum foret enarrare, solennijs, beatum patrem catalogo sanctorum adscripsit.

Multis statim ab obitu coruscant miraculis.

In numero sanctorum reponitur.

Anno verō Domini millesimo ducentesimo trigesimo, conuenientibus fratribus ad capitulum generale Assisij celebratum, ad basilicam in honore ipsius cōstructam corpus illud Domino dedicatum, octauo Calendas Iunij translatum est. Dum autem ille sacer transportaretur thesaurus, bulla Regis altissimi consignatus, miracula plurima ille, cuius effigiem præferrebat, operari dignatus est, vt per odorē ipsius saluificum affectus traheretur fidelium ad currendum post Christum. Erat reuerā condignum, vt quem Deus in vita sibi placentem & dilectum effectum, in paradysum per contemplationis gratiam transtulerat vt Enoch: & ad cælum in curru igneo per charitatis zelum rapuerat vt Eliam: eius iam vernantis inter flores illos calicos plantationis æternæ, ossa illa felicia de loco suo pullulatione mirifica redolerent. Porrō sicut vir iste beatus mirandis virtutum signis in vita claruerat, sic à die transitus sui vsque in præsens per diuersas mundi partes præclaris miraculorum prodigijs, diuina se potentia glorificante, coruscant. Nam cæcis & surdis, mutis & claudis, hydropticis & paralyticis, dæmoniis & leprosis, naufragis & captiuis, ipsius meritis remedia conferuntur, omnibusque morbis, necessitatibus & periculis subuenitur. Sed & multis mortuis miraculose suscitatis, innotescit fidelibus mirificans sanctum suum magnificentia virtutis altissimi, cui est honor & gloria per infinita secula seculorum, Amen.

Trāsfertur sanctissimū corpus eius.

Gen. 5. 4. Reg. 2.

Multi reuiuiscunt mortui.

Incipiunt quedam de miraculis ipsius post mortem ostensis : Et primò de virtute sacrorum stigmatum, Miraculum pulchrum.

Totus beati
Francisci stu-
dium in Cru-
ce Christi.

AD omnipotentis Dei honorem, & gloriam beati patris Francisci, post glorificationem ipsius in cælis, aliqua ex approbatis conscripturus miracula, ab illo præcipue censui sumendum fore initium, in quo Crucis Iesu virtus ostenditur, & gloria innouatur. Nouus igitur homo Franciscus, nouo & stupendo miraculo claruit, cum singulari priuilegio, retroactis seculis non concessio, insignitus apparuit, sacris videlicet stigmatibus decoratus, & configuratus in corpore mortis huius corpori Crucifixi. De quo quicquid humana lingua dicatur, minus erit à laude condigna. Totum quidem viri Dei studium tam publicum quam priuatum, circa Crucem Domini versabatur. Et ut Crucis signaculo cordi eius à principio suæ conuersionis impresso, corpus consignaret exterius, in ipsa se Cruce recludens, habitum poenitentiae sumpsit, Crucis imaginem præferentem: quatenus sicut mens eius intus Dominum Crucifixum induerat, sic & corpus eius indueret arma Crucis: & in quo signo Deus potestates aëreas debellaret, in eodem suus exercitus Domino militaret. Sed & à principio temporis, quo Crucifixo militare coeperat, diuersa circa eum Crucis præfulsere mysteria, sicut vitæ ipsius consideranti decursum clariùs innotescit, qualiter apparitione Crucis Dominicæ septiformi, tam cogitatu, quam affectu & actu, totus fuit in Crucifixi effigiem per ipsius excitatiuum transformatus amorem. Dignè igitur summi Regis clementia suis amatoribus ultra omnem extimationem hominum condescendens, suæ Crucis vexillum ipsius corpori deferendum impressit: ut qui mirandè fuerat Crucis amore præuentus, mirando etiam fieret Crucis honore mirificus.

Apparet pò-
tenti Grego-
rio IX.

Ad huius stupendi miraculi irrefragabilem firmitatem non solum videntium & palpantium testimonia per omnem modum credibilia, verumetiam apparitiones mirabiles, & virtutes post ipsius obitum coruscantes, ad omne nientis effugandum nubilum suffragantur. Felicis namque recordationis dominus Gregorius Papa nonus, de quo vir sanctus vel prophetando prædixerat, quòd ad dignitatè foret Apostolicam sublimandus, antequam Crucis signiferum catalogo sanctorum adscriberet, scrupulum quendam dubitationis in corde gerebat de vulnere laterali. Nocte verò quadam (sicut ipse felix Antistes referebat cum lachrymis) beatus ei Franciscus quadam faciei prætensa duritie, in somnis apparuit, & hæsitacionem cordis ipsius redarguens, eleuauit brachium dextrum, detexit vulnus, phialamque poscit ab ipso, ut scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione summus Pontifex phialam postulatam, quæ usque ad summum, sanguine profluente de latere, videbatur impleri. Ex tunc ad illud sacrum miraculum tanta coepit deuotione affici, & æmulatione feruere, ut nullo modo pati posset, quòd aliquis præfulgentia illa sacra signa, superba præsumeret impugnatione fuscare, quin eum seuera increpatione feriret.

Item fratri
cuidam.

Frater quidam ex ordine Minorum, officio prædicator, virtutis & famæ prærogatiua præpollens, cui firmiter erat de sanctis stigmatibus persuasum, dum humano sensu miraculi huius apud se rationem perquireret, dubitationis coepit cuiusdam scrupulo titillari. Cum igitur per dies plurimos sensualitate sumere vigorem, luctamen huiusmodi pateretur, nocte dormienti sanctus Franciscus pedibus lutulentis apparuit, humiliter durus & patienter iratus. Et quæ sunt, ait, ista in te conflictationum certamina? quæ dubitationum sordes? Vide manus meas, & pedes meos. Cumque ille videret manus confixas, lutulentorum pedum stigmata non videbat. Remoue, inquit, lutum à pedibus meis, & cognosce loca clauorum. Quos cum ille apprehendisset deuotè, lutum sibi videbatur abstergere, locaque clauorum manibus cõtractare. Continuo ut euigilat, lachrymis irrigatur, & priores affectus quodammodo lutulentos, tam lachrymarum profluuio, quam publica confessione deterfit.

In vrbe Roma, matrona quædam morum claritate ac parentum gloria nobilis, sanctum Franciscum in suum elegerat aduocatum, ipsius habes depictam imaginem in secreto cubiculo, vbi patrem in abscondito exorabat. Die verò quodam dum orationi vacaret, considerans imaginem sancti, sacra illa signa stigmatum non habentem, dolere coepit non modicum & mirari. Sed non mirum, si in pictura non erat, quod pictor omiserat. Cumque per plures dies quid causæ foret defectus huiusmodi, mente sollicita pertractaret, ecce subito die quadam apparuerunt signa illa mirifica

in pictura, sicut in alijs ipsius sancti imaginibus pingi solent. Tremefacta illa, filiam suam Deo deuotam aduocauit protinus, requirens si absque stigmatibus vsque tunc imago fuisset. Affirmat illa & iurat, olim sine illis stigmatibus extitisse, & nunc verè cum stigmatibus apparere. Verùm quia mens humana semetipsam frequenter impellit vt cadat, & in dubium reuocat veritatem, subintrat iterùm cor mulieris dubitatio noxia, nè fortè sic fuisset imago à principio consignata. At Dei virtus, nè primum contemneret miraculum, addidit & secundum. Continuò nanque disparentibus signis illis, nudata priuilegio imago remansit, vt per sequens signum fieret probatio præcedentis.

Diuinus
pinguntur
vulnera in
eius imagine

In Catalonia quoquè apud Ilerdam accidit, virum quendam nomine Ioannem, beato Francisco deuotum, quodam serò per quandam incedere viam, in qua pro inferenda morte latitabant insidiæ, non quidem ipsi, qui inimicitias non habebat, sed alteri cuidam, qui videbatur similis eius, & tunc erat in comitatu ipsius. Exurgens autem quidam de insidijs, cum hostem suum hunc esse putaret, tam lethaliter eum plagis plurimis gladiauit, vt nulla porsus superesset spes recuperandæ salutis. Siquidem primò inflicta percussio humerum cum brachio penè totum absciderat, & ictus alius sub mammilla tantam reliquerat aperturam, vt flatus indè procedens, circa sex candelas * similiter iunctas exstingueret. Cum igitur consilio medicorum, ipsius impossibilis esset curatio, pro eo quòd putrescentibus plagis, ex eis foetor tam intolerabilis exhalaret, vt etiam ipsa eius vxor vehementer horreret, nullisq; iam humanis iuuari posset remedijs, conuertit se ad beati patris Francisci patrocinium, quanta poterat deuotione poscendum, quem inter ipsos ictus vnà cum beata Virgine fidentissimè inuocarat. Et ecce misero in lectulo calamitatis solitario decubanti, cum Francisci nomen vigilans & eiulans frequentius replicaret, adstitit quidam in habitu fratris Minoris, per fenestram, vt ei videbatur, ingressus, qui vocans eum ex nomine, dixit: Quia fidutiam habuisti in me, Dominus liberabit te. A quo cum eger, quis esset, requireret, Franciscum ille se esse respondit. Et statim appropians, vulnerum illius ligaturas resoluit, & cum vnguento per omnes plagas, vt videbatur, perunxit. Statim autem vt sensit illam sacrarum manuum, stigmatum Saluatoris virtute sanare valentium, suauem contactum, expulsa putredine, restituta carne, & vulneribus solidatis, restitutus est integrè pristinae sospitati. Quo factò, beatus abscessit, & ipse sentiens se sanatum, & in vocem diuinæ laudis, & beati Francisci latanter erumpens, vocauit vxorem. At illa celerius currens, & stare iam videns, quem sepeliendum credebat in crastino, cum esset stupore vehementi perterrita, viciniam totam clamore compleuit. Accurrentes autem sui, cum illum niterentur tanquam phreneticum in lecto reponere, & ille econtrà renitens, assereret & ostenderet se sanatum, tanto sunt stupore attoniti, vt quasi sine mente omnes effecti, phantasticum esse crederent quod videbant: quia * qui paulo ante conspexerant plagis atrocissimis laniatum, & totum iam marcidum, plena cernebant incolumitate iucundum. Ad quos ille, qui factus fuerat sanus: Nolite timere, inquit, nolite credere inane, quod cernitis: quia sanctus Franciscus modò à loco recessit, & illarum sacrarum manuum tactu me integrè ab omni plaga curauit. Crebrescente tandem huius fama miraculi, accelerat populus omnis, & videntes in tam aperto prodigio stigmatum beati Francisci virtutem, admiratione simul & gaudio replebantur, Christi que signiferum magnis laudum præconijs extollebant. Dignè quidem beatus pater carne iam mortuus, & viuens cum Christo, præsentie suæ ostensione mirabili, & manuum sacrarum palpatione suauis, vulnerato lethaliter viro sanitatem concessit, cum illius etiam in se stigmata tulerit, qui misericorditer moriens, & mirabiliter surgens, vulneratum genus humanum, & semiuivum relictum, plagarum suarum virtute sanauit.

for. * simul

Hominem
immaniter
vulnerat,
in visione
laorat.

for. * quem

Apud Potentiam Apuliæ ciuitatem, erat quidam clericus Rogerius nomine, vir honorabilis, & ecclesiæ maioris Canonicus. Hic cum infirmitate quassatus, die quadam ecclesiam oraturus intrasset, in qua erat imago beati Francisci depicta, gloriosa stigmata repræsentans, cœpit de illius sublimitate miraculi, tanquam de re omninò insolita & impossibili, dubitare. Subitò igitur dum mente plagatus interiùs, cogitaret inania, in palma sinistrae manus sub chirotheca grauiter se sensit esse percussum, sonitū audiens percussuræ, velut cum spiculum profilit de balista: moxq; tam vulnere fauciatus, quàm sonitu stupefactus, chirothecam de manu traxit, vt visu dignosceret, quod tactu perceperat & auditu. Cumque nulla fuisset priùs in palma percussio, con-

Vulneratur
cælitus in
manu, dubi-
as de beati
stigma-
bus.

spexit

spexit in medio manus plagam, quasi sagittæ percussione inflictam, ex qua tanta vis procedebat ardoris, vt videretur ex illo deficere. Mirabile dictu. Nullum in chirotheca vestigium apparebat, vt latenti plagæ cordis, latenter inflicti pœna vulneris responderet. Clamat exindè per duos dies & rugit, dolore grauissimo stimulatus, & increduli cordis velamen explicat vniuersis. Credere se veraciter sacra stigmata in sancto fuisse Francisco faterur & iurat, cõtestans omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter sanctum Dei per sacra sibi stigmata subuenire, & multas cordis preces multo impinguat profluuiio lachrymarum. Mirum certè. Incredulitate proiecta, sanationem mentis sanatio sequitur corporalis: Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussuræ. Sicque factum est, vt latens mentis infirmitas, per patens carnis cauterium superna prouidente clemètia, curaretur, menteque sanata, & ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, deuotus sancto, & fratrum ordini perpetua familiaritate subiectus. Huius rei tam solenne miraculum, iuramentis firmatum fuit, & literis sigilli Episcopi munimine roboratis, ipsius ad nos notitia delata peruénit. De sacris ergò stigmatibus nullus sit ambiguitati locus: nullius in hoc, quia Deus bonus est, nequam sit oculus, quasi huiusmodi doni largitio sempiternæ bonitati non congruat. Si enim illo amore Seraphico multa membra capiti cohærent Christo, vt & in bello simili armatura inuenirentur condignâ, & in regno ad similem forent gloriam subuehenda, nullus hoc sanæ mentis, nisi ad Christi gloriam diceret pertinere.

De mortuis suscitatis.

IN castro montis Marani prope Beneuentum, mulier quædam sancto Francisco peculiari deuotione cohærens, viam vniuersæ carnis intrauit. Conuenientibus autem clericis nocte ad exequias & vigiliis cum psalterijs decantandas, subito cunctis cernentibus erexit se mulier super lectum, & vnum de adstantibus sacerdotem, patrinum videlicet suum, aduocauit, dicens: Volo confiteri, pater. Ego enim mortua duro eram carceri mancipanda, quoniam peccatum, quod tibi pandam, necdum confessa fueram. Sed orante, inquit, pro me sancto Francisco, cui dum viuerem, deuota mente seruiui, redire nunc ad corpus indultum est mihi, vt illo reuelato peccato, sempiternam promerear vitam. Et ecce vobis videntibus, postquam illud derexero, ad promissam requiẽ properabo. Trementer ergo sacerdoti trementi confessa, post absolutionem receptam, quietè se in lecto collegit, & in Domino feliciter obdormiuit.

In castro Pamarco, in montanis Apuliæ posito, patri & matri vnica erat filia, in tenera ætate tenerè perdilecta. Qua infirmitate graui ad mortem perducta, parentes eius successione aliam non sperantes, se in illa quasi mortuos reputabant. Conuenientibus ergò consanguineis & amicis ad flebile nimis funus, iacebat mater infelix ineffabilibus completa doloribus, & absorpta suprema tristitia, de his, quæ fiebant, nihil penitus aduertebat. Interim sanctus Franciscus, vno tantum socio comitatus appars, desolatam visitare dignatus est sceminam, quam sibi senserat esse deuotam, & pijs eam affatus alloquijs: Noli flere, inquit, nam lucernæ tuæ lumen, quod deploras extinctum, mea tibi est intercessione reddendum. Surrexit continuo mulier, & quæ sibi dixerat sanctus, omnibus manifestans, non permisit extinctum corpus efferrî: sed cum magna fide sancti Francisci nomen inuocans, & mortuam felix apprehendens, viuam & incolumem, cunctis videntibus & mirantibus, alleuauit.

Cum fratres de Noceria, peterent quoddam plaustrum à quodam viro Petro nomine, quo aliquantulum indigebant, stultè respondit eis, pro petito subsidio irrogando conuicium, & pro eleemosyna, ad honorem sancti postulata Francisci, in nomen ipsius blasphemiam iaculando. Poenituit hominem statim insipientiæ suæ, diuino super eum irruente pauore, nè fortè ultio Domini sequeretur, sicut & fuit protinus subsequuta. Nam infirmatus continuo primogenitus eius, paruo elapso spatio, spiritum exhalauit. Voluitabatur per humum pater infelix, & sanctum Dei Franciscum vocare non cessans, cum lachrymis exclamabat: Ego sum, qui peccaui, ego qui iniquè locutus sum: me in persona propria flagellare debuisti. Redde sancte iam poenitenti, quod abstulisti impiè blasphemanti. Tibi me reddo, tuis me obsequijs semper expono. nam & deuotum sacrificium laudis pro tui honore nominis semper offeram Christo. Mira res. Ad hæc verba surrexit puer, & planctum prohibens, se morientem eductum de corpore, per beatum Franciscum deductum asseruit, & reductum.

Cuius-

Innocent. S.
Franciscum,
& mox sanatur.

Insigne miraculum pro confessionis approbatione.

Puella redit ad vitam.

Diuina ultio in blasphemum.

Mortuus resurgit.

Cuiusdam vr̄bis Romæ notarij puerulus vix septennis, matrem ad ecclesiam sancti Marci euntem, puerili more sequi desiderans, dum remanere domi compelleretur à matre, per fenestram palatij se proiecit, & vltima quassatione collisus, cōtinuò expirauit. Mater verò, quæ nondum longè discesserat, ad sonitum corruentis, præcipitium pignoris suspicata, celeriter redijt: filiumque reperiens tam miserabili casu repente subtractum, protinus sibi ipsi manus iniecit vtrices, ac dolorosis clamoribus totam excitauit viciniam ad lamētum. Frater verò quidam nomine Raho, de ordine Minorum, illuc se ad prædicandum conferens, propinquauit ad puerum, & fide plenus, ait ad patrem: Credis ne sanctum Dei Franciscum posse filium tuum à mortuis suscitare propter amorem, quem semper ad Christum habuit, pro reddenda vita hominibus Crucifixum? Quo respondente, se firmiter credere & fideliter confiteri, seruumque sancti in perpetuū se esse futurum, si tantum à Deo munus per ipsius merita recipere mereretur: prostrauit se frater ille cum fratre socio in oratione, cæteros qui aderant, excitans ad orandum. Quo factò, cœpit puer aliquantulum oscitare, & apertis oculis, brachijsque eleuatis, seipsum erexit, & statim coram omnibus ambulauit incolumis, per mirandam sancti virtutem vitæ simul redditus, & saluti.

Fide patris
resuscitatur
filius defun-
ctus, S. Fran-
cisci inter-
uenientibus
meritis.

In ciuitate Capuæ dum puer quidam super ripam Vulturni fluminis cum pluribus iocaretur, incautus cecidit in profundum. Quem fluminis impetus celeriter vorans, sub sabulo mortuum sepeliuit. Proclamantibus autem pueris, qui cum eo luserant circa flumen, populosa illuc multitudo conuenit. Cumque vniuersus populus suppliciter & deuotè beati Francisci merita inuocaret, vt deuorum sibi parentum fidem adspiciens, prolem à mortis periculo dignaretur eripere: natator quidam procùl adstans, clamoribus auditis accessit, & post diuinam inquisitionem, inuocato tandem beati Francisci subsidio, locum inuenit, in quo limus in modum sepulcri, pueri cadauer obtexerat. Quem effodiens & extrà deportans, dolens defunctum inspexit. Licet autem populus qui adstabat, videret iuuenem mortuum, nihilominus tamen flens & euilans, proclamabat: Sancte Francisce, redde puerum patri suo. Sed & Iudæi, qui venerant, naturali pietate commoti, dicebant: Sancte Francisce, redde puerum patri suo. Subitò puer, letantibus & mirantibus cunctis, exurgens incolumis, duci se ad ecclesiam beati Francisci suppliciter postulauit, vt gratias illi deuotus exolueret, cuius se nouerat virtute mirabiliter suscitatum.

Rursus ali-
defunctus
excitatur.

In ciuitate Suesæ in vico, qui Ad columnas dicitur, repente quædam corruens domus, vnum absorbit iuuenem, & subitò interemit. Viri aurè & mulieres, ruinæ sonitu excitati, vndique accurrentes, eleuauerunt hinc inde ligna & lapides, & miseræ matri mortuum filium reddiderunt. Illa verò amarissimis repleta singultibus, sicut poterat, dolorosis vocibus exclamabat: Sancte Francisce, sancte Francisce, redde mihi filium meum. Non solum autem illa, sed & omnes qui aderant, beati patris præsidium flagitabant. Sed cum non esset neque vox, neque sensus, cadauer posuerunt in lectulo, & ad sepeliendum ipsum, diem crastinum expectabant. Mater verò fidutiam habens in Domino per merita sancti eius, votum emisit, noua se sindone beati Francisci operturam altare, si filium suum reuocaret ad vitam. Et ecce circa horam noctis mediam, cœpit iuuenis oscitare, & calescentibus membris, viuus exurgens & sanus, in laudis verba prorumpit. Sed & clerum, qui conuenerat, & populum vniuersum excitauit ad laudes & gratias Deo & beato Francisco cum mentis lætitia persoluendas.

Votū nesci-
pat mulier,
& filius eius
vitæ restitu-
itur.

Iuuenis quidam Gerlandinus nomine, de Ragusia oriundus, vindemiariū tempore ad vineas exiēs, cum in vase vinarario, vt vtres impleret, sub torculari se mitteret, repente prægrandes lapides, motis in se lignorum struibus, caput ipsius lethali percussione quassauerunt. Festinauit continuò pater ad filium, & desperans obrutum non adiuuit, sed eum sub onere, sicut corruit, sic reliquit. Accurrerūt expeditius vinitores, magni clamoris vocem lugubrem audientes, multoque cum patre pueri dolore completi, extraxerunt iuuenem iam mortuum à ruina. Pater verò ipsius, Iesu pedibus prouolutus, humiliter precabatur, vt filium suum vnicum per sancti Francisci merita, cuius tunc imminebat solennitas, sibi reddere dignaretur. Ingeminabat preces, vouebat officia pietatis, & sancti viri corpus se visitaturum cum filio, si suscitaretur à mortuis, repromisit. Mirum certè. Continuò puer, qui toto fuerat corpore conquassatus, restitutus vitæ & integrè sospitari, gaudens coram omnibus exurrexit, plangentes obiurgans, & sancti Francisci suffragijs vitæ se redditum asseuerans.

Vouet alius
se aditurum
sepulcrū S.
Francisci, &
filius reu-
ulscit.

Quendam alium mortuum in Alemania suscitauit, de quo dominus Papa Gregorius

rius

rius tempore translationis ipsius sancti, fratres omnes, qui ad translationem & Capitulum conuenerant, per Apostolicas literas certos reddidit & gaudentes. Miraculi huius seriem, quia ignorauit, non scripsi, credens Papale testimonium omnis assertionis excellere instrumentum.

De his, quos à mortis periculo liberauit.

IN confinibus Vrbs, vir quidam nobilis Rodolphus nomine, cum Deo deuota vxore fratres Minores suo recepit hospitio, tam hospitalitatis gratia, quam beati Francisci reuerentia & amore. Nocte uero illa in summitate turris dormiens custos castri, cum iaceret super struem lignorum, in ipsa muri positorum crepidine, ipsorum soluta compage, in tectum palatij corruit, & exinde super terram. Excitata ad sonitum casus tota familia, & custodis intellecta ruina, dominus castri & domina cum fratribus accurrerunt. Is uero qui ab alto corruerat, absorptus fuerat tam profundo sopore, ut nec ad casum euigilaret iterata ruina, nec ad strepitum accurrentis familiae cum clamore. Trahentium tandem, & impellentium manibus excitatus, conqueri coepit, quod dulci fuisset quiete priuatus, inter beati Francisci brachia suauiter asserens se dormisse. Cum uero de casu proprio doceretur ab alijs, & in imo se uideret, qui in alto iacuerat, stupens esse factum, quod fieri non perceperat, poenitentiam se facturum ob reuerentiam Dei & beati Francisci, coram omnibus repromisit.

Eccè ege-
gium mira-
culum.

Presbyter è
manifesto
mortis peri-
culo libera-
tur.

In castro Pophis, quod in Campania positum est, sacerdos quidam Thomas nomine, accessit ad reparandum ecclesiae molendinum. Deambulans autem incaute secus extrema canalus, quod gurges profundus copioso defluebat influxu, subito casu cauiloso ligno intrusus est, cuius impulsu uoluitur molendinum. Cum igitur confertus iaceret in ligno, & super os ipsius, quia supinus erat, aquarum imperus inundaret, corde tamen, quia lingua non poterat, sanctum Franciscum flebiliter inuocabat. Per magnum uero spatium sic illo iacente, ac de uita ipsius iam penitus socijs desperatis, in contrariam partem molam cum uolentia reuoluerunt, & sic eiectus sacerdos, palpans uolutabatur in aquae meatu. Et ecce quidam frater Minor indutus tunica candida, & fune succinctus, cum magna suauitate arreptum per brachium, extra flumen eduxit, dicens: Ego sum Franciscus, quem inuocasti. Ille uero sic liberatus, nimis obstupuit: uolensque pedum ipsius osculari uestigia, huc atque illuc anxius discurrerat, quarens à socijs, Vbi est ille? Quod abiit sanctus? Qua uia discessit? Viri autem illi tremefacti, proni ceciderunt in terram, sublimis Dei gloriosa extollentes magnalia, & uirtuosa merita humilis serui eius.

Præclarum
fanè mira-
culum.

Iuuenes quidam de Burgo Celani, pro metendis herbis exierant ad campestria quaedam in quibus uetus latebat puteus, herbis in summo ore uirentibus obumbratus, qui quasi per passus quatuor aquarum altitudinem continebat. Segregatis igitur per campum discurrentibus pueris, unus ex improuiso decurrit in puteum. Absorbente autem profunda fouea corpus, spiritus mentis sursum recurrebat ad beati Francisci suffragium, clamans in ipso lapsu fideliter & fidenter: Sancte Francisce, adiuua me. Ceteri huc atque illuc se uertentes, dum puer alius non compareret, clamore, circuitu & lachrymis requirebant eundem. Comperito tandem, quod in puteum cecidisset, festinantes cum gemitibus redierunt ad Burgum, indicantes euentum, exposcentes auxilium. Redeuntibus autem illis cum multa hominum turba, demissus unus per funem in puteum, puerum respexit in aquarum superficie residentem, nihil passum penitus lationis. Extractus uero de puteo puer, dixit omnibus qui adstant: Quando subito cecidi, beati Francisci patrocinium inuocaui, qui corruenti mihi statim praesentialiter affuit, & manum porrigens, leuiter apprehendit, nec unquam deseruit, donec unà uobiscum de puteo me eduxit.

Duplex mi-
raculum in

In ecclesia beati Francisci apud Assisum, dum praesente Romana Curia praedicaret dominus Episcopus Hostiensis, qui postmodum summus Pontifex extitit Alexander, quidam lapis ponderosus & magnus incaute super pulpitem excelsum & lapideum derelictus, praemietate pressurae impulsus, super caput cuiusdam cecidit mulieris. Extimantes igitur circumstantes perfecte ipsam iam mortuam, & caput eius totaliter conuassatum, cooperuerunt eam pallio, quo erat amicta, ut sermone finito educeretur extra ecclesiam lugubre funus. Ipsa uero se beato Francisco, ante cuius iacebat altare, fideliter commendauit. Et ecce praedicatione finita, mulier coram omnibus adeo surrexit incolumis, ut nullius in ea lationis uestigium appareret. Sed & quod

& quod est amplius admirandum, cum per longa tempora vsque ad horam illam dolorem capitis quasi continuum habuisset, plenè fuit extunc ab omni morbi molestia liberata, sicut ipsa postmodum testabatur.

Apud Cornetum cum in loco fratrum ad fusionem campanæ viri quidam conuenissent deuoti, puerulus quidam octennis Bartholomæus nomine, xenium quoddam fratribus laborantibus apportauit. Et ecce subito ventus vehemens, concussa domo, ostium portæ graue quidè & magnū, super ipsum puerulū ita valido proiecit impulsu, vt quē tam ingens pondus oppresserat, lethali crederetur collisione quassatus. Sic enim totaliter iacebat tumulatus sub pondere, vt nihil exterius appareret. Accurrerunt omnes, qui aderant, beati Francisci virtuosam dexteram inuocantes. Sed & pater ipsius, qui rigescentibus membris se mouere non poterat præ dolore, votis & voce sancto Francisco filium offerebat. Leuatum est deniquè funestum pondus desuper puerum: & ecce quem credebant mortuū, quasi suscitatus à somno, lætus apparuit, nullam in se prorsus præferens læsionem. Igitur cum quatuordecim esset annorum, factus est frater Minor, vir postea literatus, & famosus in ordine prædicator.

vna muliere

Eccè quot
miracula ad
inuocatio-
nem B. Frã-
cisçi.

Homines de Lentino, lapidem prægrandem absiderunt de monte, qui supponendus erat altari cuiusdam ecclesiæ beati Francisci in proximo consecrandæ. Cum autem ferè quadraginta homines lapidem illum supponere vehiculo niterentur, repperitis sapius viribus, super quendam hominem lapis ille cecidit, & in modum sepulcri obrexit. Sed cum mente confusi, quid facerent, ignorarent, maior pars hominū desperata discessit. Porro viri decem, qui remanserant, lugubri voce sanctum inuocantes Franciscum, nè in suo seruitio sic horrendè mori hominem pateretur, resumpto tandem corde, tanta facilitate lapidem amouerunt, vt nullus dubitaret virtutem affuisse Francisci. Surrexit homo incolumis in omnibus membris, insuper & lumen recuperauit limpidum oculorum, quod habuerat obscuratum, vt omnibus daretur intelligi, quàm in rebus desperatis beati Francisci merita validæ sint virtutis.

Triplex mi-
raculum.

Simile quoddam accidit apud sanctum Seuerinum in Marchia de Ancona. Dum enim lapis prægrandis de Constantinopoli apportatus, ad basilicam beati Francisci multorum viribus traheretur, rapido lapsu est super quendam trahentium deuolutus. Cumque ille non solum crederetur defunctus, sed etiam totaliter comminutus, assistente sibi beato Francisco, & lapidem subleuante, absque omni læsione sanus & incolumis, lapidis proiecto pondere, profiliuit.

Icè aliud il-
lustre sanè.

Bartholomæus Caietanus cuius, cum ad constructionem cuiusdam ecclesiæ beati Francisci non modicum desudaret, ruente trabe quadam infirmiter posita, eiusque opprimente ceruicem, fuit grauiter conquassatus. Ipse verò mortem sibi sentiens imminentem, vel erat vir fidelis & pius, à quodam fratre viaticum postulauit. Quod frater ille tam celeriter asserere non valens, quia mori subito credebatur, beati Augustini verba protulit, dicens ei: Crede, & manducasti. Sequenti verò nocte beatus Franciscus cum vndecim fratribus illi apparuit, & inter vbera portans agniculū, ad lectum eius accessit, vocauitque illum ex nomine, dicens: Bartholomæe, noli timere, quia non præualebit aduersum te inimicus, qui te in meo seruitio voluit impedire. Hic est agnus, quem tibi dari petebas, quem & propter bonum desiderium suscepisti, cuius etiam virtute consequeris vtriusque hominis sospitatem. Et sic per vulnera manum ducens, ad opus quod cœperat, eum redire præcepit. Qui valde manè consurgens, & ijs, qui eum seminecem reliquerant, incolumis & lætus apparens, admirationem intulit & stuporem. Sed & ipsorum mentes ad beati patris reuerentiam & amorem, tam exemplo sui, quàm sancti miraculo, excitauit.

S. Franciscus
cuidā appā-
rens, sanat
eum mori-
bundum.

Quidam de castro Ceperani, nomine Nicolaus, in manus inimicorum crudelium incidit die quadam. Qui crudelitate ferali vulneribus eum super vulnera concidentibus, vsque adeò super miserum sauiērunt, donè vel extinctum crederent, vel protinus extinguendum. Clamauerat autem Nicolaus prædictus, cum primos ictus exciperet, alta voce: Sancte Francisce succurre mihi, sancte Francisce adiuua me. Hanc vocem à remotis audierunt quamplurimi, licet auxilium ferre non possent. Deportatus tandem domum, totus suo sanguine volutatus, fiducialiter assererat se mortem ex illis vulneribus non visurum, nec etiam se tunc sentire dolores, quoniam sanctus Franciscus sibi succurrerat: & vt poenitentiam ageret, à Domino impetrauit. Quod & sequens confirmauit euentus. Nam lotus à sanguine, continuò contra humanam spem extitit liberatus.

Res admi-
randa sanè.

Filius cuiusdā nobilis in castro sancti Geminiani, valido languore detentus, omni- que ulterius desperatus salute, ad extremum vsque perductus est. Riuus etenim san- guinis ab oculis eius emanabat, sicut ex vena brachij affolet ebullire. Cæterisque propinquæ mortis veris indicijs in reliquo corpore apparentibus, iudicabatur pro mortuo. Sed & pro debilitate spiritus & virtutis, sensus & motus vsu priuatus, visus est penitus emigrasse. Congregatis autem ex more ad planctum parentibus & ami- cis, ac de sola agentibus sepultura, pater ipsius fiduciam habens in Domino, concito gressu ad ecclesiam cucurrit beati Francisci, quæ in eodem erat castro constructa, & cingulo suspenso ad guttur, cum omni humilitate se prostravit in terram: sicque vo- ta vouens & multiplicans preces, suspirijs & gemitibus meruit apud Christum, san- ctum Franciscum habere patronum. Reuersus itaque statim pater ad filium, & sani- tati restitutum inueniens, luctum in gaudium immutauit.

Redit ad fa-
nitatē iam
mortuus.

Item dur
puella.

Simile quiddam meritis sancti operatus est Dominus circa puellam quandam in Catalonia de villa nomine Thamarit, & circa aliam de Ancona: quæ cum essent præ nimietate ægritudinis in ultimo spiritu constitutæ, beatus Franciscus fideliter à pa- rentibus inuocatus, perfectæ continuò eas restituit sanitati.

Euomit qui-
dā haustum
virus.

Clericus quidam de vico Albo, nomine Matthæus, veneno mortifero bibito, in- tantum fuit grauatus, quòd loqui aliquo modo non valens, solum finalem exitum expectabat. Sacerdos quidam, vt sibi confiteretur, admonuit, & verbum vnum ab eo extorquere non valuit. Ipse verò in corde suo humiliter Christum orabat, vt per beati Francisci merita, à mortis eum faucibus eripere dignaretur. Moxque vt confortatus à Domino beati Francisci nomen fidei deuotione deprompsit, testibus qui aderant, veneno euomito, liberatori suo gratias egit.

Vouet nau-
te sancto, &
mox exau-
diuntur.

In magno maris periculo positi quidam nauæ, cum milliaria decem à portu Ba- rulitano distarent, in grauescente nimium tempestate, iam de vita dubij, ancoras sub- miserunt. Verum spiritu procellarum, mari feruentius tumescente, fractis funibus & relictis ancoris, incerto & inæquali cursu per aquora gradiebantur. Tandem nutu diuino mari placato, ad resumendas ancoras, quarum funes superius enarabant, toto se conamine parauerunt. Cumque id perficere proprijs viribus non valerent, plurimorum sanctorum inuocato subsidio, multisque iam sudoribus liquefcentes, nec vnā per totam diem resumere potuerunt. Aderat autem naua quidam, Per- fectus nomine, sed moribus imperfectus, qui cum irrisione quadam dixit ad socios: Ecce sanctorum omnium inuocatis auxilium, & vt videtur, nullus est qui succurrat. Inuocemus istum Franciscum, qui nouellus est sanctus, si quo modo in mare se de- mergat, & ancoras perditas reddat. Consenserunt ceteri non irrisoriè, sed veraci- ter, suasioni Perfecti, & ipsius obiurgantes irrisorium verbum, firmauerunt cum san- cto spontaneum votum. Satimque in momento sine aliquo admiculo natauerunt anchoræ super aquas, quasi ferri natura versa foret in ligneam leuitatem.

Vas vacuū
diuinitus
aqua imple-
tur.

Duo mira-
cula.

Peregrinus quidam inualidus corpore propter febris peracutæ symptomata, quam fuerat antè perpeffus, nauis quadam subuectus, de vltamarinis partibus venie- bat. Ferebatur autem & ipse ad beatum Franciscum præcipuo deuotionis affectu, & eum sibi apud celestem Regem elegerat aduocatum. Cum igitur necdum perfectè li- ber à morbo, sitis angustiaretur ardoribus, deficiente iam aqua, coepit alta voce cla- mare: Ite fidenter, haurite poculum mihi, quia beatus Franciscus vasculum meum aqua repleuit. Mirum certè. Inuenerunt vas aqua repletum, quod fuerat antè vacu- um derelictum. Alio verò die cum tempestate suborta operiretur nauis fluctibus, & procellis quateretur perualidis, ita vt iam naufragium timerent, coepit idem infirmus subito clamore vociferari per nauem: Surgite omnes, inquit, & beato Francisco ve- nienti occurrere. Ecce ad saluandum nos adest. Sicque cum voce magna & lachrymis in faciem præcidens, adorauit. Statim ad sancti visionem, omnem sospitarem resum- psit infirmus, & maris fuit tranquillitas subsequuta.

Frater Iacobus Reatinus, cum in nauicula parua fluuium quendam cum alijs fra- tribus pertransiret, socijs primò super ripam positus, postremò se ad exitum præpara- bat. Sed modico illo ligno per infortunium reuoluto, rectore natante, frater merfus est in profundum. Inuocabant fratres extrà positi affectuosis precibus beatum Fran- ciscum, & vt filio succurreret, lachrymosis gemitibus supplicabant. Submersus au- tem frater, de ventre gurgitis nimis immensū, cum ore non posset, corde clamabat, vt poterat, implorans pij patris subsidium. Et ecce auxiliante sibi patris præsentia,

per

per profundum sicut per aridam ambulabat, & demersam nauiculam capiens, cum ea peruénit ad litus. Mirabile dictu. Vestimenta eius madidata non sunt, nec aqua gutta proximauit ad tunicam.

Multa in vno fratre illustra miracula.

Frater, Bonauentura nomine, cum duobus viris per lacum quendam nauigans, contracta ex parte nauicula, propter aqua influentis impetum, demersus est cum nauis & socijs in profundum. Cum autem de lacu miseriam misericordem patrem Franciscum inuocarent cum multa fiducia, superenatauit subito aqua plena nauicula, & cum eis, sancto praebente ducatum, salubriter peruénit ad portum. Sic & quidam frater de Esculo, submersus in flumine, sancti Francisci meritis extitit liberatus. Sed & in lacu Reatino cum quidam viri & mulieres in consimili essent periculo constituti, ad inuocationem nominis sancti Francisci, de aquarum multarum periculo naufragio salubriter euaserunt.

Multi seruantur in aquis.

Quidam nauis Anconitani, periculosa tempestate iactati, submersiois periculum iam videbant. Cumque sic desperati de vita, S. Franciscum suppliciter inuocarent, lumen in mari magnum apparuit, & cum ipso lumine tranquillitas concessa diuinitus, acsi beatus vir sua miranda virtute & ventis imperare posset, & mari. Quantis autem miraculorum prodigijs beatus hic pater in mari claruerit, & clarescat, quoties ibidem opem tulerit desperatis, nullatenus credo possibile per singula enarrare. Nec mirum si iam regnanti in caelis, collarum est imperium super aquas, cui & in hac mortalitate degenti, omnis corporea creatura, ad suam refigurata originem, mirabiliter seruiebat.

Innumera in mari S. Francisci miracula.

De liberatis à vinculis & carceribus.

IN Romania Græcum quendam, cuiusdam domini seruentem, contigit de furto fallaciter accusari, quem dominus terræ in alto carcere mandauit includi, & grauius vinculari. Domina verò domus, misera serui, quem indubitanter credebat à culpa sibi imposita innocentem, pro liberatione ipsius apud virum precibus insistebat deuotis. Verum non acquiescente viri sui duritia obstinata, recurrit domina supplēx ad sanctum Franciscum, & eius pietati voto cōmendauit infōntem. Protinus affuit miserorum adiutor, & virum in carcere positum misericorditer visitauit: Solut vincula, carcerem fregit, innocentem manibus apprehensum foras eduxit, & ait: Ego sum ille, cui domina tua te deuotè commisit. Cumque ille timore magno corripereetur, & pro descensu altissimæ rupis voraginem circuiret, subito liberatoris sui virtute inueniens se in plano, redijt ad dominam suam: relataque per ordinem miraculi veritate, deuotam dominam, ad Christi amorem & reuerentiam serui eius Francisci feruentius inflammauit.

Voto nuncupato capitiu liberatur.

In Massa sancti Petri, cuidam militi debebat pecuniæ quantitatē pauperculus quidam. Cumque præ inopia facultas non suppeteret persoluendi, captus debitor à milite repetente, misereri sibi orabat suppliciter, dilationem quærens amore beati Francisci. Spreuit superbus miles preces oblatas, & sancti amorem, velut inane quid, inaniter vilipendit. Nam ceruicosè respondens: Tali te, ait, loco recludam, & tali retrudam carcere, quod nec Franciscus, nec aliquis te poterit adiuuare. Tentauit, quod dixit. Carcerem adinuenit obscurum, in quo hominem vinculatum coniecit. Paulopost affuit beatus Franciscus, & fracto carcere, ruptisque compedibus, illum hominem reduxit ad propria. Sic fortitudo Francisci, militem est prædata superbium: captiuum, qui se sibi subiecerat, liberauit à malo, militisque proterui admirando miraculo immansuetudinem commutauit.

O stultū hominacionē.

Item alius capitiu soluitur.

Albertus de Aretio, cum in vinculis atrocissimis teneretur, pro debitis iniuste ab eo petitis, suam innocentiam sancto Francisco humiliter cōmendauit. Ordinem quidem fratrum Minorum plurimum diligebat, & sanctum Franciscum inter sanctos speciali venerabatur affectu. Dixit autem creditor suus voce blasphema, quod nec Franciscus, nec Deus posset eum de suis manibus liberare. Factū est itaq; in vigilia S. Francisci, cum vincus ille nihil comediisset, sed ob sancti amorem, victum suū cuidam tribuisset egeno, nocte veniente apparuit ei vigilantī sanctus Franciscus, ad cuius ingressum vincula de pedibus, & catenæ de manibus ceciderunt, spontè aperta sunt ostia, prosiluerunt tabulæ de solario, & liber abscessit homo ad propria rediens. Impleuit extunc votum, ieiunans vigiliam beati Francisci, & cereo, quem annuatim consuevit offerre, in accrescentis deuotionis indicium, annuatim vnam vnciam superaddens.

Insigne miraculo, non ab simile prius oribus.

Residente in sede beati Petri domino Gregorio nono, quidam, Petrus nomine, de ciuitate Alisia, de heresi accusatus, Romæ captus est, & de mandato eiusdem Pontificis ad custodiendum traditus Episcopo Tyburtino. Quem sub pœna Episcopatus accipiens, compedibus alligauit, obscuroque ipsum carcere, nè posset effugere, includi fecit, panem ei præbens in pondere, & poculum in mensura. Cœpit autem homo ille beatum Franciscum ad sui miserandum multis precibus & fletibus inuocare, eò quòd audierat solennitatis eius iam adesse vigiliam. Et quoniam fidei puritate omnem abdicauerat hæreticæ prauitatis errorem, totaque cordis deuotione adhaererat fidelissimo Christi seruo Francisco, intercedentibus ipsius meritis, à Domino meruit exaudiri. Instante enim iam nocte suæ festiuitatis, circa crepusculum beatus Franciscus in carcerem miseratus descendit, & illum suo nomine vocans, vt citò surgeret, imperauit. Qui timore perterritus, quisnam esset, interrogans, beatum Franciscum adesse audiuit. Cumque virtute præsentia viri sancti, vincula pedum suorum contrafacta conspiceret cecidisse, & tabulas carceris, clauis vltro profilientibus, aperiri, & apertum iter sibi ad exeundum præberi, solutus tamen & obstupefactus, fugere nesciebat, sed ad ianuam clamans, custodes omnes perterritus. Qui cum eum liberatum à vinculis Episcopo nunciassent, post intellectum ordinem rei, ad carcerem Pontifex deuotus accessit, & manifestè Dei virtutem cognoscens, Dominum adorauit ibidem. Vincula quoque coram domino Papa & Cardinalibus delata fuerunt: qui videntes quòd factum fuerat, admirati plurimum, benedixerunt Deum.

Guidolotus de sancto Geminiano, falsò accusatus fuit, quòd veneno interemerat quendam virum, & quòd eodem genere mortis filium eiusdem viri, & vniuersam eius familiam proposuerat enecare. Captus proinde à potestate terræ, grauissimis vinculis aggrauatus, in turrim quandam reclusus est. Ipse verò fidutiam habens in Domino pro sua innocentia, quam sciebat, causam commisit beati Francisci patrocinio defendendam. Excogitante igitur potestate, qualiter criminis obiecti confessionem eliceret per tormenta, qualibusque pœnis confessum faceret interire, nocte illa, cum manè ad cruciatum deberet adduci, sancti Francisci præsentia extitit visitatus, & immenso luminis fulgore vsque manè circumdatus, repletusque gaudio & fidutia multa, securitatem euasionis accepit. Aduenerunt manè tortores, & educum de carcere, eucleo suspenderunt, aggrauantes super eum multa pondera ferri. Depositus est pluriès, & iterum eleuatus, vt pœna pœna succedente, citius ad confessionem criminis arceretur. Sed spiritu innocentia lætabatur in vultu, nullam molestiam prætendens in pœnis. Deinde accensus est ignis sub ipso non modicus, nec propterea capillus est læsus, cum tamen capite dependere ad terram. Tandem bulliente oleo superfusus, virtute patroni, cui se commiserat defendendum, hæc omnia superauit: & sic dimissus liber, saluus abcessit.

De liberatis à periculo partus.

Quædam Comitissa in Sclauonia sicut nobilitate illustris, sic & æmula probitatis, erga S. Franciscum deuotione flagrabat, erga fratres verò sedula pietate. Tempore verò partus duos perpeffa dolores, tanta fuit angustia molestata, vt prolis futurus ortus, præfens videretur matris occasus. Non videbatur infantem eniti posse ad vitam, nisi expiraret è vita, nec tali nitu parere, sed perire. Subuenit cordi eius sancti Francisci fama, virtus & gloria: excitatur fides, inflammatur deuotio: Conuertit se ad auxilium efficax, ad fidum amicum, ad deuotorum solatium, refugium afflictorum: Sancte Francisce, inquit, pietati tuæ supplicant omnia ossa mea, & mente voueo, quòd explicare non possum. Mira ecleritas pietatis. Finis dicendi, finis fuit dolendi: parturiendi meta, pariendi principium. Statim enim omni cessante pressura, partum edidit cum salute. Non fuit immemor voti, non propositi refuga. Ecclesiam quandam pulchram construi fecit, & constructam ad sancti honorem, fratribus assignauit.

In partibus Romanis mulier quædam Beatrix nomine, vicina partui, cum per dies quatuor foetum in ventre portaret extinctum, multis infelix agitabatur angustijs, & exitialibus doloribus vrgebatur. Mortuus foetus matrem cogebat ad mortem, & nondum in lucem productum abortiuum, publicum matris periculum pariebat. Tentabat medicorum auxilium, sed omne humanum remedium laborabat in vanum. Sic de primis maledictionibus copiosus aliquid declinarat in miseram, vt sepulcrum facta

Quidam capitiuus hereticus omnem abiurat hæresim.

Liberatur à carcere.

Homo innocens mire à S. Francisco adiuuatur.

Eccè mira acceleratio auxilii, dum inuocatur S. Franciscus.

Gen. 3.

facta conceptus, sepulcrum pro certo proximum expectaret. Fratribus tandem Minoribus per internuncios tota se deuotione committens, suppliciter aliquid de sancti Francisci reliquijs fide plena poposcit. Contigit nutu diuino aliquantulum inueniri de chorda, qua fuerat sanctus quandoque præcinctus. Mox ut super dolentem posita chorda fuit, omnis facillimè solutus est dolor, mortis causa mortuus foetus emissus, pristina sanitas restituta.

Vide quid possint sancti, quando tanta vis est etiam in minimis eorum rebus.

Cuiusdam de Caruio nobilis viri vxor, Iuliana nomine, pro filiorum morte annos trahebat lugubres, & continuè infelices deplorabat euentus, pro eo quod omnes, quos cum pressura portauerat filios, modico interiecto tempore cum vehementiori dolore sepulturæ tradiderat. Cum igitur quatuor mensium conceptum haberet in utero, magisque propter euentus præteritos de conceptæ prolis sollicitaretur obitu, quam de ortu, beatum patrem Franciscum pro vita nondum nati foetus fideliter precabatur. Ecce autem nocte quadam dormienti sibi mulier quædam apparebat in somnis, formosum puerulum gestans in manibus, illumque lætissimè offerebat eidem. Cum verò illa recipere recusaret, quem statim formidabat amittere, mulier illa subiunxit: Securè suscipias, quia quem tuo mœrori compatiens facer mittit Franciscus, vita viuet, & sospitate gaudebit. Statim euigilans mulier, intellexit per offensam sibi cælitus visionem, beati Francisci sibi adesse suffragium. Extunc abundantiori completa lætitia, pro suscipienda prole iuxta promissum multiplicauit preces, & vota promisit. Impletum est deniquè tempus parienti, & peperit foemina masculum, qui iuuenilis robore florens ætatis, tanquam per beati Francisci merita fomentum suscipere vitæ, incitamentum parentibus præbuit ad Christum & sanctum eius deuotionis affectus. Simile quiddam huic in Tyburis ciuitate sanctus pater effecit. Cum enim mulier quædam filias plurimas peperisset, desiderio prolis fatigata virilis, apud sanctum Franciscum preces ingeminauit & vota. Concepit igitur eius meritis mulier illa, & geminos ei parere dedit, qui pro vno fuerat exoratus.

Parit mulier quæ antea abortierat.

Apud Viterbum partui propinqua mulier, morti propinquior censebatur, visceralibus tormentata doloribus, & tota calamitosa in infortunijs mulierum. Cumque naturæ succumbente virtute, omnis deficeret artis industria, inuocato beati Francisci nomine, liberata confestim mulier, partum salubriter terminauit. Sed assecuta quod voluit, & oblita beneficij quod accepit, honorem sancto non deferens, die natalis ipsius ad opera seruilia manus extendit, & ecce subito dextrum brachium ad laborem extensum, inflexibile remansit & aridum. Quod cum studeret ad se reuocare cum altero, vltione consimili & illud exaruit. Timore igitur diuino correpta mulier, redintegrauit votum, vsuque membrorum, quem propter ingratitude amiserat & contemptum, per misericordis & humilis sancti merita, cui se iteratò deuouit, recuperare promeruit.

Vide præterea in S. Francisci festo laborantis,

Mulier quædam de partibus Aretinis cum per septem dies partus discrimina sustineret, & iam in nigredinè versâ, desperata esset ab omnibus, votum fecit beato Franciscò, & eius coepit moriens auxilium inuocare. Emissò autem voto celeriter obdormiuit, viditque in somnis beatum Franciscum se dulciter alloquentem ac requirentem, vtrum faciem ipsius agnosceret, & an antiphonam illam Virginis gloriosæ, Salue Regina misericordiae, sciret ad honorem huius Virginis recitare. Qua respondente se habere notitiam de vtriusque: Incipe, ait sanctus, antiphonam sacram, & antequam compleas, paries cum salute. Ad hanc vocem & euigilauit mulier, & cum timore coepit dicere: Salue Regina misericordiae. Cumque illos misericordes oculos precaretur, fructumque commemoraret vteri virginalis, continuo cunctis liberata pressuris, infantem peperit speciosum, gratias agens Reginae misericordiae, quæ per beati Francisci merita, ipsius fuerat dignata misereri.

Notet hæc Lector pius, & cõtenuat hæreticorum blasphemias

De cæcis illuminatis.

IN conuentu fratrum Minorum Neapoli cum quidam frater, Robertus nomine, cæcus annis plurimis extitisset, creuit in oculis eius caro superflua, motu & vsu impediens palpebrarum. Cum igitur fratres forenses, ad diuersas mundi partes tendentes, ibidem plurimi conuenissent, beatus pater Franciscus speculum obedientiae sanctæ, ut eos miraculi nouitate hortaretur ad iter, prædictum fratrem ipsis præsentibus tali modo curauit. Iacebat nocte quadam frater Robertus prædictus æger ad mortem, iamque sibi fuerat anima commendata, cum ecce adstitit ei beatus pater

Vide quid
possint San-
cti, in cura-
dis agris.

cum tribus fratribus, omni sanctitate perfectis, videlicet sancto Antonio, fratre Augustino, & fratre Iacobo de Assisio, qui sicut cum perfectè fuerant secuti dum viuerent, ita & ipsum alacriter comitabantur post mortem. Accipiens cultellum S. Franciscus, carnem superfluum rescacuit, lumen restituit pristinum, & à mortis eum faucibus reduxit, dixitque illi: Fili Roberre, gratia, quam tecum feci, signum est fratribus ad remotas nationes euntibus, quòd ego precedam eos, & ipsorum dirigam gressus. Vadant, inquit, gaudenter, & iniunctam obedientiam alacri animo exequantur.

Cæca mulier sub Missa videt, & Christi corpus adorat.

Apud Thebas in Romania mulier cæca vigiliâ S. Francisci in pane tantum & aqua ieiunans, ad ecclesiam fratrum Minorum summo manè festiuitatis à viro suo superducta est. Quæ, dum Missa celebraretur, in eleuatione corporis Christi oculos aperuit, clarè vidit, deuotissimè adorauit. In ipsa verò adoratione voce magna proclamans, Gratias, inquit, Deo, & sancto eius, quia video corpus Christi. Omnibus, qui aderant, in vocem exultationis conuersis, post sacrorum expletionem, reuersa est mulier in domum suam cum gaudio spiritus, & lumine oculorum. Exultabat quidem mulier non solum, quia lucis corporeæ recuperarat adspectum, verum etiam quia sacramentum illud mirificum, quod est lumen animarum verum & viuum, respectu primario per beati Francisci merita, fidei suffragante virtute, meruerat intueri.

Oculus restituitur.

In Campania puer quidam quatuordecim annorum de castro Pophis, subita vexatus angustia, sinistram oculum amisit ex toto. Passionis acerbitas sic de loco suo propulit oculum, quòd per octo dies extrà, neruo relaxato, longitudine digiti vnus ad maxillas dependens, penè aridus est effectus. Sed cum sola superesset abscissio, & à medentibus foret penitus desperatus, pater eius ad auxilium beati Francisci tota se mente conuertit. Non defuit ille indefessus miserorum adiutor precibus supplicantis. Nam oculum aridum mirabili virtute in locum suum pristinumque vigorem restituit, & lucis optatæ radijs illustrauit.

Vide repentnam curationem.

In eadem Prouincia apud Castrum, magni ponderis lignum ex alto proruit, & cuiusdam sacerdotis caput grauissimè quassans, sinistram oculum excecavit. Qui humi deiectus, coepit alta voce sanctum Franciscum luctuosè clamare, dicens: Succurre pater sanctissime, vt ad festum tuum ire valeam, sicut fratribus tuis ire promisi. Erat enim vigilia sancti. Qui statim exurgens, per optime liberatus, in vocem prorupit laudis & gaudij, & circumstantes omnes, qui eius miseriam condolebant, in stuporem conuertit & iubilum. Iuit ad festum narrans omnibus, quam in se expertus fuerat, clementiam & virtutem.

Item aliam.

Vir quidam de monte Gargano, dum in vinea sua laborans, lignum quoddam ferro succideret, proprium percussit oculum, & sic diuisit per medium, vt quasi media pars ipsius exterius dependeret. Cumque in tam desperato periculo desperaret sibi posse per hominem subueniri, ieiunaturum se in festo sancti Francisci, si ei succurreret, repromisit. Statim in loco suo debito viri oculum sanctus Dei restituit, sicque diuisum reiuuauit, & lumine pristino decorauit, vt nullius lationis vestigia remanerent.

Cæcus à natiuitate videt.

Filius cuiusdam nobilis viri à natiuitate cæcus, meritis beati Francisci lumen recepit optatum. Qui nomen ab euentu sortitus, illuminatus vocatus est. Assumpsit postea cum in atate esset, ordinem beati Francisci, accepti beneficij non ingratus: tantumque profecit in lumine gratiæ & virtutis, vt verè lucis filius videretur. Tandem beati patris promerentibus meritis, sanctum initium sine sanctiori conclusit.

Obserua Lectorem meritum hospitalitatis.

In Zachanto, quod est castrum iuxta Ananiam, miles quidam Gerardus nomine, oculorum lumen ex toto perdiderat. Accidit autem, vt duo fratres Minores, ab exteris partibus venientes, ad domum ipsius hospitaturi diuerterent. Suscepti itaque deuotè propter reuerentiâ sancti Francisci à familia tota, & cum omni benignitate tractati, gratias agentes Deo & hospiti, ad locum fratrum deuenire vicinum. Nocte igitur quadam beatus Franciscus vni fratrum illorum in somnis apparuit, dicens: Surge, festina cum socio ad domum hospitis nostri, qui Christum & me suscepit in vobis. volo enim beneficia rependere pietatis. Cæcus quidem effectus est suis promerentibus culpis, quas pœnitentiâ non studuit confessione purgare. Disparente quoque patre, frater festinus surrexit, vt mandatum cum socio celeriter adimpleret. Venientesque ad hospitis domum, cuncta quæ viderat alter, per ordinem narrauerunt eidem. Stupuit vir ille non modicum, & vniuersa quæ dicebantur, vera esse confirmans, compunctus ad lachrymas, confessus est libens. Tandem correctione præmissa, interioriq; homine taliter renouato, exteriorem continuo recuperavit adspectum. Huius mira culi fama

DE S. FRANCISCO CONFESSORE.

631

fama circumquaque diffusa, non solum ad reuerentiam sancti, verumetiam ad confessionem humilem peccatorum, & hospitalitatis gratiam plurimos incitauit.

Nota hic de sacramentali Confessione,

De liberatis à diuersis infirmitatibus.

A Pud Castrum plebis, iuuenis quidam mendicus surdus erat & mutus à natiuitate sua, qui linguam adeò curtam habebat ac tenuem, quòd multoties exquisita à pluribus, præcisâ penitus videretur. Vir quidam Marcus nomine, ipsum propter Deum suscepit hospitio, qui eum sibi benefacere sentiens, coepit cum ipso assiduus demorari. Serò quodam cum prædictus vir cœnaret cum coniuge, adstante puero coram eis, dixit vxori: Hoc ego maximum miraculum reputarem, si beatus Franciscus huic auditum redderet & loquelam. Et adiecit: Voeo Deo, quòd si hoc sanctus Franciscus dignabitur operari, propter amorè suum huic puero expensas conferam, donèc viuet. Mirum certè: Subitò lingua creuit, & locutus est, dicens: Gloria Deo, & sancto Francisco, qui mihi loquelam præbuit & auditum.

Eccè infigne miraculum.

Frater Iacobus de Iseo, cum puerulus esset in domo paterna, rupturam incurrit corporis valde grauem. Superno verò afflatus spiritu, licet esset iuuenis & infirmus, ordinem sancti Francisci deuotus intrauit: nulli tamen, qua vrgebat infirmitate, detexit. Factum est autem, cum corpus sancti Francisci transferretur ad locum, ubi preciosus sacrorum ossium eius nunc thesaurus est conditus, affuit & tunc dictus frater translationis gaudijs, vt glorificati iam patris corpori honorem debitum exhiberet. Et appropinquans tumbæ, in qua ossa sacra fuerant collocata, præ deuotione spiritus sacrum tumulum complexatus, subitò miro modo ad loca debita partibus reuocatis, sanum se sensit, succinctorium deposuit, & extunc ab omni dolore præterito liber fuit. Ab infirmitate quoque consimili frater Bartholus de Eugubio, frater Angelus de Tuderto, Nicolaus sacerdos de Stichano, Iohannes de Fora, vir quidam de Pisis, & alius de castro Cisternæ, Petrus quoque de Sicilia, & homo quidam de castro Spelli iuxta Assisium, & quamplures alij per Dei misericordiam & beati Francisci merita, extiterunt mirabiliter liberati.

Sanantur herniosi alique.

In maritima mulier quædam mentis alienationem per quinquennium passâ, visu & auditu priuata est. Indumenta dilaniabat dentibus, ignis & aquæ periculum non timebat, & caduci morbi ad summum incurrerat horribilem passionem. Noctè verò quadam, cum discerneret sibi diuina misericordia misereri, salutaris fulgore lucis superillustrata diuinitus, vidit beatum Franciscum super solum federe sublime: ante quem prostrata, sanitatem suppliciter exposcebat. Illo verò nondum fauente precibus, firmavit mulier votum, promittens pro Dei amore, ac sancti, petentibus, donec haberet, eleemosynam non negare. Illic sanctus pactum recognouit, quòd olim cum Domino fecerat simile, & signans eam Crucis signaculo, integram sibi restituit sanitatem. A consimili passione puellam quandam de Nursia, & filium cuiusdam nobilis viri, & alios quosdam, relatione veridica compertum est, sanctum Dei Franciscum misericorditer liberasse.

Mulier dâ vouet, mox sanatur.

Petrus de Fulgineo, ad visitandum limina beati Michaëlis quodam tempore peregrinus, dum minus reuerenter peregrinationem peregrinatioem peregisset, fontis cuiusdam aquam degustans, à dæmonibus est inuasus: & exinde per tres annos obsessus, discerpebatur in corpore, pessima loquens, & horrenda præterens, habens aliquandò lucida interualla, beati virtutem, quam efficacem audierat ad effugandas aëreas potestates, humiliter requisit. Et ad sepulcrum pij patris accedens, mox vt illud contigit manu, à dæmonibus, cum crudeliter discerpentibus, mirificè liberatus fuit. Similitè tam modo mulieri cuidam de Narnio, habenti dæmonium, misericordia Francisci subuenit, & alijs pluribus, quorum vexationum angustias, & curationum modos, longam esset per singula enarrare.

Mira vis contacti sepulcri.

Vir quidam nomine Bonus, homo de ciuitate Fani, paralyticus & leprosus, ad ecclesiam beati Francisci à parentibus deportatus, vtriusque morbi plenam consecutus est sanitatem. Sed & alius iuuenis quidam, Acto nomine, de sancto Seuerino, totus leprosus, voto emisso, & ad sepulcrum sancti delatus, meritis ipsius à lepra mundatus est. Habuit quidem sanctus supra huiusmodi morbo curando præcellentem virtutem, pro eo quòd humilitatis & pietatis amore, leproforum obsequijs se humiliter deputarat.

Præcellens virtus S. Francisci in lepra curanda.

Nobilis quædam mulier, Rogata nomine, in Episcopatu Sorano, per vigintitres annos

annos fluxu fuit sanguinis fatigata, sed & à quāpluribus medicis quamplurima mala perpeſſa. Præ nimietate quidem languoris, ſæpius videbatur mulier expirare. Sed ſi quādo fluxus huiusmodi ſtringebatur, tumefcebat corpore toto. Audiens autem quendam p̄terum Romano ſermone canentē miracula, quæ Deus per beatū Franciſcum fuerat operatus, nimio dolore commota, tota prorupit in lachrymas, ſicque intrā ſe fide accenſa, dicere cœpit: O beate pater Franciſce, qui tantis coruſcas miraculis, ſi me digneris ab hac ægritudine liberare, magna tibi accreſcet gloria, quoniam adhuc tārū miraculū non feciſti. Quid plura? His dictis, ſenſit ſe beati Franciſci meritis liberatam. Filium quoque ipſius Marcum nomine, qui brachium habebat contractum, ſanctus Franciſcus, voto ad ipſum emiſſo ſanauit. Fœminam etiam quādam de Sicilia, per ſeptennium fluxu ſanguinis fatigatam, beatus Chriſti ſignifer ſaluam fecit.

Mira cele-
ritas curati-
onis.

Præclarum
miraculum

In vrbe Romana Praxedis quædam nomine, religioſitate famoſa, quæ à tenella ætate propter æterni ſponſi amorem, arcto ſe carcere per quadraginta iam ferè annos abdiderat, apud beatum Franciſcum gratiam promeruit ſpecielem. Nam cū die quadam pro rebus opportunis ſolarium ſuæ cellulæ conſcendiſſet, & impulſione phantaſtica corruens, cū fractum haberet pedem cum crure, & humerū à poſitione debira ſequeſtratam, apparuit ei benigniſſimus pater veſtimentiſ gloriæ candidatus, & dulcibus affatibus alloqui cœpit eandem: Surge, inquit, filia benedicta, ſurge, nè timeas. Et apprehenſa manu ipſius, alleuans eam diſparuit. Ipſa verò per cellulam ſuam huc atque illuc ſe conuertens, putabat ſe viſum videre, vſquequò ad clamorem ipſius apportato iam lumine, perfectè ſe ſentiens per ſeruum Dei Franciſcum eſſe ſanatam, cuncta quæ acciderant, per ordinem enarrauit.

De non obſeruantibus feſtum, & non honorantibus ſanctum.

IN Piſtaciæ partibus in villa, quæ Simo dicitur, ſacerdos quidam Reginaldus nomine, beato Franciſco deuotus, feſtum ipſius parochianis ſuis indixerat ſolen- niter celebrandum. Vnus autem de populo, ignorans ſancti virtutem, ſui par- uipendit ſacerdotis mandatum. Egreſſus autem foràs in agrum, vt ligna ſuccide- ret, cū ſe præparāſſet ad opus, vocem audiuit huiusmodi tēr dicentem: Feſtum eſt, operari non licet. Verū cū nec imperio ſacerdotis, nec ſupernæ vocis oraculo ſeruilis temeritas frenaretur, addidit diuina virtus ad gloriam ſancti ſui ſine mora miraculum & flagellum. Mox enim vt furcam vna manu iam tenens, alteram cum ferreo instrumento lenauit ad opus, ſic diuina virtute, vtraque manus vtrique instru- mento cohæſit, vt ad neutrius dimiſſionem digitos aliquatenus relaxare valeret. Ex quo ſtupefactus nimis, & quid ageret neſciens, ad eccleſiam, multis vndiquè ad vi- dendum prodigium concurrentibus, properauit. Vbi mente compunctus ante al- tare, quodam ex aſſiſtentibus ſacerdote monente, (plures quippè ad feſtum vocati conuenerant ſacerdotes) beato Franciſco humiliter ſe deuouit, tria, ſicut tēr vocem audiērat, vota vouens, quòd ſcilicet feſtum ipſius coleret, quòd ad illam, in qua tūc erat, eccleſiam in feſto veniret, & quòd ſancti corpus perſonaliter viſitaret. Mirum certè relatu. Vno emiſſo voto, vnus digitus factus eſt liber, ad ſecundi emiſſionem ſolutus eſt alius, ſed tertio facto voto, laxatus eſt tertius, & poſtmodum tota manus, necnon & altera ſubſequenter, populo, qui iam multus aduenerat, ſancti clemen- tiam deuotiſſimè implorante. Sic homo priſtinæ redditus libertati, per ſeipſum in- ſtrumenta depoſuit, cunctis laudantibus Deum, virtutemque ſancti mirificam, qui tam mirabiliter percutere poterat, & ſanare. Ipſa verò inſtrumenta vſque hodiè cor- ram altari, ad honorem beati Franciſci fabricato, ibidē in memoriam ſancti de- pendent. Plura quoque illic, & in locis vicinis patrata miracula, & ſanctum in calis oſtendunt eximium, & feſtum ipſius in terris venerabiliter excolendum.

Punitur à
Deo violās
temerè feri-
as S. Fran-
ciſci.

Nota de
trib' votis.

Vtrio cale-
ſtis in ſemi-
nas teme-
rarias.

In ciuitate quoque Cenomanenſi dum in ſolemnitate ſancti Franciſci mulier quædam manus ad colum extenderet, & digitis apprehenderet fuſum, obrigeſcentibus manibus, cœperunt digiti magnis ardoribus cruciari. Igitur poena docente, ſancti re- cognoscens virtutem, corde cōpuncta, cucurrit ad fratres. Cumque pro ſalute ipſi- us, deuoti filij ipſius patris clementiam precarentur, incolūmis eſſe cta eſt ſtatim, nec aliquid læſionis remanſit in manibus, niſi ad ſancti memoriam, ſolum veſtigium com- buſturæ. Simili etiam modo in Campania maiori, mulier quædam, & in villa Oleti mulier altera, & in caſtro Pilci tertia, dum beati patris feſtū celebrare contemnerēt: præ-

præuaricantes primùm mirabiliter sunt punitæ, sed postmodùm pœnitentēs, p̄r sancti Francisci merita mirabiliùs liberatæ.

Miles quidam in Prouincia Massæ, beati Francisci operibus & miraculorum signis impudentissimè detrahebat. Inferebat multa opprobria peregrinis, ad ipsius memoriam venientibus, & contra fratres publica garriebat insania. Cùm autem semel sancti Dei gloriam impugnaret, addit super peccata sua blasphemiam detestandam. Si verum est, inquit, quòd Franciscus iste sit sanctus, gladio cadat hodiè corpus meum. Si verò sanctus non est, euadam incolumis. Non distulit ira Dei condignum inferre supplicium, cùm iam facta fuisset oratio in peccatum. Mora enim modica interiecta, dum blasphemus nepoti suo inferret iniuriam, accepit ille gladium, & patris visceribus cruentauit. Eodem die mortuus est sceleratus, inferni mancipium, & filius tenebrarum, vt cæteri discerent miranda Francisci opera non blasphematorijs verbis impetere, sed deuotis laudibus honorare.

Eccè hominis blasphemij iustam ultionem.

Iudex quidam nomine Alexander, dum à beati Francisci deuotione quos poterat, venenata lingua retraheret, diuino iudicio lingua priuatus, per sex annos obmutuit. Qui cùm in eo, quo peccauerat, torqueretur, alta pœnitentia reuocatus, dolebat se cõtra sancti miracula oblatrâsse. Itaque non perstitit misericordis indignatio sancti, sed pœnitentem, ac se humiliter inuocantem, restituta loquela, recepit ad gratiam. Extunc linguam blasphemam consecrauit laudibus sancti, deuotionem simul & disciplinam recipiens per flagellum.

Obmutuit obrektor S. Francisci.

Iterum curatur.

De quibusdam alijs miraculis diuersorum generum.

IN castro Galiani Valuentis diocesis, mulier erat quædam nomine Maria, quæ Christo Iesu & beato Francisco famulatu deuoto subiecta, vna dierum æstiuo tempore exijt, vt manibus conquireret proprijs necessarium victum. Cùm igitur feruente nimium æstu, sitis deficere cœpisset ardoribus, omni priuata beneficio poculi, pro eo quòd in monte arido sola esset, quasi exanimis humili prostrata, patronum suum sanctum Franciscum inuocabat pio mentis affectu. Dum autem perseueraret mulier in affectuosa & humili prece, labore, siti & æstu fatigata quamplurimum, paululum obdormiuit. Et ecce sanctus Franciscus adueniens, & eam vocans ex nomine: Surge, inquit, & bibe aquam, quæ diuino munere tibi ac pluribus exhibetur. Ad huius vocis auditum surrexit mulier à somno non modicum confortata, & accipiens silicè, quæ iuxta se erat, radicibus euulsit à terra, effodiensque ligno paruulo circumquaque, viuentem reperit aquam: quæ cùm primò videretur paruula stilla, subito diuina virtute creuit in fontem. Bibit itaque mulier, & satiata, oculos lauit: quos cùm longa prius haberet ægritudine obubratos, noua ex tunc sensit luce perfusos. Festinauit ad domum mulier, tam stupendum miraculum ad gloriam sancti Francisci denuncians vniuersis. Concurrerunt vndiquè multi ad miraculi famam, experientia magistra discentes mirabilem illius aquæ virtutem, dum ad ipsius contactum, confessione præmissa, à varijs morborum cladibus plurimi liberabantur. Perseuerat usque hodiè fons ibi perspicuus, & in honore beati Francisci, ibidem oratorium est constructum.

Nota infægne miraculum.

Item vim fontis & sacramentalis confessionis.

In Hispania apud sanctum Facundum, viri cuiusdam terasum arefactam, ad virorem frondium, florum & fructuum, contra spem mirabiliter reuocauit. Incolas quoque terræ apud Vilesios, à vermium peste, corrodentium vineas circumquaque, miraculoso suffragio liberauit. Sacerdotis cuiusdam iuxta Palentiam horreum quoddam, quod vermicibus frumentarijs repleti quolibet anno solitum erat, sibi fideliter commendatū penitus expurgauit. Terram quoque domini cuiusdam de Petra mala in regno Apuliæ, sibi suppliciter commendatam, ab odiosa peste bruchorū penitus seruauit indemnè, cùm tamè in circuitu omnia essent prædicta pestilentia deuorata.

Multa miracula.

Vir quidam Martinus nomine, cùm longè à castro suo boues minasset ad pascuam, crus vnus bouis casu quodam sic fuit desperatè contractum, vt nihil esset sibi de remedio aliquo cogitandum. Dum autem pro decoratione foret sollicitus, & instrumentum, cum quo id faceret, non haberet, domum reuersus, beato Francisco bouis curam reliquit, ipsumque fideli Sancti custodiæ fiducialiter cõmendauit, nè ante suum reditum deuoraretur à lupis. Summo itaque manè ad bouem in sylua relictum cum excoriatore reuersus, pascentem ipsum ita reinuenit incolumem, quòd nequam quam crus fractum ab altero discernebat. Gratias egit bono pastori, qui diligentem de boue suo curam habuit, & medelam donauit. Succurrere nouit humilis sanctus omnibus

Egregium miraculum de boue curato.

Alia mira-
cula.

omnibus inuocantibus ipsum: nec quantuncunque paruas necessitates hominum dedignatur. Nam viro cuidam de Amitrino iumentum restituit furto sublatum. Mulieri cuidam de Interduco, catinum nouum, in multas partes casum, integrè reparauit. Viro etiam cuidam de monte Vlino in Marchia, consolidauit vomerem in frustra confRACTUM.

f. pueruli,
Vide illu-
stre miracu-
lū in octo-
genaria.

In Sabinensi diocesi vetula quædam octogenaria erat, cuius filia moriens, lactentem infantulum dereliquit. Cum igitur anus pauperula plena esset inopia, & vacua lacte, nullaque esset mulier, quæ sitienti paruulo lactis stillicidium, iuxta quod exigebat necessitas, erogaret, quò se verteret, vetula penitus ignorabat. Debilitato verò infantulo, nocte quadam omnium humano destituta subsidio, ad beati patris Francisci auxilium implorandum lacrymarum imbri perfusa, tota se mente conuertit. Affuit statim innocentis amator ætatis, Ego, inquit, sum Franciscus, o mulier, quem cum tãtis lacrymis inuocasti. Pone, ait, mammam tuam in ore * puerili, quoniã abundanter tibi lac Dominus dabit. Impleuit anus sancti mandatum, & statim octogenariæ mammæ lactis copiam effuderunt. Innotuit omnibus mirabile sancti donum, multis tam viris, quàm mulieribus accelerantibus ad videndum. Et quia quod testabantur oculi, lingua impugnare non poterat, excitabantur omnes ad laudandũ Deum in sancti sui virtute mirabili, & amabili pietate.

Inuocatus
S. Franciscus,
cui apparet
mulieri.

Apud Spoletum vir & vxor vnicum habentes filium, quotidiè velut hereditarium opprobrium deplorabant. Brachijs siquidem collo connexis, iunctisque genibus pectori, & pedibus natibus alligatis, non hominis proles, sed monstrũ quoddam potius videbatur. Vehementiori mulier ex hoc afflictã dolore, crebris gemitibus clamabat ad Christum, sancti Francisci auxilium inuocando, vt infelici sibi, & in tali opprobrio constitutæ, succurrere dignaretur. Noctẽ igitur quadam, cum propter huiusmodi tristitiam tristis eam somnus arriperet, apparuit ei sanctus Franciscus, pijs eam affatibus mulcens, insuper & suadens, quòd ad locum propinquum, suo nomini dedicatum, deferret puerum, vt ex aqua putei loci illius in nomine Domini superfusus, plenam reciperet sospitatem. Negligente autem illa sancti adimplere mandatũ, secundo replicauit id ipsum. Tertio quoque appãrens, mulierem cum puero vsque ad ianuam dicti loci præambulo ducatu perduxit. Superuenientes autem nobiles quædam matronæ deuotionis causa ad prædictum locum, eis à muliere præfata diligenter exposita visione, vnã cum ipsa puerum fratibus præsentãrũt: & haurientes aquam de puteo, earum nobilior proprijs manibus lauit infantem. Statim puer omnibus membris ad sua loca productis, sanus apparuit, & magnitudo miraculi omnibus admirationem induxit.

Egregium
miraculum

In castro Chore Ostiensis diocesis, vir quidam sic crus ex toto perdiderat, vt nullo modo progredi vel mouere se posset. Positus itaque in angustia vehementi, & auxilio desperatus humano, cœpit nocte quadam, acsi præsentem cerneret beatũ Franciscum, talem coram eo assumere materiam querulandi: Adiuua me sancte Francisce, recolens meum seruitium, & deuotionem tibi impensam. Nam in asino meo te portauit, sanctos pedes tuos & sanctas manus tuas oscularus fui, semper tibi deuotus, semper beneuolus extiti, & ecce morior doloris huius durissimo cruciatu. His pulsatus querelis, statim affuit beneficiorum memor, deuotioni gratus, & vigilanti viro cum vno fratre apparuit. Ad vocationem eius se venisse dixit, & tulisse remedia sanitatis. Tetigit locum doloris cum baculo paruulo, qui figuram Thau in se habebat, & fracto mox apostemate, perfectam tribuit sanitatem, & quod mirabilius est, sacrum signum Thau impressum super locum sanati vlceris, ad miraculi memoriã dereliquit. Hoc signo sanctus Franciscus suas consignabat literas, quoties charitatis causa scriptum aliquod dirigebat. Sed ecce dum per diuersa miracula gloriosi patris Francisci, mens narrationis varietate distracta decurrit, promerente ipso Crucis glorioso signifero, in signum salutis Thau non sine diuina directione peruēnit, vt ex hoc possimus aduertere, quòd sicut Crux militãti post Christum fuit sublimitas meriti ad salutem, sic & triumphanti cum Christo, facta est firmitas testimonij ad honorem. Hoc quippe Crucis mysterium magnum & mirum, in quo charismata gratiarum & merita virtutum, & thesauri sapientiæ & scientiæ tam alta profunditate velantur, vt à mundi sapientibus & prudentibus sint occulta, tam plenè fuit Christi paruulo reuelatum, vt omnis vita ipsius non nisi Crucis vestigia sequeretur, non nisi Crucis dulcedinem saperet, non nisi Crucis gloriam predicaret. Verè nanque in suã con-

Vide num
ignorēt Sa-
cti res no-
stras, quod
blãterant
hæretici.

S. Francisci
vita omnis
Cruci Chri-
sti dedicata.

conuersionis principio dicere cum Apostolo potuit: Mihi autem absit gloriari, nisi Gal. 6.
in Cruce Domini nostri Iesu Christi. Non minus etiam verè in conuersionis pro- Ibidem.
gressu addere valuit: Quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos & mi-
sericordia. Verissimè autem in consummatione potuit subinferre: Stigmata Domi-
ni Iesu in corpore meo porto. Sed & illud nos quotidie desideramus ab ipso audire:
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro fratres, Amen.

Gloriare igitur iam securè in Crucis gloria Christi signifer gloriose, quoniã à Cru-
ce incipiens, secundùm Crucis regulam processisti: & tandèm in Cruce proficiens,
per Crucis testimonium, quantæ gloriæ sis in cælo, cunctis fidelibus innotescis. Secu-
rè iam te sequantur, qui exeunt ex Aegypto, quia per baculum Crucis Christi mari
diuiso, deserta transibunt in repromissam viuentium terram, Iordane mortalitatis
transmisso, per ipsius Crucis mirandam potentiam ingressuri. Quò nos introducat
verus populi ductor & Saluator Iesus Christus Crucifixus, per merita serui sui Franci-
sci: Ad laudè & gloriã vnius Dei & trini, qui viuunt & regnant in secula seculorũ, Amen.

Hactenus S. Bonauentura, author fide dignissimus. Scripserunt verò etiam de Vide Vineã
beatissimo viro, Christi confessore eximio Francisco, tres socij eius, S. Francisci.
Ruffinus, & Angelus, multa lectu digna: sed nè nimietate for-
tassis Lector offendatur, ea omisimus.

VITA S. MAGDALVEI VIRDVNENSIS EPISCO-
PI ET CONFESSORIS, VT HABETVR IN PER-
uetusto MS. codice.

MAGDALVEVS in vrbe Viridunensi natus, & lre- Octobris 4.
rarum studijs traditus, cum artes liberales strenuè per- Eius patria.
currisset, ad sacram scripturam conuersus, vt virgines Apoc. 14.
agnum quocunquè ierit sequi posset, mox virginitatem
suam Christo vouit, & exhinc tam sanctè vixit, vt omni
um acclamatione Viridunensium efficeretur Episcopus,
tempore Pipini, primi huius nominis Francorum Re-
gis. Quam sedem disensione principum & turbine bel-
lorum plurimùm desolatam inueniens, mirabiliter
Deo se iuuante reformauit, sanctis operibus insistens,
& miraculis æquè refulgens. Postea sepulcrum Domini

in Hierusalem deuotissimè visitauit. Cum supra mare in nauì cum pluribus pericli-
raretur tempestate suborta, ita vt non nisi spes mortis superesset: rogatus à socijs, sub-
itò tranquillitatem à Domino precibus impetrauit. Fama autè eius sanctitatis, quæ
vbiqùe ante eum præcurrerat, Imperatorem Constantinopolitanum arripit, qui ac-
cessit sanctum Episcopum, & ab eo suæ salutis vtilia audiens, preciosa eidem xenia
obtulit, quæ omnia ille contempsit, dimissusque est cum reuerentia. Cumque ve-
nisset Hierosolymam, & sancta loca deuotè visitaret: intellexit Eusebius Patriarcha
adesse virum Dei, quem ad se accitum, cum magno suscepit honore. Qui cum sancti-
tatem conuersionis eius miraretur, & eum secum retinere cogitaret quamdiù ma-
neret in viuis: reuelatione diuina est admonitus, nè proprijs intentus, aliorum inui-
deret vtilitatibus, nec detineret peregrinum, cum iam eius filij, in dies patris sui præ-
stolarentur recursum. Dimisit ergò eum Patriarcha, dans ei calicè crystallinũ, opere
mirifico sculptum, in mutui pignus amoris, vnà cum multis alijs sanctis reliquijs. Re-
uersus verò ad propriam ciuitatem beatus Magdalveus, virtutes virtutibus accumu-
lans, ad Christum in senectute bona transiit. Statim autem, vt cælo spiritum red-
didit, duæ columbæ niue candidiores, ab æthere cunctis vidètibus lapsæ, super Cru-
cem quæ ante corpus eius erat sederunt, & per omnes exequiarum moras, vsquequò
traditum est sepulturæ, manserunt. Sicque intuentibus illis iterùm poli secreta peti-
erunt. Cum autem sepulcrum eius quotidianis virtutum floreret prodigijs, & crebris
populorum frequentaretur excubijs, quadagesimo post obitum suum anno, sacrũ
corpus eius est sepulcro leuatum. Quod veluti soporatum & viuens, candoreque
liliorum ac roseo rubore respersum, nulla macula, nec aliquo mortis signo fulcatum
est inuentum, odorem spirans suauissimum.

Visitat ter-
ram sanctã.

Fugat ora-
tionis tem-
pestates.

Eusebius Pa-
triarcha Hi-
erosolymi-
tanus.

Felix obi-
tus eius.

Miracula
ad eius se-
pulcrum.

Eleuatio
eius.

MAR